

ŞOHIRHOJ TATI

DAGGIZ
1934

ՏՈՒՐԻՍՏԱՆԻ

**ԴԱԳԳԻԶ ՄԹԻՍՏԱՆԻ
1934**

nyt çiraj noşijə şəgyrdho. Ən jəkihoşu xubtələ vədirə-
morə, ən jəkihojgə usoltə. Ommo əz nyvysdəi nisə pois-
dənyt cy hisdi xubə nişonə. Jəgilə usol vədirəmogə, jə-
giləjgə xub mədirov, toki əz nyvysdəi nə pojyt, və qə-
lətihoj xyşdəre xub ənazar vəgyrdə fikirə dodorut əsər
ən u qələtiho əri tojmiş soxdə işurə.

I knig ən „Şohirhoj tatirə“ redaktirovat soxdəki ə
puşojmə ovurdəbu, gyrd soxdəgor ən i knig, ə kyndi
150-200 dəsxətho, əz qəd komihoki, vixdə vəgyrdə danys-
dim ə guçəvoz, jəkəmlələj həməlytəhorə, ənçəq ə i knig
dofus zərə omorətho.

Ə i knig dofus zərə omorətho dəsxəthorəş hisob
soxdə nibu, bəhəm usdodly nyvysdə omorə dəsxətho,
cynki ə işu omborə kəmsygiho dəryt əz taraf, rac və
əz taraf usdodly nyvysdəi və həmcin həjb dəri ə işu
əz taraf politikiş. Cyş bisdogəş iho xubtələhojyt əz hə-
mə imu fəhm soxdəjmho dəsxətho, komihorə imu do-
fus zərənim cyn nugbəhərə knig ən literaturəj tati.

Cin binəi əksygiho ə işu dərytho ihojyt.

1) Ombordəki əz səhibhoj ən i dəsxətho əz hilm
politiki, xəbərdorsyzyt, unəgyrə kəmbiş həjblynyt dəsxət-
xoşu əz taraf politiki, komihorə ki dofus zərəi literaturə ə zu
hun tati və həmcin həjbhoj politiki ə işu dərytho ə qo-
sutovoz birə kor nisdyt, əz hilmsyzişu işurə nəvoisdə
dirofdorət əksygiho ə qəd işu.

2) Kimihoşu xub usdodly nyvysdə nə omorət, və
biraci ən kimihoşu ocuqtə vədini. Gofdən ən kimi-
ho nyvysdə omorət ə çiraj ixdilət ə çigəj ə jə dy-sə xun-
cə bəsdə omorə gofhorəvoz surət zərə jə kələ ovholət
korə, ə xundəkl ə puşoj cum və fikir xundogorho bijov
bytəv ovholət ən jəkor. Kimihojgə əz taraf rifmə (tap-
məçə) və takt (hovo-j-xundəi-muzikə) rac gynçundə nəjə
morət.

3) Kimihojgə ə çigəj nyvysdəi əz ovholət kor kol-
xozho, artelhoj kustari, çəhgiri və zəvodho, ə kominço
ho kor soxdənyt zəhmətkəşhoj tati, nyvysdənyt əz ovho-
lət fəhləhoj ən viləjətho kapitalisti, xub işu xəbərdor
nəbirə əz ovholət ən uho, ənçəq ə ə gazətho nyvysdə omo-

rənytho xəbərho gyрэ, əz cy tovnə dəsxəthoşu xub mən-
fiətlı nıse vədirəmorənyt və]ə xundəgorhoş jə xəjr nıse
dorənyt.

4) Ən kimiho dəsxəthoşu ə nəsihəti uxşəş zərə, gof-
dən ə çigəj ə usdodirəvoz rəhburmundə ə xundəgorho,
əz cilokoni vədirəvt, ə kominçoki işurə kyhnə hədotho
dəşəndət, sərgyrdənyt ərimi nət-soxdə və nəsihət dorə-
irəvoz ə çirəj — „novihc“ ə u rəh nərəvt.

Əksygiho ombor dəryt ə işu, və komihorə əz işu
imu tojmiş soxdəjm ə ixdiјori səhib dəsxətəvoz və kimi-
hojgərə xyşdənişu tojmiş soxdət ə məsləhətimurəvoz,
ommo cyş bisdogəş gənə omborə əksygiho domundət-
gəş ə işu, əri dofus zərə vərzyşyt, cynki ə işu dəriho
əksygiho ə qosutəvoz dirofdorə əksygiho nisdyt, əz
kəm hilmsyzi səhibhoşu dirofdorət.

Həci i hisdi syfdəi nugbəhər ən literaturəj tati, ko-
miki ombor kuməgi misoxu ə kor puşovo bərdəi tozə
literaturəj milləti ən tati ə çirətrə ju gyрэ və sosialisti ə
mənənoju gyрэ.

Јə. R. Matatov

OKTJABR

Həj, trax-tax-tax, tra-ra-ra rax,
Əz şəhərho səs tupho pulemjetho,
Ə dəs bylyng ə poj tirox,
Bisdoryt kuməg ə fəhləho.

Ə dəs ju bəjdoq fəhlə,
Əz çərgə ə igidirəvoz,
Çuraj zə jə pirə fəhlə,
Puşovo, hōvirho ə mərəvoz!

Dy ə jəki qəlxənd birə,
Sinəhorə dorut puşovo,
Tyfənghorə ə dəs gyrdə,
Rafdyt ə sər dyşmə pyşovo

MAJ

Mihid imu pervaj maj,
Əriləjmu şərt mundəj
Zəhmətkəşho jək birə,
Millətirə tərg soxdəj.

Bəjdoqho ə dəs dəri,
Tyfəngho ə duş vəri,

Əri zulmə tərg soxdə,
Həmə fəhlə ħozuri.

Çərgə-çərgə fəhləho,
Qırmızınə əskərho,
„Hər vəxd ħozurim!“ gufdi-
Əz pəso pionerho.

Tozə gylho savzəho,
Əvirə soxd xuşbujly,
Səs muzik və şiroho,
Xəsdəhorəş soxd əşqly

Fəhləho çərgə-çərgə,
Komsəho jə cənd çərgə,
Əz pəso pionerho,
Bənd birət çirəj hələqə.

Ziho pərvoj maj!-gufdyryt,
Ə zərbəvoz byvər səşho,
Marş puşovo gufdyryt
İnqiləbcijə sərvorho.

XƏBƏR BOŞ PƏS MƏMUN!

Vəxi-vəxi balam,
Əj gyzəl səbəħ biri,
Zulm nisd birə, balam,
Myrsgərho azad biri

Vəssi-vəssi balam,
Ə toriki dəmundəj,
Uni məktəb balam,
Əjty bəzətmiş birəj.

Bura-bura balam
Əj gyzəl çigəj tyni
Hilm ən Lenin balam
Qəlxənd azadi tyni.

Vəgi-vəgi balam
Qələm dəfdərə ə dəs
Şən codrərə balam
Poş ə çərgə mamun pəs.

Dəsdə-dəsdə balam,
Pionerho gəşdənyt,
Ol bəjdoqə balam,
Tik vəgyrdə xundənyt:

— „Imu həlqəj çərgəj fəhləim*)
Tozə vəlghoj zindəguni
Hər vəxdış hōzurim
Əj vokurdə zindəguni!“

VƏSAL BOLŞEVIKI

Giroşdə gyrvəjə ruzho,
Omo gylşonlyjə vəsal,
Həl birə gyrvəjə vərfo,
Cojho pur bisdoryt əz sajl.

Əz tov cyşmə, buq əz xori
Əz gylşonijə savzəho,
Xori-dərə, çirəj xoli,
Qəjnəmiş bisdoryt xunho

Myrəhoj culi dəsdə-dəsdə,
Parysdə rafdənyt ə səjl,

*) Hovoj internacional

Həilləho şori soxdə,
Çyraj zəryt omo vəsal.

Tum vəsali əri koşdə,
Hozur soxdyt karasdiho,
Əri korə jyngyl soxdə.
Kuton maşin əz zavodho.

Kosib kusub dəsde-dəsde,
Ə sər maşin, ə sər kuton,
Dəzuhorə puzmiş soxdə,
Xorihorə zəryt kuton.

Dy ə jəki kuməg birə,
Molə zərə, şəndyt tumə.
Ə dih çəhmi kolxoz birə,
Tərg bisdoryt kulak həmə.

Nərmə voruş, əlov cyşmə,
Bylynd soxdyt symbylhorə,
Gylly birə dorho həmə,
Riñonly soxd boq-boqcərə.

Parysdəkho jovo gyrdə,
Xundyt şiro əri vəsal,
Pionerho dəsde-bəsde,
Məhni xundyt əri vəsal.

Qluvət inson, əvir, cyşmə,
Doşdəgor zindəgunirə,
Kəcyk və cin ə dəs həmə,
Əj vokurdə kommunərə.

KOLXOZI

Myzdyr Şəlmy! „—gufdirə“,
Çyraj zəryt əz kynçho,
„Razinim razi“—gufdirə,
Çak zəryt hozor dəsho.

Bisdo myzdyr predsdatel,
Gof soxdəgor Mənəşir.
Jonnyşiju zən Joqutil,
Nubo rasi ə Oşir.

Kosib kusub gyrd birə,
Kor karasdirə jək soxim,
Ə jəki kuməg birə,
Zindəgunirə xub soxim.

Çərgə-çərgə bil zərə,
Çojir kujirə tərg soxim,
Zimirə kuton zərə,
Jyxsylirə nisd soxim.

Xətsyzirə tərg soxdə,
Kyhnə hədothorə vir soxim,
Qıuvəthorə jək soxdə,
Qəjm kulakhorə nisd soxim.

Rabiho təhər qiloq,
Guşojmurə dəng misoxut.
Dəndunə qiči soxdə,
Əri oqo jos mygyryt.

Əz numazho klub soxdə,
Luləj qərqərə tərg soxim,
Hilm Leninə qobul soxdə,
Fəxrə dohothorə rəhd soxim.

Şinrəngə irə Noftoli,
Rafd əri xəbər dorə,
Şomoş[■]ə kucə ofdori,
— „Bijojt ədəj vəhəz dorə“,

Dər tukuhorə səxd soxdə,
Ojobonho gyrd bisdoryt,
Dəndunə qiči soxdə,
Ə rabi guş vənoryt.

Rabi vokurdə ləhərə,
— „Ojər-qər rabi şyl hyjom,
Kəcələ llirə*) fyroro.
Şolumi vəngə ə hylom“ —

— „Kosib kusub munit gisnə
Ə mol hoşir dəs nəzərə,
Hovun məsox, ty mun gisnə
Ə numazho dəs nə zərə,“-

— „Tə gəşdə jə həməl,
Dylho nibu foriqət,
Mol mylkə doşdəni həməl“
Gufdi zir dəsi atvakat.

— „Tə korho əz kor giroşdə
Mynyvysym jə koqoz,
Ə pUSD vərəi darafdə,
Darajt həmə ə kolxoz,“ -

Gof „rəhbərhorə“ şinrəngə
Şor bisdo həmə jəki,
Hə byrdən cy bisdogə,
Ə luləjmuş jəki jəki.

*) Mətləb nyvysdəgor „kəcələ llirə“danysdə voİsdə lljohu hənovini gufdirə.

Cytamki, qurt əz gələ,
Şinloqovo əz kolxoz,
Kulak rabi əz hərə,
Ə hilmxonə carusd numaz.

Əj biroru imuş hisdim,
Borobor ə mərd kuməg!
Ərimu dəsdə mibəsdim,
Əri kolxozho kuməg.

İşmu burajt zənit kuton,
İmuş hərkor soxdogor,
Həmə jəki, Ramazan, İvan
Kommunə vokurdəgor.

VARŞOVJANKA

Kucurməj: **Jə Matatov**

Səs zuzəj bədi əjlonməjmu,
Bədə guçhoə imu zulm soxdənyt
Ə qonly qovxo madarəjm imu
Ə imu cənd bədi cum dodoşdət

Ommo məgirim ə çəldirəvoz,
Bəjdoq dovhorə əz tovnəj fəhləho,
Bəjdoq kələ qovxoj qəjmhore,
Əri xubi dusdi və azodi.

-sərvori-

Ə qonly qovxo
Xosi və duzi
Marş marş pyşovo
Mohluq fəhləho

Myrdənyt əz gisnəi fəhləho,
Poim mi biroru sabyr soxdə
lgidə çovonə bujhojmurə,
Midany mi qənorə tərsundə.

Ə xosə dovho puc ribu numsyz,
Ofdonuho əri num azodi,
Numhoşu ə şirohojmurəvoz,
Miboşut xos əj million ədomi.

sərvori-

Ə qonly qovxo..
Xosi və duzi,
Marş marş pyşovo,
Mohluq fəhləho.

Dyşmən imuni taxtho və tocho,
Zənçil myrsirə furmuş ni soxim,
Ə xun mohluq bujotmişi taxtho,
Ə xunəvoz dyşməre gərm misoxim.

Qəhr rəhmsyz ə sər həmə dyşmənhə
Həmə xunxurhoj ən fəhləhorə,
Qəhr və bədi əri həmə patcoho
Kyndi azodi və səhət şori

sərvori

Ə qonly qovxo
Xosi və duzi
Marş marş pyşovo
Mohluq fəhləho

INTERNASIONAL

(Hyzətlyjə şiroj ən qəjm zəhmətkəşhoj
həməj hylom

Vəxiz ə nəhləti dəqməly,
Həmə gisnəho və qulho!
Qyl zərə xun imu əz zulmly
Hozurim əj soxdə dovho.
Əz hylom zulmə tərg misoxim
Əz binəj kyk-ju —, və pəsdə,
Imu tozə hylom mokunim
Vorsyz vorly mubu pəsdə.

I ən imu pəsini
Və əxiri dovho!
Internasionalı
Ojdunluq insonho. (2gi

Kəs nidy imurə azodi,
Nə ə imid xudorəvoz, —
Məgirim ərimu azodi
Ə quvət dəshojmurəvoz!
Əj zulmə vəngəsdə tərg soxdə
Və vəkəndə mol imurə,
Qlizərmiş sox ku nə poisdə,
Tə hovun sovurmiş birə,

I ən imu pəsini
Və əxiri dovho!
Internasionalı
Ojdunluq insonho. (2 gilə)

Ənçəq imu, korsoxhoj hylom
Kələ ləşgər zəhmətkəşho,

Hisdim səhib mōldəvlət hylom,
Hic vəxdiş nəh həvoi xurho.
Hovo tor birə sənq omogəş,
Ə sər zulmkorhoj korsoxho,
Ərimu cyşmə həmcin gənəş,
Rac tovuş mydy əz hovo.

I ən imu pəsini
Və əxiri dovho!
Internasionalı
Ojdunluq insonho. (2-gilə)

JƏ. MATATOV.

ORUR HOMON NƏH ORUR RA- BIHO!

(Ə xotur hyzət Istir Həməlko).

Əz rabiho xəbər vəgyrdigə mətłəb mihiđ purim (homunu) cyni, və Homonə „orur“ əri cy gufdirə? çuhob mydytki- „ə u kyhnə dəvrho Homon vəzir ən Əhəşviryşə voisdənbu çuhurhorə puc soxdə. Unə gyre gufdirənim orur Homon „və mihiđ gyrdənim əz u xotur ki, mətłəb ən Homon əz sər nərafdə çuhurho azod bisdoryt“.

Əgər i gofho rasdigə və rabiho mihiđə əz xotur şyqəm işu nəən xəzəinhoşu nisə, gyrdənytğə, əz „xotur azodi“ qəjm çuhur gyrdənytğə, əri cy diğə mihiđ ən Oktjabrski revoljusijərə hisob nisə soxdənyt mihiđ ən azodi?

Əvələn Homon kinigə ə imu məhlym nisdi, və dyimyn ə gufdirəj rabihorovoz, Homon ənçəq fikir soxdəbu əri puc soxdə çuhurhorə puc soxdə nə danyzd, ommo ə dəvr xunrizə Nikalaj (əhəmə məhlym hisdiho dəvr) Istolipin Pruşkevic və uhonigə xun jə cənd həzor zəhmətkəşhorə və ən çuhurhorə tihi soxdyt, diğə rabiho ihorə əricy nis gufdirənyt orur, və mihiđ nis gyrdənyt u ruz azo-

dirə, əz kəmiruzki, zəhmətkəşhoj urusijət xilos birət əz dəs Istolipinho, Pruşkevicho?

Ihorə rabiho orur nigujut, cynki xunriza Nikolaj hoşirhoj çuhurhorə ixdiyor dorənbu əri gəşdə və zihisdə ə həmə viləjəthoj urusijət, və kyşdə omorənbuho kosibə çuhurho byryt, hoşirə çuhurho nəbyryt.

Əgə rabiho qəjm xohytgə, Homonə xuno əz xotur şyqəm kor nis soxdənytgə, əricy nisə gufdirənyt orur təxsir korhoj ən dovhoj dəvlətməndho? Əz 1914 sal tə 1918 sal əz dovhojoj dəvlətməndho 20-25 millijon çovonə çuho puc birət ki, əzi zijodtəş suruli, oruri birəni ə hylom? Ihərəş rabiho orur nigujut, cynki i dovhojo ə boruxoj qulluqcihoj dinəvoz birəbu, əz xotur xəjr səhibhoj dəvlət, əz xotur xəjr xəzəinhoy ən rabiho və ə i dovhojo kukhoj hoşirho puc nəbirət ən kosibho birət, cynki hoşirho ə quvət kyf işurəvoz kukhoşurə doşdənbyryt ə həzorxonəho və kansilərho ə pozisijəho nə fyrsorə.

Ə gufdirəj rabihorəvoz Homon pirkazho fyrsorəbu əri puc soxdəçuhurhorə, ommo ə vəxd revoljusijə Denikin, Kolcak, Pitlurə və də sərkorhojgəj kontr-revoljusijə hər dorhorə, qithoj teleqrafhorə, qənorə soxdəbyryt əri zəhmətkəşhoj həmə millətho, və ə sər bəjdooqhoşu nyvysdəbyryt- „bəj çidov spasaj rossija“! „jəhni kyşit çuhurhorə xilos soxit urusijətə“)“ diyə ihorə əri cy nis gufdirənyt orur.

Ləşgərhoj dyşməhoj revoljusijə ə pul hoşirhoj ən Ingilisovoz və Frangəvoz, əqəd komihoki dəbyryt Bəron Hirş və Rodşildiş, puc soxdət cənd

million zəhmətkəşhorə, və niməj çuhurhoj Ukra-
inə, Polşirə vədə çigəhojgərə, əri cy diyə rabiho
nis gufdirənyt orur Rodşildəhorə və baron Hirş-
horə?

Nəqyl əz tovnəj Homon birigəş kyhnəi,
ommo lərbəhoj dədəho bəbəho, həryşho və bala-
hoj ən dəvr imu honiş xos nəbiriki ihorə bala-
syz, şyvərsyz və bəbə dədəjsyz pul ən Rodşildho
və Baron Hirşho hişdiki, əri cy rabiho nis gufdi-
rənytki mihiid azodi hisdi gufdirə əhylom?

Məhlymi ki, əri rabiho sarf nisdi əri gufdirə
ki, kyhnə mihiidhorə şəndə tozə mihiidhorə gyr-
də voisdə gufdirə cynki, mihiid azodi ən dəvr imu mi-
hiid əz dəs hoşirho və əz dəs rabiho xilos birə-
ini və sarf nisdi ə işu əri gufdirəki, orur xolisə
çollodhoj ən qəjm zəhmətkəşho gufdirə, cynki
işu homonhoşunut, uho Əhəşviryşhoşunt.

Rabiho hunqədə xər nisdyt, rabiho şinox-
dənyt ovxur səhibhoşurə, unə gyрэ uho gufdirə-
nyt ki, jə million insonho puc bisdogəş qəjqu
nisdi, koşgi hykymət xudosyzə bolşevikhorə
vəngəsə bu ə guç pul hoşirhoj İngilis və Fran-
gəvoz, imu -i (rabiho) ə dinçirəvoz nyşdə da-
nim ə binəj şu hon hoşirho.

Ini mətləb ən rabiho və mallaho, komihoki
pəsoj qəfoj xyşdəre dirə midanyt hykymət zəh-
mətkəşho ofdorə ruзə dirənidanyt. Əz u imu olxo-
nim, ommo uniki, uho sənqə xuno vədaburrat
rəhimurə ə həmon həmono gofhorəvoz, giç gox-
dənyt fikir torikə zəhmətkəşə xəlqə, unə gyрэ
qərxundim əri məhlym soxdə ə zəhmətkəşho
pucə homonə korhoj rabihorə.

Ini vëgirim fëhm soxim əz xotur komi azadi gyrdənytgə mihid homunurə (purimə)? Gufdirənyt ki, əz xotur azodi əz dəs Homon, ən u Homonki, komirəki voisdənbu çuhurhorə puc soxdə ommo gufdirənyt „ə kuməgi xudorəvoz Istirə Hməlko və Mərdəxəj kukhəmləjjurəvoz, xilos soxdyt çuhurhorə“.

Guşvənit əj torikə bovor soxdəgorho, rabiho cy gufdirənytgə, nyvysdətki və gufdirənytki- „xudo danysdənbu əsər çuhurho həloloji vəri gufdirə, unə gyрэ xudo ə dyl Əhəşvirys dəşənd Istir duxdər həmləj Mərdəxəjə vəgyry gufdirə əri xyşdə əzəni- „dənişi diki əz iş jə kor nis birə quvət Həmon guçlyni“-fyrso məlox xyşdəre əri hyl dodorə vəngəsdə Homonə ə sər Istir Əhəşvirys vyny i korə və dylju xyrd by əz Həmon „lçirə nyvysdət və içirə gufdirənyt rabiho.

Ini binəj igidi Istir, Mərdəxəj və xudo ə gofhoj rabihorəvoz.

Jə rabiho hinqədə xə r hisdytki, işuş nisə vərasirənyt gufdirə gofhoşurə, jənəngə bihoryt Homonə xuno həjb nəjəmorə gufdirənyt hərcy bisdo əri torikə xəlgə furmundə nəngə əqyl ə sər vəriho ədomi içirə puc pucə, murdalə gofhorə niguju.

Cytam birə i kor, əz jəlo xudo ofirəgor hylomi gufdirənyt, **əz jəlojgə xudo ə kəşəj Əhəşvirys gyzələ Istirə zən Mərdəxəjə dəgərdundə** əri qəjm xyşdəre xilos soxdə guçju ə Həmon nə rafdəngə, fyrsorəni moloxə əri hylododorə vəngəsdə Homonə ə sər Istir.

Əj xərə həyvonə rabiho, içirə xudo, ofirəgor nis birəki, içirə xudo ə kəşəj Əhəşvirvş duxdər dəgərdundə, ədomihorə xilos soxdəniho uq.... birəki, tərsəngoh həməldan birəki işmurə xuno.

Əgə u ofirəgorigə ocuq gufdirə nisə danyş-dənbumi ə Əhəşvirvş və Homon ə çuhurho dəs məzanit gufdirə?

Ini həzizə həvirho vinişit rabiho əz xotur komi igidho gyrdənytgə mihiyə.

Qərdxundi hər kommunist və hər komso-mol uniki, əri gufdirə ə zəhmətkəşho, rabiho mihiyə və dinhorə vədəşəndət, əri fər-mundə çəjlə soxdə zəhmətkəşhoj ən jə millətə əz zəhmətkəşhoj jə millətiyə jək birə nə zənyt gufdirə tuxmoxhorə əz sər çollodə burçujho, unəgyrə imohojimu bijo gujim-orur rabiho! orur kəşuşho, orur mallaho!

Şəvhoy homunu gyrdəməho soxdə ə zəhmətkəş-ho məhlym soxdə voisdə igidi rabihorə əz tovnəj mihiyə İstir-Həməlko və əz tovnəj homonjəti rabiho.

OVODUNƏJƏTI SULAK

Hyndyrə doqho, kələ sənqho,
Hərəhoşu tyrak-tyrak.
Ov ty mizə kələ şəxtəho,—
Həcu nə biri-mi ty Sulak?

Byryt ruzho, byryt salho,
Sajlə xuno, mirixt ov ty.
Əri qyc soxdə kələ novho.—
Şomil qəsd gyrdəbu ə sər ty.

Giroşdyt ruzho, məhho, salho,
Ty bisdori ən proletarho,
Dəgiş bisdo təhər korho,
Ə kin ty omoryt inçenerho.

Ə dylmə ofdo kələ şori,
Xundum mə ə gazetho.
„Ə Sulak birənini əlektri,
Korxonəho və zavodho“.

Ü kələ şəxtəhoj ty,
Kura miboşut ə jə nov,
Stansi əlektri,
Kor misoxu əz guç ov.

Ə jon ən u kələ doqho,
Vokurdə mijov şəhər.
Əz dih Cerjkə çofokəşho,
Həmə morovt ə zəvər.

Çərgə-çərgə xunəho,
Ə kin ty vokurdə mijovt.
Zavodho, fabrikho və tovho,
Ə ilovləj ty morov.

Hərzo soxdə mijov ov,
Əz u əgynço omorə nov.
Ə məzrəjty qənəp morov.
Həmcin pəmbə koşdə mijov.

U dihhə ə hərəj doqho,
Lampəj nəfti suxundənytho.
Midəbəryt ə xunə əlektri,—
Cytar nə ofdonu ə dylmə şori?

U rəh maşin ə sər doqho,
Əz Şurə tə Məhəç-Qələ.
Xilos mubu—
Əz u kyhnə vogunho,
Sulak tozə misoxu urə.

Ə hərəj doqho və kəlləju,
Mipojut qithoj ən ohuni,
Çərgə-çərgə əz tyrakhoşu,
Migiroryt təhoj əlektri.

Sulak, ty miboşi məskən əlektri və moşinho
Kura miboşut ə moħolty tozə proletarho
Dəgişi məngəni ty ə hərəj ən u doqho.
Kələ şorini əri həməjmu çofokəşho.

Duzə politikəj partijəj Lenin
Ocuq soxd rəh imurə.
Rəhbəri bolşeviki, ə sərju Stalin,
Ombor puşovo ovurdi imurə

Ə u sər doqho məskən rançbərət,
Ədəjə birə kələ dəgişi.
Vokurdə omorənini zubrojə kombinat
Ən metali və əlektri.

KAVKAZ

İ cy racə xorihojyt,
Xorihojty əj Kavkaz.
Ə məzrəjty kurajyt,
Fabrik, zavod və kolxoz,
Ə ləhəj xələq myhrovunyt—
U racə doqhojty,
Dy ə jəki biroryt,
U xyrdə milləthojty.

Kirə şor nisə soxdə nəft,
Boku Groznij, Qlojəkənt
Unço vokurdə omorət,
Buruq, vətəqə və zavod.

Ə u şoh-dooq dənişirə,
Çun ədomi tozə birə,
Gəzhoj Ognirə dirə,
Çofokəşho şori birə,

Bəgəm kələ şori nisdı
Əlektri ə Sulak.

Həmcin ovodunjəti hisdi.
Ximkombinat ə Dərbənd

Ombor'kələ barasini,
Ovodunəi Girgebil.
Həmcin guçly birənini,
Dijəş zavodhoj Alagir.

Ə dydy nim bəhəm birət,
Planhoj pənçsali nəfti.
Proletarho gof dorət,
Əri dyjymyn pənçsali.

Dənişit Adigejə,
Dəmundəbuho ə zir myrs.
Nisd soxdı dəsxətsyzirə,
Və biri bytəvə kolxoz.

Adigej racə nişonəi,
Əri pəs mundəgorho.
Osetijəş ombor puşoi,
Girovundi nişonəlyjə korho.

Kavkaz puşo omori,
Ə duzə rəh partijə.
Əlektri zıjod biri,
Ə xorihoj Gruzijə

Ə duzə rəhbərcijətirəvoz,
Gyrd birət oblastho.
Osetijə ə Adigejəvoz,
Girovundət sosiali bəhşho.

Həmə proletarhoj ən unço
Ən Rostovən Baku, ən Gənçə

Gyrd birə ə jəki,
Dihbonə dorənyt kuməgl.
Duzə politikəj milləti.
Ən kompartijə və ən soveti
Rəh dori milləthorə,
Əri tərğ soxtə kyhnə hədothorə!

FƏRZƏND SOSIALIZM.

O, ty pazdəh salə çovon,
Çobordi numty komsomol,
Ə salhoj quşmişi həsy!
Omorəjho racə məhsyl

Ty kuk ən fəhləho,
Kuk partijəj bolşevikho,
Ə kor, qovxo kələ birəj,
Nişonəhoş ty burmundəj.

Ə məjduhoj ən dovhoi,
Ty vənçirəj dyşmənhorə.
Ə məjduhoj ən çofoi,
Ty burmundəj nişonəhorə.

Dijəş əşqly birənym mə,
Sinəjty tov-tovuş dorə.
Orden qirmizi-çoforə,
Ə sər sinəjty mə dirə.

Qjirmizinə hələmlyjə dəsde,
Bəhər boqty əz sal bəsal zijodtə,
U boq tozə dəvron.

*) I şiro nyvysdə omorəbu ə ruz pazdəhsali komsomol,

— Ədəj dorə,
Gyzələ buj tozə şorə ruzhorə.

Imburuz ruz pazdəh sali,
Çərgəjty siq, myñkəm biri,
Pənc million çəldə çovon,
Məş ə çərgəjty, komsomol.

Omborhorə yşyq soxdə,
Ə dəsməş qələmə dorəj,
Əj partijə kuməg birə,
Kulakhorəş təmbiñ dorəj.

Hələm Leninə tik gyrdə,
Dəş həj sox həsb tyrə çovon.
Rəñ partijərə duz rafdə,
Ə dərvozəj tozə hylom!

1933 sal,

DY NƏXIRCI

Əj. nəxirci,
 Çon nəxirci,
Həməl mijov mi hic həci,
Şohir birə,
 Şəjr*) nyvysdə,
Tyrə əz jor furmuş soxdə.
Qəhri moboš ty hicəz mə,
Dirtəş xəbər birəmgə mə,
Mə nyvysym əj ty məhni.
Xundə-xundə ty migərđi.

* *
*

*) Şəjr-şiro ə zuhun turki- fazsi)

Səbəhmundə,
Ruz ən vasal,
Qlyzylgylhoş gyl lov soxdə:
Ombor xubə vəhdoj ən sal,
Nəxir govho ədəj gəşdə.

Əzir dorho,
Ə sər savzə,
Xyşdəre jon dorə nyşdə,
Ə dəş gyrdə fit qəmişi,
Nyşdəbu Gilhod nəxirci.

Çohiliş ju,
Çovohil ju,
Birdən nəznik bisdo əz ju.
Kəməş qədə pərə şəvryt,
Dəşdəcurə norə uş nyşd.

Nyş, nyş lələ,
Xoş omori,
Səbəh-səbəh
Əçə biri?"

„– Ə uloj doq,
Jovoş-jovoş,
Əri gəşdə rafdəbyrym,
Xubə məhdonhoj tararəş,
Əçəigə mə vynyrym.

Ə qəd xunə tob nis dorə,
Dylmə ədəj par, par zərə,
Xutə birəm ə cul səhro,
Nyşym pojum?
Voro-voro“...

XuL corzani zə nyşd Gilhod,
Dürəj paprusəş tik vəbərđ,
Kiləñ xyşdərəş duz soxdə,
Lovhojuş xub şor ə xəndə.

„ Tyş nəxirci biri Şəvryt,
Ommo govho ən kəs byryt,
Məş honiləj nəxircinym,
Nəxirci ən govho jmunum“.

Şəvryt

„Baləjmə ty,
Byryt ruzho,
Tyrə xuno çohil byrym,
Səhib jə gov gədəg byrym,
Əh, cy soxun,
- Rafdyt uho!....

Kiflətmə bu,
Mylkmə nəbu,
Xudo dorə qismət mə bu,
Duxdələhoş kələ birə,
Mijosdym ə şyvər dorə.

Mərə kuk nəh,
Zərymgəş məh,
Xurəg imuş hə çəhbu çəh,
Gov-gusələrəş furuxdum,
Əz jə pəjlə şiriş mundum.

Gilhod.

“Məş honiləj nəxircinym,
Nəxirci ən kolxozinym,

Govhoj kolxoz,
Kolxoz imu,
Mənfihətlyni kor imu.

Uni govho ədət xurdə,
Savzahoj mylk kolxozirə,
Xub xorundə,
Şirpur soxdə,
Midim xurəg korsoxhorə.

Viniş,
Viniş u govlərə,
U alajə gov ən məni,
Honiləj hər kolxozirə,
Goviş kərgiş birənini“.

XUMOR.

Xumor şazdəh salə duxdər,
Ə qyzylgyl vasal bəmzər,
Bofdə mujhoj sər incəbəl,
Ə əvryşym uxşəş, timor....

Rac tullu ə posoj kəmər.
Xumor, duxdər şkoləi,
Ty hələ lap həilləi,
Əz çəjyt ilcinho əjty
Əri hymyr həility?
Əri Xumor qir dəşəndət
Kyhne dəvrə ə jor gyrdət.

Xub guş vənət xundəgorho,
Cy gufdirə siprə mujho,
Əz xunəj ən səhib pulho.
„Kuklə ombor xubə kuki,

Juş, bəbəjuş səhib puli,
Boşgu dijə jə kəm kələ,

Bisd nyhi qəj nisdı hələ....
Rəhil dədəj xumor imu,
Əz dyliju razi bu u,
Hə imburuz ə Xumorəvoz,
Ocuq gof soxdəni bu u.

„Ə dəj, dədəj,
Ty cy soxdə?
Mə əj xundə ədəm rafdə.
Mə honiləj toj şyvərym?
Ə u rafdə,
Mə mymyrym!“....

„Duxdərmə,
Ty nohoq ədəj girisdə,
Əz u xubtə tyrə dəki voisdə?
Əz xunəj ən həsilməndhoi mozol,
Həjfi əjty pura sifro bədmozol?!“..

Əsər nimdər ofdorəni sər çovon,
Ovciho ov zərət əsəty, çəjron,
Şəx-şəxihoj hərs ty kuməg kəm bubu.
Vəxiz əpoj,
Hinor tyrə xub burmu!

Ə astarə uxşəşijə cumhorəvoz dənışirə,
Əri cy poisdəj,
Vasali qyzylgyl?
Sofə qilinç pulatirə xuno,
Zuhurə tiç soxdə.

Nə zəni ty dyşməmə,
Boşım şorə dyl?

Oho,
Bəbə dədəj səhibhojyt əri ty?
Əzuni i tihinytho hərsjojty?

Bəbə dədəj kyhnə dəvrə səxd gyardə,
Imohoiş ə gof rabi picirət?!
Ujoq boş ty, ujoq,
Əj çohilə həil.

Mətərs əz gof rabi,
Himuni ty soil.
Ə hərsəvoz məşu cumhorə,
Xumor, işor boş,
Nifri soxty kyhnə dəvrhorə,

Xumor, dyl şor boş!
Səhib?
Səhib soveti ərity
Soveti qoimə kuməg ty.
Ocmişi rəh əri ty,
Vix cy xosdəgə dyl ty:
Rabfak və Vuz ən tyni,
Ocuqi rəh ə unço,
Fabrik-Zavodiş uni...
Bujur!

Bəxş vəgi unço.

Xumor!
Ty hic furmuş məsox,
Hisdi ə ty cənd kuməgsox,
Və hisdi gutdirə çovon,
Çəldə-çobordə komsomol.

U həmişə ə tyrəvoz,
Ə çəng ə din-dohotəvoz,
U, omborho tojhoj-tyrə,
Ə rəñ tovuşi carundi,
U, millionhoj-çovonhorə,
Myñkəmlı ə poj pojundi.

* * *

Xumor myhlət xoşd əz dədəj,
Jə saligəş əri xundə
İlcinləho,

Sər qoş tullu,
Əz sər doñor gulu-gulu.
Xumor imu dyl şor birə,
Qıl ə gərdən dədəj dəşənd,
Dy gyl qutunə tıv dorə,
Çovon dəş xub bala vəşənd.
„Qılədoj-dədəjə vəgirom.
Ə uşkuləş dylşor muram,
Təhdi məsoxit,

Çon dədəj,
Hərməñhojmə ədət xyndə!“
„Tojhojty zu hərys birət,
Həilhojmə quduz birət,
Ə mə cyni?

Voj hic marajt,
Pəsdə pir birəngə murajt!“
„Fikir məkəş ty çon dədəj,
Şəzdəhi qəj nisdym hələ,
Xundə,

Xundəini puşo,
Çon dəj, məhil mərə poso“
Kirə dyl şor nisə soxdə isəs,

Səs ən simhoj ləhəj Xumor,
Qjoim girit jərəq hilmə ədəs,
Tojho, hərməhhoj ən xumor!

Nic məguit:

— „Dədəj nəhişd,
Əz rəh xundə mərə dəhişd“
Bəbə dədəj lap xub myhylyt,
Ə xundəiş şor miboşut,
Varasundə mijo bijovt,
Səlt nə myrdi kyhnə hədot.

1933—1934 səhə

Ə BİRƏGORƏ ZINDƏGUNI.

Ruz həminon,

Qizqin gərmi.

Nyşdəbirim ə sərini,
Ə zir kələ dorhoj boqca,
Ə səz gylhoj ən xolinca.
Syhbətmə bu ə Godəvoz,
Ohiləmərd doqirəvoz,
„Ə God!

Ty ə kolxoz nə dərafdəj?
Əj cy həci ty pəs mundəj?“
Lovhoj ən God

Xəndysd jə kəm,
Duşhorəş vəşənd u birdən,
„Kolxoz?

Əh!

Cy soxum mə daratdə?
Həciş ədəmə zihisdə“
Pəsdə vəgyrd moxurkərə,

Pur soxd paprus ohilirə,
Vəxyşd ə poj,
Gyrd qulmərə,
„Kəş burajm ə loj xunəjmu.
Syhbət misoxim ərimu“.
Omorim ə xunəj ən God,
Cytar buhorəxuno hədot,
Nyşdim ə sər sifro, qunoq,
Usəhəttə omo Şorob.
Xunəj God bu ombor kosib,
Dyllyg xunə:

Kyhne porxol,
Həlov-boluş,
Jə simvor,
Xyşdəreş mugufdi „həsid“.
Ə divorho:

Jəqlovoho,
Hoşpaluho,
Təşdhoj mysi,
Ommo kiflət şəv birəngə
Ə sər ən xori mixisi.
„Kor mə cyni?

Fəhləini,
Soxdənym kor
Xunə doşdə,
Mərə dəvlət nis voisdə“.
Xub dənişyrym mə ə God,
Ə picirə hiqhoj ən God.
Ə cumhoju zərđi dobu,
Tək-tək mujhojuş sipibu.
Məş gufdurum gofhojmərə,
„Nohoq ty God
Qələt mə boş,

Juxsul məhil
Kıflət tyrə,
Sinov, God, kolxozi
Ty boş!

* * *

Giroşdyt sə salho,
Cərxləmiş bisdo
Vəxdhoj ən sal,
Duz sə gilə gylho,
Şorə məjvo dorut
Ə hər vasal.

Tozə boşdən
Qıunoq rafdə ə God,
Səlt binədən
Dəgiş birə ovhol ən God,
Lap xub ocuq, vədi bisdo,
Və dyt məş lap xub şor bisdo.

* * *

Ə çigəj jəqləvo,
Ə divoz xolinca,
Tov-tovə ustulho
Ə çərgə poisdə,
Və tozə kravat,
Boluşhoj ən qoviş,
Hic nisdı kərəmət,
Lap gərəg buhoi.
Sərə tik gyrdəki,
Vynyrym ə divor:
Şori udarniki, ¹⁾
Əşqəlyi God əkor.

* * *

¹⁾ Gramotəy udarniki əz kolhoz

"Cytari God
 Hovoj korho?
Dəgiş birət kəfho hólho?
Lovhoj ən God
 Jə kəm xəndysd,
„Xubyt korho
 Imohoj, dusd
Əri çofə kəşirəgor,
Ə kolxozho hə hisdi kor“

 * * *
Qlēj zurbo
 Şorə dyl bisdorum,
Godə mə əi hól dirəki,
Balahoj Godəşmə vynyrym,
Ə jəki,
 Ə şkolə rafdəki.
Əj, ə boqçəj sosializm
 Voromorənitho gylho,
Rigazhoj cyşməj
 Leninizm,
Ərişmuni nugbəhərho.
Və şinov tyş,
 Ohilə kuk çofə,
Çohili ryhty
 Əj korhoj çofə.
Guçly soxty qulhoj tyrə,
Əşqly soxty çofojtyrə.
Əri dijəş xub vəbərde
 Korhorə,
 Əri dirə
Dijəş xubtə ruzhorə!

BALAHÖJ ÇOFÖKƏSHÖ

Qırmızınə galstuk

Ə gərdə dəriho nugbəhər,
Məyvohoj ən vasal insonət,

Ə hər di, hər şəhər,
Zijodtəş şiv zənıt, o, gylho,
Məhniho xunit byldırcınho!

Fərzəndhoj ən mərdho,
Komiho hisdytho

Ofirəj ən çofö,
Həilho!

İşmuhoş mibərit dəvronə puşovo.
Hə honiş vədini

Nətiçəj korhoşmu,
Doşdogor məhsylhoj
Kolxozhoit işmu.

İşmuho ə xunə
Yşyqi dəbərdə,

Ə bəbə,
Ə dədəj

Nişonə burmundə,
Soxdənıt lap kələ,
Lap kələ şorə kor,
Ə zani rabiho
Vəngəsdənıt dəş vor.

İşmuho puşotə,
Ə kucə domundə,

Cutkəhoj mazirə
Ə dəsho vəgyrdə,

Qıtihoj paprusəş
Gərdundə-gərdundə,

Mozirit qumoraş
Jəkirə furmundə.
Honiləj şkolə,
Honiləj knigho.
Siroho,

Məhniho,
Xunəhoj yşyqi,
Həilhoj ən çofol
Həmə ərişmuni.
Tik gyrdə dəshorə,
Guç dorə qulhorə,
Xub poit ə çərgə,
Nişonlyjə dəsdə!

1934 səl

DƏGIŞI CİHƏRT

Pazdəh salə həil hisdi,
Dəsdə-dəsdə dəhi—bisdi,
Komsomolho,
Pionerno,
Ə gəşd,
Ədoq,
Ə qələho,
Ərəxciho ə sər vəri,
Voçat otrjad ə puşo dəri,
Signaləş ju ədəs gyrdə.
Imuş məhni xundə-xundə.
Jəruz həci imu rafdə,
Jəruz ə sər doñor nyşdə,
Cumə-caruxub soxdum mə,
Vynyrym mə əjlonməre:

Ə sər ən rloq
 Kyhna qələj Ironi,
 Kələ bynyş
 Ən jorovurd dəvroni,
 Ə jon kəmə
 Doñor sənqi — mərmardaş,
 Əz loj mizroñ
 Vynyrym mə dərjohəş.
 Ə u dəre
 Kyhna şəhər vədi bu,
 Çərgə-çərgə
 Kucəhojuş sərin bu,
 Ə bəş dorho
 Çyr çyrafo çyr zərə,
 Əz loj ən jug
 Vynyrym mə boqhorə.
 Lap ə migləj kyhna şəhər
 vədi bu,
 Təngə-təngə məhələhoj
 qədimi,
 Dinqil-dinqil
 Xunələhoj ən gylış.
 Pəncərəhoş
 Ə gyl,
 Malad
 Bujətmiş.
 „Məhələho“—
 —Novur, bilə,
 Gioşdəgor jəsir birə,
 Qləhr kəşirə,
 Hosi birə,
 Bəgəm i bu hə jəgilə?

Şəhər lip-los,
Əcə bu səs?
Ənçəq ləpyrhoj ən dərjoh,
Misoxdyt səs-hovoj „corgoh“
Məhələho çiv-çiv zərə,
Ə çə mivni ədomirə?
Kələmərdho
Hə ə boqçə,
Sə cor fəjtun
Ə kynç kuca.

* *
*

Əz u ruz həminon,
Şəş salho giroşdə,
Ə u doq,
Ə qələ,
Tozədən varafdə,
Dəgişə cihrətə
Həlbəhəl vinirə,
Şynyrym əz sə lo,
Səshoj ən tuturə
Ə loj rasd fabrikho,
Ə loj cəp zavədhə,
Ə çərgə poisdə
Tip-tozə xunəho.
Sifotə carundə
Ə taraf ən kyhnə məhələ,
„Əçi u?“
„Cy bisdo?“
Nəbugə cumhojmə nis dirə?
Məhələj toriki də nisdı,
U ənçəq jorovurdlə hişdi.
Ə çigəi torikə məhələ,

Yşyqə boqçəj ən rəhəti,
 Əri ən həilhoj
 Fəhləhoj soveti
 Ə tijə məzrəho,
 Çərgəhoj xunəhoj ən səmqi,
 Radio,
 Kinoho,
 Klubho,
 Kucəhoj ən şəhər
 Qlır zərə omori.
 Ə kucəj ən şəhər,
 Maşinhoj ən avto,
 Əz şəhər ə şəhər,
 Əz şəhər ə sovxoz,
 Omorənyt rafdə.
 I kələ dəgişi ən cihrət,
 Fəhləho, rançbərho ¹⁾ vinirət
 Ə hər kynç vilojət soveti,
 Və respublikəhoj milləti,
 Nətiçəj ²⁾ duzə rəh Lenini,
 Nətiçəj rəhbəri Stalini.

1933-1934 salho

MƏHNİ DUXDƏRU *)

Imu duxdərən Dəqysdu,
 Xilos birəjm əz dyləsdi,
 Qlul, qərəvoş nisdım imu,
 Ocmiş biri şərm cum imu.

1) Rançbərho gufdirəngə ə jor gyrdə gərəgi kəlxozihorəş hisdytho 6 %

2) Nətiçə—rezultat, art.

*) Əz posoj/hər bənd xundə gərəgi syfdəi bəndə.

Ə jon binəj kinləj dədəj,
Tasirəbirim domundə,
İsəhətə imu ədəjm,
Ə rabfakho, VUZho xundə.

Imu mol nisdin imohoj,
Ə puləvoz əj furuxdə,
Ə u şyvər imu murajm,
Komirə xuş imu xəsdgə.

Ə pul dəvlət imu nirajm,
Dəvlət imu kolxozhojyt,
Ə kor fabrikhoş midarajm,
Fabrik-zavod ən imunyt.

Ala gyzly sərhojmurə,
Ovom soxdə hişdəbyryt,
Honi duxdərun doqirə
Ə zarbciiş işmu mivnit.

Imu duxdərun Dəqysdu,
Xilos birəjm əz dyləsdı,
Qıui, qərvəş nisdin imu
Ocmiş biri şərm cum imu.

1933 sal

ƏRI ZƏN TATI.

Əj, ty u cənd u cənd salho,
Əz tovuşə hylom bəj xəbə
Dədəj,

Ə f... ..

Dədəj!
Voku „qərqə“ guşhojtyrə,

Ty zarbci birəngə izmu.
Balajtyrə guşd „hərymi“,
Ə dəş gyrdəş hic nihişdi,
U fikirhoj ən ovomi,
Dəvron xyşdəre giroşdi.
Rəh Leninə imu rafde,
Tozə zindəgunirə mokunim,
Dədəj,
Mətləb imu bəhəm birə,
Kyhne hədotəşmidəpucunim
Dədəj!

1933 sal.

Ə PYŞORƏHUJ TOZƏ ZINDƏGUNİ

I

Lijo ovhoj həjotə çaru zərəni, poj birəhənə dirəmorəni ə xunə, pokurdəni dəshoj xyşdəre ə buluşi xyşdə, nyşdəni əri pəly soxdə qoboj bəbəşurə. Kucə (urom) xiniki, voruş poisdi, sər gyrdi bədə kulok. Ruz dəhimyn tiviti. Lijo əz pənçərə ə həjot dənışirəni, ə cumju voxurdənyt vəlghoşu tihi birə qərəbəc dorhoj həjot, ə xyşg birə lygəhoj xyşdərevoz. Ə jor Lijo omorənyt xə hərgilihoju, ruz şobot qind-qindcu vozirə, dənışı rəni ə xyşdəş. Lijorə voisdəni şəny hənrə korhorə vadarav əri vozirə ə xəhərgilihoj xyşdərevoz vozihoj həilirə, ommo xiniki ruz, hovoju ruzgor ryxsət nisə dorə Lijorə əri vadarəfdə.

Rastəkiş, Lijo hələ həilləi, cordəh saləi, ommo ju ombor racə gyzələ duxdəri. Ə cumhoju dənışirəngə, muguigə asdara ədəjə tovuş dorə. Mujhoj sərju zərd təhəri. Bəndhoju bəndhoj əvryşymə xunoi.

Bəbəj Lijojho, Ovrohom, pənçoh salə mərd, juş icku xur, balaju hyndyr, ryşhoju ə qəjcirəvoz duz soxdə, ombor kosibə mərđi. Fəhləi soxdənigə əri dulanmiş pul birəni jurə nə bugə nəh. Mylk və molqərə hic nisdı, Ovrohomə Vəhdohə birə-

nyt Ovrohoma ja nə bugə zənjurə kor nə birə
həilhoşu ombora gisnəiho kəşirənyt.

Dədəj Lijojho, Bilho, ombor jəzuqə zəni. Şy-
vərju birəniho pulhorə niməşurə ə icku dorə, əri
kosibə Bilho mundəni kor qunşi—məhələrə sox-
də: paltal şuşdə, ov ovurdə, hək soxdə. Vojgə
işmurə əz uho bəşqəj əri bəş ovurdəş rafdəni.

Bilhojhərə hisdi sə duxdə. Dydyrə dorət ə
şyvər əz sizdəh-cordəh salə əz nə danyşdəişu, to-
rikişu və kosibişu. Jə duxdə, Tomor gufdirəni-
horə dorət ə əlyşvərişci numju Şəlmy komiki
hylom viləjətə ədəjə furmundə xurdə, ommo jə
kəpik ə xunəj xysur kuməgi nisə soxdə. Ə məh-
ju jə gilə Tomorə kuftəni ə ki bəbəşuş fyrso-
rəni.

II

Şohongum birəni. Bilho omorəni əz hək sox
də, vomundə-domundə, nyşdəni ə puşoj kinlə.
Lijo dəgəsundəni Lampərə, kynd birəni ə ki
Bilho.

— Ty həci zəhmət əri cy kəşirə dədəj? bə-
gəm ədomi kosib bu gufdirə içirə ə xəstəi qətroi
dəbirə?—pyrsirəni Lijo əz dədəşu.

— Qləjqu nibu duxdərmə. İmu zəhmət mikə-
şim, toki işmu, balahojmu, ə xubə ruz rasit. Ko
sibi unqədə zəhmət nisə dorə mərə, cəndqədə i
pijoniskəjə bəbəşmu dorəniho. Ə həlov xyşdə də
nişirə poj nisə kəşirə. Ju kosibi, ommo ə alyşvə
rişcihorəvoz əri şorob həncirə rafdə, Hiciş nibu
duxdərmə. Mə ərişmu ədəmə zəhmət kəşirənym...
Bilho gofhoj xyşdə, nisə varasdə, jəbojgə səs
pojə-poj omorəni. Diromorəni Ovrohom poj əz

poj ofdorə, pijon, vəkəndəni əz poj cəkməhoj xyş dəre, kynd birəni ə kin Bilho.

— Əri xurdə hiciş nə soxdəj!?—ə hərojəvoz pyrsirəni Ovrohom.

— Mibisdogə misoxdim, nə birəki əz cy mijo həzər soxim, məş həjsəhət, xəsdə əz kor omorəm,—gufdirəni Bilho.

— I cy gofhoi ty ə mə gufdirəni, duxdər kuksəg! Ə çəhəndəm ty ə kor birigə!—jə həroj vəgyrdə dəs kəşirəni Ovrohom omorəni ə sər Bilho, poj əz poj ofdorə.

Ovrohom myşdə zəny gufdirə, Bilho virixdəni əz zir dəsju rafdəni ə loj dər xunə.

Həjvoj, cy voisdə balam tyrə əz imu? xudoslori dəske əz imu,—girisdə—girisdə gufdirəni Bilho.

— Ty ə çə biri, ty cy soxdəj!?—jə həroj vəgyrdə pyrsirəni Ovrohom əz Lijo.

Ələ, mə cy soxum, mə əz çə əvurdənym ci əri soxdə!?—sərə quz gyrdə əz tərş çuhəb dorəni Lijo.

— Ə u xunəjgə həilləho əz tərş ə kynçləj xunə pəhni birənyt, həci dənysdənyt ki, midirov işurə mukuju bəbəsu.

— Imohoj cytar mijo bu? Ə xunə ədomiho ədət omorə!—həroj vəgyrdəni Ovrohom, cumhojuş əz şorəb hənçirə qip—qirmizi birə.

— Ki ədomihoi bəgəm? tərşə-tərş pyrsirəni Bilho.

— Omorəngə mivini, diyə mərə pyryş məsox!—kiləh xyşdəre vəgyrdəni əz sər, gənə vonorəni ə sər jonbokovo daraftəni ə doruni xunə.

— Bijovtgu hærki hisdi. Hisdiho kosibimurə minim ə puşoşu. Kosibə ədomirə həmə şəv gər mə ci guşdi nibuki, — guftirəni Bilho jəvoş-jəvoş.

— Xubi, xubi! Dijə nəqyl məxun, ləqləqi məsox unçol! — hərəj vəgyrdəni Ovrohom əz u xunəjə.

— Əz həcot omorəni səs poje-poj. Vokurdə omorəni dər diromorənyt ə xunə Şəlmy domor Bilhojho, ə puşoju dəri jə durazə mərd, zərdə ryşho nə, jə quçəje zən şast salə ə sifətju jə put tuz vəri və poçəhoj şovolu əz xori rafdə-rafdə. Ə dəs qunoqhoş dəri dy corək şorob, guşd və yzgə cihojgəş.

— Şəv ə xəjr bu əj miros. Ovrohom! — guftirəni zərdə ryşho, kynd birəni dəs Ovrohomə gyrdəni.

Ə qybatly ə xəjr bu, xoş omori! — vogordundəni Ovrohom.

Kynd birənyt kələ zən nə Şəlmyş şəv ə xəjr bu guftirənyt.

Bilho daraftəni ə doruni xunə əri nimdərho rə dəşəndə, məhtəliş birəni. „Əri cy mijo bijov iho?“ pəsde varasirəni ki, əri duxdəre xosdə diromorət gufdire.

Zərdə ryşho nə kələ zən darafdənyt ə doruni xunə, Şəlmy cum zərəni vədəbərdəni Ovrohomə ə həcot.

— Mə ə ty pəri guftirəbyrym — guftirəni Şəlmy ə Ovrohom — kuk ombor xubə kuki, həcov mənə, parcə furuxdə, pulju ombori, bəbəşuş həşirə ədomi biri, ə hərəj əlyşvərişciho əz həmə dil

poj ofdorə, pijon, vəkəndəni əz poj cəkməhoj xyş dəre, kynd birəni ə kin Bilho.

— Əri xurdə hiciş nə soxdəj!?—ə hərojəvoz pyrsirəni Ovrohom.

— Mibisdogə misoxdim, nə birəki əz cy mijo həzur soxim, məş həjsəhət, xəsdə əz kor omorəm,—gufdirəni Bilho.

— I cy gofhoi ty ə mə gufdirəni, duxdər kuksəg! Ə çəhəndəm ty ə kor birigə!—jə həroj vəgyrdə dəs kəşirəni Ovrohom omorəni ə sər Bilhe, poj əz poj ofdorə.

Ovrohom myşdə zəny gufdire, Bilho virixdəni əz zir dəsju rafdəni ə loj dər xunə.

Həjvoj, cy voisdə bəlam tyrə əz imu? xudos-tori dəskə əz imu,—girisdə—girisdə gufdirəni Bilho.

— Ty ə çə biri, ty cy soxdəj?—jə həroj vəgyrdə pyrsirəni Ovrohom əz Lijo.

Ələ, mə cy soxum, mə əz çə ovurdənym ci əri soxdə?—sərə quz gyrdə əz tərs çuhəb dorəni Lijo.

— Ə u xunəjgə həilləho əz tərs ə kynçləj xunə pəhni birənyt, həci danyşdənyt ki, midirov işurə mukuju bəbəsu.

— Imohoj cytar mijo bu? Ə xunə ədomiho ədət omorə!—həroj vəgyrdəni Ovrohom, cumhojuş əz şorəb hənçirə qip—qirmizi birə.

— Ki ədomihoi bəgəm? tərsə-tərs pyrsirəni Bilho.

— Omorəngə mivini, diyə mərə pyryş məsox!—kiləh xyşdəre vəgyrdəni əz sər, gənə vonorəni ə sər jonbokovo daraftəni ə doruni xunə.

— Bijovtgu hərki hisdi. Hisdiho kosibimurə minim ə puşoşu. Kosibə ədomirə həmə şav gər mə ci guşdi nibuki,— guftirəni Bilho jəvoş-jəvoş.

— Xubi, xubi! Dijə nəqyl məxun, ləqləqi məsox unçol!—həroj vəgyrdəni Ovrohom əz u xunəjgə.

— Əz həjot omorəni səs poje-poj. Vokurdə omorəni dər diromorənyt ə xunə Şəlmy domor Bilhojho, ə puşoju dəri jə durazə mərd, zərdə ryşho nə, jə quçəjə zən şast salə ə sifəti jə put tuz vəri və poçəhoj şovolu əz xori rafdə-rafdə. Ə dəs qunoqhoş dəri dy corək şorob, guşd və yzgə cihojgəş.

— Şav ə xəjr bu əj miros. Ovrohom!—guftirəni zərdə ryşho, kynd birəni dəs Ovrohomə gyrdəni.

Ə qybətti ə xəjr bu, xoş omori!—vogordundəni Ovrohom.

Kynd birənyt kələ zən nə Şəlmyş şav ə xəjr bu guftirənyt.

Bilho daraftəni ə doruni xunə əri nimdərho ə dəşəndə, məhtəliş birəni. „Əri cy mijo bijov ho?“ pəsə varasirəni ki, əri duxdəre xosdə diromorət guftirə.

Zərdə ryşho nə kələ zən darafdənyt ə doruni xunə, Şəlmy cum zərəni vədəbərdəni Ovrohomə ə həjot.

— Mə ə ty pəri guftirəbyrym—guftirəni Şəlmy ə Ovrohom—kuk ombor xubə kuki, həovir mənə, parçə furuxdə, pulju ombori, bəbəşuş həsiyə ədomi biri, ə hərəj əlyşvərişciho əz həmə dil

boşi, duxdərə gofsyz dorə gərəgi ə u, mə ədəm zomin birənym.

— Əvəlimynçi mə kukə xub nisə şinoxdənym, mə urə hicnə dirəm, və duborəimynçi duxdər hələ həili əxi, mə urə-cytar dym ə şyvər?— gufdirəni Ovrohom.

Mə şinoxdə ty şinoxdəmə xuno hisob sox, mə ə ty ədəm gof gufdirənym pəsdə ty kosibə ədöminə tyərə pul gərəgi, imə əz u mədəşənim əri ty sad monət rəh, ty dərd cykləi duxdərə məkəş, mə Tomorə xosdəbyrymho sizdəh salə bəqəy nə bu, iş sizdəh salai, diyə cy voisdə tyərə?—varasdəni gofhoj xyşdəmə Şəlməy.

— Diyə ty mərə əz sər vədəşəndi, ommo sad monətə zutə vosdorə gərəgi,— gufdirəni Ovrohom.

— Ty olxoin boş, kəş ə xunə,— gufdirəni Şəlməy.

Diromornyt ə xunə.

— Əçi, guşdhə, cihorə nə voburçundəjt?— pyrsirəni Şəlməy əz Bilho.

Ədəjm voburçundənim təhdi məsox,— gufdirəni Bilho.

Şəlməy nə Ovrohom darafdənyt nyşdənyt əkin qunoqho sər gyrdənyt əri ixdilə soxdə.

Lijə ə buruni xunə ə toriki, jə lampə əz dəs bəbəşu xyrd birə, voburçundəni guşdhə və ovurdəthə cihorə.

Cykləi birorləhoj Lijə pyrsirənyt ə buruni xu nə əz Lijə: „Cy bəgəm? Əri cy omorət iho, Lijə?“.

— Mə nisə dənysdənym birorləhojmə, nyşit ə u hərələ,— gufdirəni Lijə.

Lijo voburçundəni varasdəni guşdhorə, dəbər-
dəni norəni ə puşoj nyşdəgorho, həjbə-həjb və
vədiromorəni ə buruni xunə.

Əri cy vadarafdə ty, inço bijo əkimu nyş,—
gufdirəni kələ zən əz Lijo.

Qləjqu nibu mə inço mynyşym,—gufdrəni Lijo.

Əri cy nisə diromorə, diro inço nyş dijə,—
gufdirəni Şəlmyş.

Lijo nisə darafdə, ə doruni xunə.

— I şorob əz şorob Jovdo Qlunşimurə xu-
noi, ombor buşə şorobi, ərimə tyndə şorob mijo
bu, i şorob zənunəi,—gufdirəni Ovrohom.

— Hə-hə-hə, ə məhələhoşmuş içirə şorob
birəni, i şorob əz xunəjmuni, imisal divisd-səsat
bədrə şorob vosdorəbyrym dəkyrdə,—gufdirəni
zərdə ryşho.

Işmu tozə xəbər nə şinovusdəjt?—pyrsirəni
kələ zən.

— Cyni bəgəm xələfmə? pyrsirəni Bilho.

— Gufdirənyt, ki dovħoho hələm ə i zuriho
nivarasy gufdirə, gənə dədi-dədiho birənini.

— I zurbojə kori balam, i pənçimyn sali i
dovħoho sər gyrdə omorət hələ-mələ nisə varas-
dənyt, jəzuqə xəhər-zorələjmərə hə syfdəi sal bər
dətho ə dovħo hic jə xəbəriş nisdəi əz ju—gufdi-
rəni Bilho.

— Mərə ixdilot dovħohoşmu gərəg nisdəi, ix-
dilot dovħorə pəsdə mısoxim, həjsəhət ə puşoj-
mu pəisdəi gərəgijə ixdilot imu. Ərimə omorəni-
ho Şəlmy ə Ovrohoməvoz gof soxdəi. Ixdilot ini
ki, Lijo duxdər Işmu mijo xosdə bijov gufdirə əri
Muxoil birormə. Xosdənym raziməndişmurə.

Zijodijə ixdilot gərəg nisdi, mə duxdəre dərənəm ə i iqrələvoz ki, sad monət rəñ midit guf. dirə və əri hərysirə nuşundə tə vasal dənışiritgə,—guftirəni Ovrohəm.

— Sad monət ombori, ombori, kəm soxdə gərəgi,—guftirəni zərdə ryşho.

Ombor nisdi, ombor nisdi, tyş dijə zijodi gof məsox!—guftirəni Şəlmy əz zərdə ryşho.

Ə u xunəygə Lijo şinovusdəni həməj ən i ix dilothorə, dylju kurp-kurp soxdə: „Ələ! mərə ə şy vər dorə, ə ki? mə toj şyvərym?“—həməj ən i gofho omorənyt ə fikir Lijo.

Bilho həjəbo carysdəni guftirəni:

—Jəgilə əz Lijo pyrsirə gərəgi, bəlki jurərazi nə bu!

—Cyrə razı nisə birə, ixdijor ən u ə dəs-mə dəri. Ə hərki mərə voisd mydym. Mə bəbə nisdym bəgəm? Ty bur səs tyrə!—həroj vəgyrdəni Ovrohəm ə sər Bilho.

Lijo ə toriki, səfgirə ə sifət dəgyrdə girisdəni.

Ə Lijo, inço bijo hər!—guftirəni Şəlmy.

—Bijo duxdərmə, bijo, əri cy nyşdəj unço? gufdrəni kələ zən.

Lijo nisə diromorə, cyklə birorləhojuş omorənyt ə kiju nyşdənyt.

—Guftirə mubu ki, imu imohoj qəbiləhoim guftirə guftirəni kələ zən—qydyşin dorə voisdə ə dəs duxdə.

—Əri, əri qydyşin dorə voisdə,—guftirəni Şəlmy.

—Ə çonum, işmu həjsəhət nohoq təhdi soxdəniti, bihilit, vəxd ditimurə dy-sə ruz, ə dux-

dərəvozlş gof soxim, kukəş vinim,—gufdirəni Bilho.

— Gənə gof soxdı?—jə hərəj vəgyrdəni Ov-rohom lul pijon birə, buqozjuş gyrdi əz ombor şorob hənçirə, bəhəm gofiş soxdə nisə danysdə əz pijoni.

— Əngyşdəri ə mənə, ogolzə hərysə-gufdirəni kələ zən.

Ə Lijo, inço bijo!-hərəj vəgyrdəni Ov-rohom.

Lijorə diromorə nisə voisdə, pəsdə əz bəbə-şu tərsirə sər xyşdəre quz gyrdə, əz ləhə səs nə vədirovundə, kynd omorəni.

— Əkimə bijo, duxdər mə, əkimə bijo, hə-səl gərdoş ty, tyrə həjb əri cy omorə, gi əngyşd tyrə, həri ə mə dənış—gufdirəni kələ zən.

Ə dyl Lijo durnonhoj hylom. ədəjə vacarys-də, gofhoj kələ zən ə guşju nisə darafdə, cyş bisdogə sər xyşdəre quz gyrdə kynd omorəni ə ki kələ zən. Kələ zən ə zir zuhun gof soxdə-soxdə jə əngyşdərirə vokurdəni ə əngyşd Lijo. Lijo hə ə u səhət vadarafdəni ə buruni xunə.

— Mozolly-toliñly gərdoşyt hərdyşu—gufdi-rəni kələ zən.

Həmcin gufdirəni zərdə ryşhoş, Şəlmyş.

Zərdə ryşho vəgyrdəni pəsini pəjləj şorobə.

— Vəgirit, vəgirit pəjləhoşmurə,—gufdirəni zərdə ryşho

Ləhəim-gufdirəni Ov-rohom.

— Əşori hərys nə ən domor—gufdirəni Şəlmy.

Varasdənyt qunoqho ixdilothoşurə, vəxyşdə-nyt əri vadarafdə. Ə vadarafdəki kələ zən gənə dənışirəni ə Lijo.

— Həsələ duxdələi balam,—gufdtrəni kələ zən ə zərdə ryşho ə kucə vadiromorəngə.

— Dijə şəv işmu xuş bu, mə səbəh mijom ə loşmu—gufdirəni Şəlmy ə vadarafdəki.

Bilho vədəbərdəni Lamparə, tovuş soxdəni həjotə əri vadarafdəj qunoqho.

Ovrohom tə əz qopu vadarafdə rəh soxdəni qunoqhorə, diromorəni lul-pijon, əz xyşdə xəbərsyz, ofodorəni ə sər nimdər əri xisirə.

— Vəxiz ə həlov dəgərd, çigə dəşəndəm əri ty,—gufdirəni Bilho.

— Fly... y... u, bura əz inço duxdər kuk-səg, məşət məboş, vir boş!—niməlit-niməlit gof soxdə gufdirəni Ovrohom.

Lijo imişəv dorə omorəni ə şyvər, ə Muxoi parçə furux, ommo Lijo hələ niyə şinoxdə və hic ə cum xyşdə nə diri. Salhoj Muxoil nə ən Lijoş ə jəki toj nisdyt Muxoil bistpənç salai, Lijo cor-dəh salə.

III

Giroşdi xinikə zimisdu. kynd biri əşqlyjə va sal, dorho lov soxdət racə vəlgho və gylhoşurə, qyzylgylho dorənyt racə bujhoşurə, byldyrcinho ədətə xundənyt gyzələ bəndhoj məhnihoşurə.

— I cy racə qyzylgyldori ə həjot işmu vəri-hó dədəj!—gufdirəni Tomor ə Bilho dədəşu.

Qyzylgyldor raci, balajmə, ommo korhoj xunəj bəbəjty ombor biraci, vəhdoj hərysi kynd biri, Lijo xəhərti əz mundihoş ədəi ləqər birə əz fikir.

— Ə dəj, mərə ov!—niməlit girisdə girisdə xosdəni həilləj Tomor.

Tomor vaxyšdani eri ov dorə həilə.

— Mə mydym, mə mydym, ty mə vaxiz,—
gufdirəni Lijo.

— Ə Lilo, ə Lijo tyrə duxdərho ogoli, vudov!—gufdirəni cyklə birorləj Lijo.

Lijo vadarafdəni, dirəni xəhərgililəhoj xyşdərə, Həvəsilyt nə Milkorə.

— Dirojt ə xunə dirojt, eri cy nisə diromorəniti,—gufdirəni Lijo.

— Qləjqu ni bu, bijo burajm ə imurəvoz, bi-
jo birorty muno,—gufdirəni Həvəsilyt.

— Ə loj xunəj Turijho ədəjm rafdənimi, kəş,
dir məsox dijə!—gufdirəni Milko.

— Dijə həcu bugə poit həjsəhət mədirom,
sərmərə dəgyrym,—gufdirəni Lijo.

Lijo darafdəni ə xunə.

— Lijo ombor ləqər biri balam, ə hisobəvoz
ombor fikir kəşirə, dyl ən urə vorovundə voisdə
—gufdirəni Həvəsilyt.

Vədiromorəni Lijo, rafdənyt hərsəjəki.

Xunəj domor ə zərbəvoz ədəjə hozur birə
əri hərysi. Muxoil həm gərəgihoj hərysirə hozur
soxdı hişdə. Qləbiləho razi bugə, Muxoil hə i ori-
nə mynyşunu hərysirə.

— Ornomo ə sərijə sənq vəni ə tyxubə duxdə
ofdo!—gufdirəni Şəlmy əz Muxoil—boçənəqho
bisdorim imu ə jəki.

— Ə cytyni xubə hərməñ buho ədomi xubə
duxdə ni ofdonu? Tyş ədəjə gof soxdə gədə,
—xəndysdə-xəndysdə gufdirəni Muxoil.

—Ommosad monətə nidorigə oşnə, duxdəre vəgyrdə ni danystdio. Ovrohom ə xotur pul əz sər vadarafto,—guftirəni Muxoil.

—Ty danysdəni ki, hə-hə-hə,—xəndysdə-xəndysdə gufdirəni Muxoil.

Kynd birəni vəxd hərysi, Lijo sə ruz munda mijo kura soxu xəhərgilihoj xyşdəre əri əz şəv tə şəv zərə, vəçəhisdə, əşq çohilirə girovunda. Ommo dyl Lijo, həcu hisdi ki, jurə voisdəni hic ə dyl juş nisə omorə.

—Əçi xəhərgilihojty əçi? Əri cy nisə omorə uho? Nəbugə ty ogol nə zərəj?—Pysirəni Ovrohom əz Lijo.

—Xəhərgiliho əri cyni, ə hərysi mijovt həmə jəki,—gufdirəni Lijo.

—Xər mə boş, bura həmə xəhərgilihoj tyərə ogol zə, şöhongumho zənit, vəçəhit ərişmu şori soxit!—guftirəni Ovrohom.

Dyl Lijo əz munda çigəş xərəb birəni. Lijorə unqədə quvot nisdə əri bir nə bir poisdə ə bəbəşurəvoz gof soxdə, çuhob dorə bəbəşurə. Corəj Lijo nisə birə, kura soxdəni xəhərgilihoj xyşdəre sər gyrdənyt əri girovunda şəvhəj çohilirə.

Jə şəv duxdərho kura birəngə, omorənyt əz xunəj domor çohilə kukho, hərməhoj domor ə dəs işu kərgəho şorobho dəri.

—Şəv işmu əxəjr bu əj duxdərho!—gufdirəni jə dəlxəkə kuk Şəndə gufdirəniho—ofdəjm çigəjmurə, həjsəhət ə həmə duxdərhoərəvoz mijo vəçəhym. I, Milko duxdər xələjməş inçoiki, ə Milko? Ty əçə ihərə ə çə?

—Xubi, xubi ləhəj tyra gi ja dəq-dəqə, bihil jobo imurə, ty pijon nisdikil—gufdirəni ja hərmə-
hığə-Həzzi.

Ə doruj xunə giroşdənyt həmə kukho, şav ə xəjr bu gufdirənyt, nyşdənyt həməjəki əsər nim-
dər Lijo şərn gyrdəni, nyşdəni ə ja kynç xunə
Şəndə vəgyrdəni ə dəs xyşdə əri zərə təftə.

—Ədə, i təft işmu təft şyqəmbəiniki, əz i xubtə təft nə ofdəjt, ə-ə-ə-əj, işmu xubə duxdər-
ho nisdit—gufdirəni Şəndə.

—İşmu çohilhoit ki, vəgyrdən it ovurdə xubə təft dijə,—xəndysdə-xəndysdə gufdirəni Həvəsylyt.

—U gofho nəqyli, ty jəbo ja dy bənd məhni xuno!—gufdəni lfrəim əz Şəndə.

—Əri, əri u məhni xub danyşdə bihil xunu,
—gufdirəni Milko.

—Xotur işmurə nihlym, ədəmə xundə, cy xunum ərişmu, dybəit xunurn, əz Məhnihoj Məh-
sym?

—Xun, xun hərcy bisdo!—gufdirəni Həzzi!

Əj oqoho, ləj birorho,
əz odoxlu dur disdorum,

.
.

—Ədə, uçirəho gərəg nisdı, şorə məhniho
xun—gufdirəni ifrəim.

Ovşori xunum.

—xun, xun,—xəndysdə-xəndysdə gufdirəni
Həzzi,

—Ruz çyhmə bazari dirym çohonə,
Omon çohon, omon məkyş mərə,
Ə dəs ty gyrdəj qilinçly qonə,

Omon çohon, omon məkys mərə!

—Ə u məhnihorəvoz ə ja çigə daravoş ty, ty ja xubə məhni nisə danyşdə? Zənit əz u hovoñoj xəjtoqi ə duxdərhorəvoz səmə vəçəhimo—gufdirəni lfrəim.

Sər gyrdənyt çohilho, zərənyt, vəçəhisdənyt, xurdənyt, şəvə girovundənyt.

Ruzho ədətə giroşdə, hovoş ədəjə ruz bəruz gərm birə. Qlərəbəçdorhoj həjot xub vəlghoşurə kələ soxdət, ə bəhli dorho, cyklə bəhliləho bəhəm birət. Həilləhoj həjot rafdənyt cirənyt kolə bəhlihorə səhibxunə vinirəni ə dədəhoşurəvoz çəng gyrdə.

Dəgyrdəni ruz səşobot şöñongum, hərysi nyşundə omorəni ə xunəj həjoti Ovrohomiho, cynki xunəj Ovrohomiho lap cykləi, ədomi doruşdəni nidi.

Əz xunəj domor, qovol—zurnov ə puşo dəri omorəni borgulu ə təbəqhoj guşd, ovurdəkirəvoz əngyşdəri və də cihojgəş dəri ə təbəq.

Hərysi xunə pur birənyt ə kələ mərđho hər-məñhoj Ovrohomofov nə ja para çəm-çohil mi-roshoj Bilho nə ən Ovrohomofov. Zərəgorho sər gyrdənyt əri zərə uzun-dərə nə xəjtoqirə. Şəlmy poisdəni sər poi.

—Həjsəhət həmə çohilho ə nubətofov mijo vəçəhyt,—gufdirəni Şəlmy.

Şəlmy kynd omorəni ə ki ən ja çohilə kuk

—Vəxi Zəxərjo, ty mijo vəçəhi həjsəhət, cy hovo zəny əri ty?—Pyrşirəni Şəlmy əz Zəxərjo.

—Nəh, nəh mə vəçəhisdə nisə danyşdənym, bihil jəkigə vəçəhygu,—gufdirəni Zəxərjo.

—Vəxi gədə, vəxi! danysdəj tyrə xuno mivə-
çəhi!—həroj vəgyrdəni jə kələ mərd əz u kynçi-
gəj xunə.

Corəj Zəxərjo nisə birə vəxyşdəni əri vəçəhi-
sdə. Bujurmiş soxdəni əri zərə hovoju uzun-dərə,
cərx xurdəni ə migləj xunə. Şəlmy gəşdəni əz
hərəj duxdərho jə rac jyrə əri dəfirsorə ə Zəxər-
jorəvoz vəçəhy gufdirə. Kynd birəni əki Zəxərjo
gufdirəni: „Bətyşvəh duxdər Binəmi qunşişmurə
dəfirsym?“

—Bəşqəi nisdi, dəfyrş hərkiyə bisdo,—gufdi-
rəni Zəxərjo.

—Ə Bətyşvəh!—rafdəni Şəlmy, gyrdəni əz
qul Bətyşvəh, dəfirsorəni əri vəçəhişdə. Ə hərysi
-xunə nyşdəgorho həməjəki zərənyət cək çohilho
guç dorənyət Zəxərjorə. Pənçəhoj dəş Bətyşvəh
pur birənyət pulhoj koqozi. Zəxərjo kynd birəni ə
ki zərəgorho.

—Xəjtoqi zəni, —bujurmiş soxdəni.

Zərəgorho sər gyrdənyət əri zərə xəjtoqi. Bə-
tyşvəh həmə pulhorə tihi soxdəni ə puşoj zərə-
gorho, vadarav gufdirə ə u xunəjgə, Şəlmy qul-
jurə gyrdəni nisə hişdə vadarafdə.

—Xəjtoqi vəçəh, duxdər tərs,—xəndysdə-xən-
dysdə gufdirəni ə hərysi-xunə xərcə-xərc.

— Hə...ə...ə...s...s...s, ho, ho. hə...ə...ə...
s...s...s, hərs, hərs, ho, ho!!!

Bətyşvəh əz qəhr diyəş ombor vəçəhişdəni
hələ-mələ nisə vadarafdə, Zəxərjo vomundəni,
ombor xəsdə birə. Əxir vadarafdəni Bətyşvəh.

Zəxərjo əri çohili xyşdəre burmundə, kynd
birəni ə puşoj zərəgorho, nyh-dəh gilə vəşəndə-

ni hovoï xyşdəre, fuşəndəni pojhoj xyşdəre, dy gilə ə buz poi poisdəni, pəsde kiləh xyşdəre vəgyrdəni, sər zərəni vadarafdə.

— Əj soq boşi!—gufdirənyt kələmərdho-dirit, mə nisë danyşdənym gufdirənbuho Zəxərjo.

İmisalinə vasal ombor gərmə vasali. Ə hərysi xunə əz gərmi nyşdə nisë birə, ommo həjot Ovrohomiho ombor gyzələ həjoti, ə həjot dəri racə boq, ə boq vəryt xubə dorho, dorhoş lov soxdət racəvəlgho. Çohilhorə voisdəni vadarəvt ə boq nyşyt ə zir kələ dorho əri zərə vəçəhisdə. Şəlmy raziməndi xyşdəre dorəni, gufdirəni: kəşit vadarajm!“ Şəviş xubə mənglyjə şəvi, xub tovuşi. Vadarafdənyt, çohilho, vədəbərdənyt sazandarhorəş, vədəbərdənyt jə kələ lampərəş, tullu şoxdənyt ə lygəj jə kələ tut dor, nyşdənyt həməjəki ə boq. Çigəj çohilə həryş duxdəriş firəh birəni. Uhoş vədirəməmənyt ə boq.

Jə çohilə dəlxəkə kuk vədiromorəni ə migləj xəloq.

— Ə çun bəbəjmə, həjsəhət ə həməj əni duxdərhəvəz mijo vəçəhym, zənit ərimə hovoï Tomorə hic ə xəpər işmuş məjovgu!.....

Jə kukigə vədiromorəni, quljurə gyrdəni, nyşundəni ə ki xyşdə.

— Hələ nubət ty nə rasiri, nubət ty rasirəki mivəçəhi, həjbi ləhəj tyrə gil— gufdirəni kuk.

Gənə sər gyrdənyt zərə vəçəhisdə, birəni səhət jəki şəv. Sər gyrdə omorəni əri ci xurdə. Ovrohom puşoj xəloqə pur soxdəni şorob, əraqi, oş, jəqni. Kosibiş hisdigə xyşdəre ə puşoj xəloq xicolet nisë vədirovundə. Ə hərcy təhərəvozis

bisdo Ovrohom ə gynçə ovurdəni hədothoj mil-
lətirə.

Ə sər niməlit ci xurdə zərəgorho sər gyrdə-
nyt əri məhni xundə.

— Ə Binəmi, zənit jə səgoho, hərməhimu
Donil ədəjə xundə!—gufdirəni Zəxərjo əz sazən-
dərho.

Xundənyt məhni, xurdənyt vəgyrdənyt, pu-
şoj səbəh ocmiş birə xəlq lov birəni, rafdənyt ə
xunəhoşu. Jə para çəm-çohil nisə rafdənyt, də-
gəşdənyt hə ə boq xisirənyt. Jə pərahojgə kura
birənyt, vənorənyt ə puşoşu lampərə, sər gyrdə-
nut əri vozirə koqoz-koqoz,

Ocmiş birəni səbəh. Hovorə bulut dəgyrdi.

— Imburuz ə dərjoh çəh ombor midobu,—
gufdirəni Şəlmy əz hərməhhoj xyşdə.

— Əri cy ombor midobu?—Pyrşirəni jə kuk.

— Nisə dirə ty hovorə bulut dəgyrdihorə?—
Gufdirəni Şəlmy.

— Mə bovor nisə soxdənym,—gufdirəni kuk.

— Bovor nə soxdigə ty ə findol sox! Xubi,
kəşit burəjm jəgilə ə dərjoh tən imurə şurimo!-
gufdrəni Zəxərjo.

— Ty nadan birəj, ə i xiriği dərjoh birə gə-
də?—gufdirəni jə kələ zən ə xunə nyşdəbuho.

Zəxərjo ə gof kələ zən nisə dənişirə, vəgyr-
dəni ə xyşdərəvoz dy-sə hərməhə rafdənytə Dər-
joh.

Ruz voromorəni. Kələ zənho, kəjvonihə vo-
norənyt kələ qəçquhoj mysirə ə sər kinlə əri oş
nə jəqni soxdə. Səhət jəki kura birənyt xəlg, nyş-
dənyt ə boq. Zərəgorho əjlonmiş soxdənyt qovol

—zurnovə. Kynd birəni şöngum, komiki his-diho ombor bəd və təhl əri Lijo. Lijorə dəbər-dənyt ə təhnoje xunə əri vokurdə ə tənju Muxoil fyrsorə partalhoj hərysvoorirə. Əri Lijo həməj əni ciho təhl omorə, cynki jurə, cordəh salə dux-dərə ədətə bərdənyt ə xunəj Muxoil, komirəki ju nisə şinoxdə, nisə danysdə cyçirə ədominigə u Muxoil, cyçirəigə xosijəthoju, ə rəh rafdə midə-nytgə ə jəki nəbugə nəh. Əz dyl Lijo ə munuti-ju jə gilə dəh ox varafdə, əz tovtovijə cumhoj həiliju ədəjə tikə-tikə hərs rixdə. Lijo əz duxdər-ho şinovusdi ki, Muxoilə cənd gilə ə kuca pijon dirət gufdirə.

— Ərimə cy xubi, mə para miboşum my-myrym, mə cy soxum!?—girisdə-girisdə sərə ə sər zani tullu soxdə, ə dəshorəvoz pəhni soxdə gufdirəni Lijo.

Həvəsylyt tik gyrdə sər Lijorə qəlgyrdəni, sər gyrdəni əri xoşi gyrdə, pəsdə juş girisdəni. Diromorəni Bilho ə xunənyşundəni Lijorə ə ki xyşdə.

— Cy soxim xələfmə, xudo ərimu içirə!—girisdə-girisdə gufdirəni Bilho.

Vokurdənyt sər tən Lijorə, dəgyrdənyt sifət-jurə, ommo hərshoj cumhoj Lijorə pojundə nisə danysdənyt. Kura birənyt həmə xəhərho, xoləhoj Lijo, girisdənyt, xoşi gyrdənyt, pokurdənyt cumhoj Lijorə.

Domor ə puşo dəri əz xunəj domor omorənyt əri hərysə bərdə. Hərysə vədirovundənyt əz xunə.

— Həj səhət hərys nə domor mijo vəçəhyt, hərys nə domor mijo vəçəhyt—həroj vəgyrdəni jə kələ zən əz ədomihoj domor.

Şalmy zuri-zuri omorəni xəlgə dur-dur pojundə ni, çigə soxdəni, gyrdəni əz qul hərys dəfirsorəni əri vəcəhisdə. Dyl Lijo əri poj norə vəcəhisdə nisə rafdə. Ə Muxoiləvoz ədətə vəcəhundənyt jurə, ommo ju ruj Muxoilə nisə dirə.

Corəj Lijo nisə birə, hər cytam bisdo darafdəni əri vəcəhisdə. Syfdə vəcəhisdəni ə jurəvoz Muxoil, pəsdə Muxoil vadarafdəni, diromorəni Bilho. Dy dəs Lijo pur birəni pulhoj koqozi, Cy ədomi ə hərysi hisdigə, həmə ə dəsju pul donorənyt. Vəcəhisdənyt varasdənyt.

Rasdi qul Lijorə gyrdəni əz ju cyklətə hisdiho birorju, Mərdəxəj, cəpi quljurə gyrdəni Şalmy. Rafdənyt ə loj xunəj domor ə puşoşu dəri qovol-zurnovciho. Domor dəri ə puşo ə sazandarhorəvoz, komihoki ədərə xundənyt qərəboq şykəsə.

Lijorə bərdəki, əz puşoju giroşdəni Gəgəj duxdər Hızqıl qunşişu, ə dəsju dəfdərho knigho dəri, komiki ədəjə omorə əz ki ucitel xyşdə. Gəgəj ə həiliho ə Lijorəvoz voziho soxdənbu. Ə xotur hoşiri bəbəşu, bəbəşurə, pul və boq—xunəi gufdirə, Gəgəj ə gimnazijəş xundəni, ə ki ucitel ə xunəş xundəni. Ommo jəzuqə Lijo əz cordəh salə, dəs-xət nə danyisdə ədəjə ə xunəj şyvər rafdə.

Omorəni Lijo rasirəni ə xunəj Muxoil. Əz dər xunə ə dirəmorəki əngyşdhoj Lijorə zərənyt ə həsəl. Diromorəni Lijo ə xunə. Ə xunə diromorə səhət ə cum Lijo voxurdənyt tozə stolho, nyşdəniho stulho, ə xori xunə sumoq, ə duvorho tullu jəqlovoho, ləngəriho və hoşpaluhoy mysi.

Ə cum Lijo voxurdəni jə kyhnə surət ə divor tullu. Ə xunə ədomiho ombor dirəmorə səhət gənə sifəturə dəgyrdənyt.

Ə xunə diromorəni rabi Jyšvəh, sifətu qip qirmizi çuqundurə xuno əz şorob həncirə əri xəlgə mişibirəx soxdə. Diromorəni ə xunə Muxoilış gənə jə xəjli mərdhojgəş. Rabi vəgyrdəni ə dəs xyşdə turorə, pojundəni ə puşoj xyşdə Muxoil nə Lijorəş. Ə xori xunə norə omori jə kələ təşt mysi ə qərişju jə kərn oviş dəri. Xundəni rabi Jyšvəh turorə, dorəni pəjləj qydyşə ə dəs Muxoil nə ən Lijo. Həncirənyt hərdyşu qydyşə, pəsde dəşəndənyt pəjlərə ə təşt, xyrd soxdənyt.

— Mozoltyv simontyv!

Mozoltyv, simontyv!—gufdirənyt həmə ə xunə dəbirəgorho.

Rabi turorə səxd soxdəni, vadarafdəni ə həjvuj xunə, ə kominçoki nyşdət əri şorob həncirə kələ mərdho.

— Rabirə çigə dit nyşy, rabirə çigə dit!—gufdirəni jə kələ mərd.

— Həmə mişibirəx nə soxdəgorhorə mişibirəx soxdə voisdə!—gufdirəni zərdə ryşho, biror Muxoil.

Nuşdəni rabi gənə, sər gyrdəni əz jə lo əri şorob həncirə, əz jə lojgə əri mişibirəx soxdə, pul vəcirə.

Xəlg jovoş-jovoş lov birənyt rafdənyt ə xunəhoşu. Kyndə hovorhoj Muxoil nə xəhər birorhoju nisə rafdənyt.

Birordomorho gyrdənyt qul Muxoilə vədəbər-dənyt əri gəşdə.

IV.

Ədətə giroşdənyt ruzho, kynd biri gənə zimisdu, əz hovoı ədəjə tihi birə siprə ləpəi qərəbəcə xuno vərɤ. Şəhər sokit nisə birə. Dovhoho nə varasdət. Şəhər ə nubətəvoz ə dəs çyr bə-çyrə quşuho ofdorə. Ruzho birəni ə kuca vadarafdə hic nisə birə. Əz sər dərijoh zalumə tupho şəndə omorənyt, əz zəvər voruşəxuno gunilə rixdə.

Lijo əz səbəh təjtə şöngum ə doruj pənçərəj xunə nyşdəni poisdə. Hərə hərə sokit birənyt ruzho xəhərgilihoju omorənyt ə kiju. Ommo ruzhoj Lijo təhl giroşdənyt ə xunəj Muxoil. Çohilə sər həili Lijo ruz bə ruz ə çyr-bə çyrə fikirho xəjolpho dəbirə. Qırmizinə qirginəjə qutunəhoj həili Lijo ədətə həl və zərd birənyt, cyşməre xuno rigaz şəndənytho cumhoj həili Lijo ə hərsəvoz jəkinyt.

I ruzho Muxoil bəd qumor-qumor vozirə. Hər ruz lul pijon birəni omorə. Imburuz əz qumor pul bərdə omorəni Muxoil ə dəsju ə kuqoz pucundə guşdho çigərho dəri.

— Gi i guşdhore dirnə soxdə vəburçun, gi pul dy corək şorobiş dirovun! — gufdirəni Muxoil əz Lijo

Lijo hovo gyrdəni sər xyşdəre, dirəni Muxoil jə doqə xıno, cəkməhoju maladi, kiləhju şəft, cumhoju qırmizi, poisdi ə puşoju. Dylju gənə xə-rəb birəni. „Cy xubi əri mə ə irəvoz?“ — gufdirəni ə dyl xyşdə Lijo.

Cy bisdo tyrə? Nə vəxizi! — jə həroj vəgyrdəni Muxoil ə sər Lijo.

Corəj Lijo nisə birə, vəxyşdəni, vəgyrdəni guşdhore, şuşdəni ə xinikə ov ə cyklə pənçəhoj

hæili xyşdærəvoz, sər gyrdəni əri vəburçundə. Pəsdə vəgyrdəni corəkəhorə, darafdəni ə xunəj səhıbxunəşu əri şorob. Muxoil, cəkməhorə əz poj nə vəkəndə, ofdorəni ə sər nimdər, duraz birəni xisirə.

Lijo diromorəni, nyşdəni ə puşoj kinlə, ə Muxoilış dənışrəni, əz jəlo xəndə gyrdə jurə əz jə lojgə girisdəni. Muxoilə xəbər nısə soxdə, nyşdəni, dənışirəni təjə xəbər birə. Xəjli şəv rafdə əz həjot omorəni səs pojə-poj, dər xunə kufdə omorəni.

— Kini?— Pyrsirəni Lijo.

— Voku, voku imunim, əj duxdər tərsə dəjo, hələ pyrsirəş ədəjə pyrsirə!

Lijo vokurdəni dərə, diromorənyt hərməhhoj Muxoil, ə dəs jəki cubuq dəri, ə ləhəj jəki qəjlə dəri.

— Muxoil əri cy xisiri? Xəbər sox urə! — gufdirəni jə kuk durəj paprusə durəj tyhməkə xuno lov soxdə ə xunə.

Muxoil çəhisdəni, xəbər birəni vəxyşdə.

— O, omorəjt, əcəjt işmu həci dir, əri cy ə poj poisləjt? Nə nyşit! — gufdirəni Muxoil.

— Ty vəxi pojhojtyrə vəkə, dər imu məgyrygu tyrə imu mynyşim, — gufdirəni jə kuk.

Giroşdənyt həməjəki nyşdənyt ə sər nimdər.

— Imohoj məhni ki xundə ərimu? — Pyrsirəni Hizro.

— Məhni, Muxoil cyni, jyərə voisdə məhnirə muxunu əri ty Muxoil — gufdirəni. Sosun gufdirəniho kuk.

— I, məhni nə xundə kormə həməliş nijovki, ləhəşmurə, girito, dəlxəkho!—gufdirəni xəndysdə-xəndysdə Muxoil.

Lijo dəşəndəni pərzinə, norəni ə puşoşu nuho, guşdho, şoroborə, ju gənə rafdəni nyşdəni ə puşoj kinlə.

— Ty unço əri cy nyşdəj omorə ə kimu nə nyşi,—gufdirəni Sosun.

— Ə kimu cy dəri urə, bihil unço nyşy, u toj ən u korho nisdı hələ,—gufdirəni Muxoil.

Əz dyl Lijo gənə ox varafdə, sər xyşdəre duz gyrdəni ə loj kinlə, nyşdəni gof nə soxdə. Muxoilə zərənyt pəjlə pəjlərə, hənçirənyt şorobə tə əxir.

— Imohoj ki vozirəgə ə lojmə nyşygu!—gufdirəni jəki əz nyşdəgorho.

— Həməjmuş ədəjm vozirənim, nə vozirə cy gofi,—gufdirəni Muxoil.

Sər gyrdənyt əri vozirə koqoz-koqoz. Bank ə puşoj Hizroi. Nyvəh xosdəni əz Hizro koqoz.

— Di, jəkkəş di, ləkkəş di, suxt, nəh ty mərə əz miglə dorəj koqoz. i kov nisdı!—gufdirəni Nyvəh.

— Cyrə kov nisdı, ni inço pulə!—jə həroj vəgyrdəni Hizro, sifətju qirmizi birə, cumhorəş dombulə xuno dyryçd soxdə.

— Nidym, əz sər voz!—gufdirəni Nyvəh.

— Cyrə nidi, nidi!—kuqozhorə zərəni Hizro əz sifət Nyvəh.

— Ty mərə zərə, bəbəjty gərdo kuk səg!—vəxyşdəni Nyvəh, vəgyrdəni hyzymə ə sər Hizro. Ofdorəni çəng dədi-dədi, sər Hizro para birəni.

Muxoil nə u həilhojgə çuro soxdənyt, xoşi gyrdənyt Hızro nə Nyvəhə, nuşundənyt.

— Dijə əzinbəqdojgə qumor nibu, vaxizit burajm əxunəhojmu! — gufdirəni Sosun.

Vəxyşdənyt həməjəki, Hızroş sərju bəsdə, vadarafdənyt. Muxoil vadarafdəni əri rəh soxdə.

Tə Muxoil diromorə Lijo ə puşoj kinə nyşdə, cumhoju ə xiflət rafdəni. Diromorəni Muxoil.

— Əri cy xisirəj? — Əz qul Lijo gyrdə jə həroj vəgyrdəni Muxoil.

Əri cyklə Lijo i kələ dərdho əz sər dyl xyşdə əri girovundə lap cətin omorə, səbəhimi sər gyrdəni əri vokurdə ləhəj xyşdə, əri gufdirə tiçə gofho.

— Tə kəj mizihim imu içirə, əz qunşi məhələş bijoburini ki, şovunə çənghorə həmə, şinovusdət həjotiho.

— Hic fikir məkəş, əz həmə kor imu xubil Əri qunşi məhələ şəş kəpikiş mədi, qunşi məhələ kini ərimu! — gufdirəni Muxoil lovhoj xyşdə, ə xəndə vəbərde.

Giroşdi şəş məh əz Lijo ə xunəj Muxoil omorə. Ə şəhər cənd dəgişiho biri. Şəhər ə dəs quşun Denikin dəri. Ə şəhər ofdorəni dadi-dədi. Əz loj doq şişirəni omorəni qirmizinə partlızanho. Denikin vədəfirsorəni ə dovhə çofokəşhoj şəhərə. Omborə kələ kuməgi soxdəni ə Denikin „komitet milləti“, ə kominçoki qulluq soxdənbyryt kukhoj hoşirho, alyşvərişciho və rabiho. Ə „komitet milləti“ ə qulluq darafdi Muxoilış. Muxoil və u qulluqcihojgəj komitet guç soxdənyt ə çofokəş-

hoj şəhər, fəhləho kosibhorə ə guçəvoz əz xunə vədirovundənyt fyrsorənyt ə dovho ə kuməgi Denikin, əz tən kosibho vəkəndənyt partalhoşurə dorənyt Denikinə. Muxoil ə dəs dorəni qirmizinə partizanhorə və kommunisthorə, talaş soxdəni xunəhoj kosibhorə.

Bəqdovoj cənd ruzho Muxoil omorəni ə xunə. Nyşdəni nun xurdəni, rəhəti nə soxdə vəxyşdəni tyfəngə vəgyrdəni, vadarav gufdirə gyrdəni Lijo əz qulju.

— Əricy soxdə ty içirə korhorə, xəlg əz ty birazini. Bijo ty xunəjmurə məvəcarun!—gufdirəni Lijo.

Muxoil hyl dodorəni vəngəsdəni Lijorə.

— Ləhəj tyrə gi, ombor gof məsox, xəlg kini ərimə, nyş əçigəjty!—ə hərojəvoz gufdirəni Muxoil.

Lijo ofdorəni ə pəjhoj Muxoil girisdəni.

— Mə tyrə hərzo niyə dorənym əz xunə, ty mijo ə xunə poi,—gufdirəni Lijo.

Muxoil zərəni ləkətə əz Lijo.

— Bur səsə gufdirənym ə ty! | boçəh vəgyrdəni Muxoil. Tihi birəni əz cumhoj cyklə Lijo kələ tikəhoj hərs, ofdorəni Lijo ə sər nimdə.

Muxoil tyfəng vonorəni ə duş, nifri soxdə soxdə vadarəfdəni əz xunə. Omorəni Muxoil ə komitet.

— Bəlli!—çuhob dorəni Muxoil.

— Ty həjsəhət mijo vəgiri ə xyşdərəvoz dy saldətə buraj giri bijori Noftoli gufdirəniho bolşevikə! şinovusdi?

— Bəlli həjsəhət muram, kəşit burajm,—vəgyrdəni Muxoil dy saldatə rafdəni.

Omorəni Muxoil ə xunəj Noftoli.

— Nottoli əçəi?—pyrsirəni ə hırşəvoz Muxoil əz zən Noftoli.

— Nə dəri ə xunə, rafd əçə rafdgə, nisə danyşdənym—gufdirəni zən Noftoli,

Muxoil gof zənə ə guş nisə gyrdə, vəgyr də tyfəngə ə dəs, darafdəni ə xunə.

—O. .o...o...o. bolşeviklə! ə xunə nyşdəj? Vəgirit urə hyl dədit ə loj komitet!—bujruq dorəni Muxoil ə saldatho.

Saldatho kufdə-kufdə bərdənyt Noftolirə,

— Duraz nibu hymyr işmu, imuruz səbəh əxir mubu!—gufdirəni Noftoli əz Muxoilho.

Zən Noftoli nə həilləhoju girisdənyt ə posoj.

Səbəhimi əz loj doq şəhərə vəgyrdənyt qirmizinə partizanho və qirmizinə ləşgər. Quşun Denikin vənışdənyt ə piroxut, Muxoilış ə qəriş işu, virixdənyt əz şəhər.

Giroşdəni jə ruz, jə orinə Muxoil ə xunə vədi nisə birə. Lijo şinovusdəni ki, Muxoil ə quşun Denikinəvoz virixdi gufdirə əz şəhər. Domundəni Lijo ə fikir və dumut. Nyşdəni ə pənçərəj xunə sər tullu. Ə loj kuçə dənışirəni, hovo dəgyrdi, kuçə sijəhi zəri. Jobojgə ocmiş birəni hovo vədirəmorəni qirmizinə cyşmə, lov soxdə rigazhoj xyşdəre. Ə puşzoj cum Lijo omorəni, cytar qirmizinə ləşgər və qirmizinə partizanho ə rac gyrd birə dəsdehoşurəvoz diromorytgə ə şəhər, cytar xunxurə Denikin ə quşun xyşdərəvoz

ə pirəxut vənyşdə virixdbnigə, Muxoilış ə qəriş işu dəri.

Lijo gənə ofdorəni ə fikir və xəjöl. Lijorə dərd Muxoil nə ən Denikin nisə gyrdə. Əri Lijo əz oquş təhl omorə Muxoil ə quşun Dinikinəvoz rafdəi. Lijorə dərd puc birə ruzhoj hymyr xyşdə gyrdi, Lijorə xiçoləti omorə əz qunşiho məhələho və xəhərgilihoj xyşdə. Ə nyşdəki cumhoj Lijo ə xiflət rafdəni, xisirəni. Əz jə səhətigə xəbər birəni, ə xyşdə diromorəni, vəxyşdəni, dəsho rujhoj xyşdəre, şuşdəni, nyşdəni moqbul ə xunə. Dər vokurdə omorəni, diromorəni ə xunə Həvəsilyt xəhərgiliju.

—Muxoil nə omori bəgəm?—Pyrşirəni Həvəsilyt.

Lijo çuhohə vogordundə nisə danyşdə, tihi birəni əz cumhoju gənə hərs.

— Ərimə munda bəbəj içirə „tomoşəho“,— girisdə girlsdə gufdirəni Lijo, ofdorəni ə sər nimdər.

Həvəsilyt tik gyrdəni jurə, sər gyrdəni əri xoşi gyrdə.

— Hiciş nibu, xəhərmə, fikir məkəş, muraj ə xunəj bəbəjty muxuri hisdiho jə luqo nun bəbəjtyrə. Əz u tyrə şyvər birəniho nəbu. Ə sad ən u vərzirəniho şyvər ofd mijov əri ty, ty hələ həilləi.

— Xok ə sərju varavo, kirə dərd şyvər gyrdigə, bəgəm mərə dərd şyvər gyrdi, dərd puc birə hymyri, dərd bijoburini.

— Qəjqə nibu, xəhərmə, qəjqə nibu, hylom içirəi—gufdirəni Həvəsilyt.

Imişəv Həvəsilyt əz ki Lijo nisə rafdə. Imişəv hər cytar blsdo, goh xisirə, goh xəbər birə,

şəvə girovundəni Lijo. Səbəhimi omorəni rasirəni Bilho. Lijo gənə girisdəni.

— Hə əri ən u girisdə? Rafdigə ə çəhəndəm buravgu u qumorbaz, xəspuş, xunəj xəlgə vacaru, vəxi vəci cihojtyrə burajm ə xunə!—gufdirəni Bilho.

— Dyrlyghoj xunərə cy soxdənit?— Pərsirəni Həvəsilyt

— Bijovgu bərygy zərdə ryşho birorju, imurə dyrlyghoj xunəj ən u gərəg nisdə — gufdirəni Bilho.

Lijo bəsdəni partalhoj xyşdəre ə buxcə, vədiromorəni rafdəni ə dədəşurəvoz, Həvəsilytiş rafdəni ə işurəvoz. Ovrohom nyşdi ə xunə.

— Gənə cy biri bəgəm?—həroj vəgyrdəni Ovrohom.

Əz ləhəj Lijo səs nisə vədiromorə, diyəş sərə quz gyrdəni Lijo,

— Cy biri hələ? Bəxdəvərə domorty şəndi virixdə xunərə —qulluqci Denikin biri gufdirəni Həvəsilyt.

Lijorə gənə girisdəni gyrdə. Bilho zuri-zuri omorəni gyrdəni əz qul Lijo, nuşundəni əki xyşdə.

— Əri cy girisdə ty nədanə duxd ər, poku cumhoj tyrə.—gufdirəni Bilho.

— Əj hər-rəmzodə, çulik!—həsi birəni Ovrohom.

Əz imburuzəvoz sər gyrdə omorəni zindəguni gənə ə xunəj həbə. Xunəj bəbə-ombor kosi-bi. Pənc sər kifləti əz Lijo bəşqəj.

Lijo sər gyrdəni əri kor soxdə, kuməgi soxdə ə xunəj bəbə. Ə dədəşurəvoz əri səhibxunə-

hoşu ov ovurdəni, əri qunşiho partal şuşdəni, puşoj nisonu əri qoqol vojərdə rafdəni.

Vəxd giroşdə Lijo ədəjə furmuş soxdə giroşdə ruzhorə. Omorə-omorə ə şyvər birərə xunoş əriju nisə omorə. Lijo dişə kynd birəni ə xəhərgilihoj xyşdərəvoz, həci danyşdəni ki, duxdər xunəi gufdirə. Hisdiş Lijo hələ həili. Hər şinoxdəgor bovor nisoxu ki, u ə şyvər biri gufdirə, ommo əz syfdəinə ombor ləqər biri, u qirmizinə gyləgylə sifət tə hərys birə vobuho honi nə vomundi

Əz hykymət Sovet ə gynço omorə əjlərəvoz dəgiş biri hovohoj Dəqysdu. Vokurdə omorət fabrikho, zavodho və kərxonəho ə şəhərho sər gyrdət əri kor soxdə vətəqəhoj çəhi, çofokəşə rançbərho sər gyrdət ə diñçirəvoz əri qulluq soxdə xorihorə. Sər gyrdə omori girovundəi yşyqi ə şəhərho və diħho. Əri həilhoj fəhləho və çofokəşə rançbərho minkinly bīrət əri dəfdər və qələmə vəgyrdə dəs rafdəəri xundəə şkolə. Vokurdə omorət xunəhoj yşyqi və likbezho əri çofokəşho.

— Pənc həil kələ soxdə, jəkirəş əri xundə ə şkolə norə nə danyşdəm, imohoj viniş cyçirə minkinigə əri xundə həilhorə, qəjri əz həilho, məş ədəmə rafdənym ə likbez əri xundə,—gufdirəni jə fəhlə ixdilothoj hykymət voromorəngə ə həreşu.

Əz puşotəinəho ombor dəgiş nəbiri Ovrohomo. Syfdəi sal rafdəi ə vətəqə omori. Hərə-hərə hərməñhoj xyşdərəş ovurdəni ə xunə əri şorob hənçirə. Jə ruz cytari kor birəgə ə hərməñhoj Ovrohomo-voz omorəni ə xunəj Ovrohomiho Rabo gufdirəniho mərd, sivpənçsalə kulak, əz boq xunə, molqərə və pul hoşir. Ovrohomiş syfdəi ruz ə

Raborəvoz şinox birə. Diromorənyt nyşdənyt ə xunə, Ovrohom bujurmış soxdəni ə Lijo darav əz qunşi şorob dirovnu gufdirə.

— Əz u zalumhoş bur vənçi ə buşqob—gufdirəni Ovrohom ə Bilho.

Lijo diruvondəni şorobə, norəni ə puşoj qu-noqho. Ə cum Rabo voxurdəni racə çəndək və balaj Lijo, əvryşmə mujhoj sərju, şəhmə xuno tovuş dorənytho cumhoju və qirmizii xyşdəərə gyn-ço ovurdəniho girginə sifətju.

Cum Rabo domundəni ə duxər. Rabo juş zə syzi. Zənju myrdi, əz zə jurə jə sə salə kukiş mundi.

— Cyni Rabo, dylty dyl posorə xunoi, ty nə dyl nə dyl ci xurdə,—gufdirənyt ə Rabo hərməhhoju.

— Nəh işmu munoşit, ə dyl mə jəkor ofdo, pəsdə mugujum mə ə işmu—gufdirəni, Rabo qirmizi birə-birə.

— Vəgirit pəjləhoşmurə, ləhəim!—Ovrohom.

Lijo dirovundəni gənə savziho, turupho dəkyrdəni ə puşoşu. Rabo gənə dirəni. Hə u səhət dombulə xuno kələ birəni cumhoju, zəvəro vərəfdəni qoşhoju, qyç diromorəni pyşoniju, ombor dənişirə ə Lijo. „Nəh, mə i duxdəərə ərime mijo xohum“—gufdirəni ə dyl xyşdə Rabo.

Xurdənyt varasdənyt qunoqho, vədiromorənyt ə kucə. Rabo xub tik vonorəni kiləh xyşdə-rə, burmiş xosdəni biqhoj xyşdəərə, poisdəni ə migləj hərməhho.

Ə kucə həlləho kura birət ədətə həbəkov vozi-rənyt. Jə həil ə vidovusdəki, u həiligə ə tup şəndəki

omorəni rasirəni duz əz kiləh Rabo, kunbələqovo ofdorəni kiləhju. Həmə həiləho xəndysdənyt. Hərməhhoj Raboş həməjəki xəndysdənyt.

— Əj hərəməzədələho!—gufdirəni Rabo qirmizi birə.

— I, ə həilhorəvoz çəng gyrdə gədə, rasi-rasi dijə, hylom nə vacarust ki!—gufdirəni jə hərməh Rabo.

— Xubi, dijə tyş qəhr mədi mərdə dijə!—gufdirəni jəkgəjgə. Xəndysdənyt həməjəki. Rabo omborhosi birə, hərməhho dijə nisə xəndysdənyt.

Ruz şobot Rabo xub gəjmiş birəni, vədirəmorəni ə kuca voxurdəni ə hərməhhoj xyşdə.

— U duxdər Ovrohom duxdər xunəi, nə bu gə əz şyvər vədiromorəi?—Pyrəsirəni Rabo əz hər məhhoj xyşdə.

— Əz şyvər vədiromorəi, Muxoilə niyə şinoxdənbiri, zən ən u bu dijə!—gufdirəni jə hərməhju.

Pəsdə Rabo cum zərəni jə hərməh xyşdəre ogol zərəni ə qiroq.

— İşmu mijo gof soxit ə Ovrohoməvoz, duxdəre ərimə xohit, şinovusdi?—gufdirəni Rabo.

Ho... o..., əzu bu ty uruz moqbul biriho, mə ədəmə gufdirə əxi, ty fikir məkəş imu həməl misoxim, ommo ty jəkəmpul mijo di kosi-bə Ovrohomə.

— Cy pul, u duxdər xunə nisdı ki!—gufdirəni Rabo.

Əz duxdərhoj xunə xubi, ty danyəsdəni həl Ovrohoməş!—gufdirəni hərməh.

— Xub, xub bəhən soxit korə!—gufdirəni Rabo.

—Bəhəm birərə xuno dan! — gufdirəni hərməh.

Kynd birənyt əki hərməhhojgəş, gəşdə-gəşdə rafdənyt ə loj qıroq dərjoh.

Sər dərjohə dumon dəgyrdi, dərjoh lov soxdı bylyndə şarhoj xyşdəre, jə şar vədirəmorəniho pənç-şəş metro əz qıroq dərjoh dur rafdə. Qıroq dərjoh pur biri qum, sənqho ombordəkiş pəhny birət. Rabojho nyşdənyt ə sər qum həilləhorə' xuno əri vozi soxdə.

Əz i dovhofo birə əjlorəvoz mə ə dərjoh lap kəm omorəm,—gufdirəni jə hərməh.

Ə dyl Rabo omorəni ofdorəni səbəh mijo naloghorə bəry dy gufdirə.

— Mərə əz i hykymət qəhr əmorəniho ini ki, omborə nalog bərdə əz ədomi!— gufdirəni Rabo.

— Əz buho çigə mibəry, tyrə hisdi bərdəni, ini mərə nisdi gufdirə əz mə hiciş nisə bərdə— gufdirəni jəki.

— Hə əzu rasdi munoş, nəbugə tylləş kommunist birəj!—gufdirəni Rabo.

— Kommunist əz ty xubi!—gufdirəni mərd.

— Xubi dije zibor imurə məbərito!—gufdirəni jə hərməh.

Syroi birənyt əz şöhonguminə əvir qıroq dərjohi, vəxyşdənyt vərafdənyt əşəhər.

Ədəre giroşdənyt ruzho, vasal ədəre lov soxdə sərinə əvir xyşdəre, komiki tozə soxdəni çun hozorho, milljonhorə. Sər gyrdəni əri rasirə şirinə, ləzətlyjə bəhərho, jəmyşhoj vasali.

— Tuti-təjron, Tuti-təjron, tozə tut!—həroj və gyrdəni ə kucə həillə tut furuxdəniho.

— Tut, tut, inço bijo!—həroj vəgyrdəni Ra bo nə hərməhhoju.

Həillə ovurdəni tut, Raboiho vosdorənyt, də kyrdənyt ə qərbof əri xurdə. Jəbojgə ə cum Ra bo voxurdəni Ovrohom əz kucə giroşdəki.

— Nətən, ə Nətən, Ovrohom uni bura gof sox!—gufdirəni.

Hərməhho rafdənyt gyrdənyt Ovrohomə.

— Ruz ə xəjr bu ə Ovrohom!—gufdirəni Nətən.

— Ə Qlybəttə ə xəjr bu!—vogordundəni çuhobə Ovrohom-

— Kəşdarajm ə imurəvoz jə tikə buqoz tar soximo!

— Əxi mərə qulluqi!—gufdirəni Ovrohom.

— Qləjqu nibu, pəsdə muraj!—gufdirəni Nətən.

Darafdani Ovrohom əri „buqozə tar soxdə“ ə xunəj jə şinox ə Nətənlhorəvoz.

— Jə „kəm“ şorob həncirə pəjləə pəjlə zərə bəqdo, Nətən sər gyrdəniəri gof soxdə ə Ovrohoməvoz.

— Əri Lijo duxdərtə jə xubə şyvəri, imu mi jo məhr soxim dim,—gufdirəni Nətən.

— Xubə şyvər gufdirə, Şəlmy domormə i korhorə dirovundi ə sərmə, xosdənym əz işmə sərmərə ə qərəboluqiho mədəşənit!—gufdirəni Ovrohom.

— Nəhə ə çunty, Raboj Pisəhi dijə, pul jurə, syr x jurə, boq jurə, xunə jurə, dijə cy voisdə tyrə?—gufdirəni Nətən.

Muxoiləş pul nə mol bu, kələ alyşvərişci par-cə furux bu, nəh mə urə ə jə kosibə fəhləjə ədomi dymho xubi!—gufdirəni Ovrohom.

— Ə Ovrohom, ty nədan birəj, ty həil birəj, dəsty həcinigəş həjsəhət dəş təngi, jə qədər puliş mydy tyrə Rabo!—gufdirənyt u hərməh-hojgə.

Dəkyrdənyt şorob, dorənyt Ovrohomə, qərəz ki, əz sər vədəşəndənyt.

Giroşdənyt xəjli ruzho, Lijorə məhr soxdənyt dorənyt ə Rabo. Puşoj ə xunəj Rabo rafdə Lijo gənə qələ-qəl, sinə sov birəni ə dədəşurəvoz nə ə xəhərhoj xyşdərəvoz, tihi səxdəni ə pəj lərvəvoz tikəhoj hərsə.

— Də imohoj dylty unqədə təngi məkəşygu Rabo Muxoilə xuno nisdil!—gufdirəni Tomor.

„Hələ u məhlym nisdil!—gufdirəni ə dyl xyş də Həvəslyt.“

Bilhoş nə girisdə nisə danyadə, Ə hərcy təhərəvoziş bisdo dyl Lijorə vorəvunənyt firsorənyt ə xunəj Rabo.

Omorəni Lijo ə xunəj Rabo, dirəni jə kələ zən dədəj Rabojhorə, komiki əz səbəh təjtə şo-hongum ədəjə tuf xəjf, şəndə ə xorihoj xunə, dirəni, kuk Raborə mundiho əz u zənigə, dirəni Raborəş jə ryş vəri biqhojy duraz, ə tənju pal tun xəz, balaju sar, çəndəkju qolind. Əri Lijo zobu təhl omorə. Salhoj Lijo nə Raboş əz jəki lap durut. Jə cənd ruzho giroşdə, Lijo pəşmu bi

rəni əri nə gufdirəi ə bəbəşu mə ə u niram gufdirə, cynki hələ Rabo ə xunəy Ovrohomiho omorəbuho məhəl əri Lijo jə ryxşəndijə ədomi omorənbu Rabo.

Cytamiş bisdogə Lijo ə gərdən xyşdə vəgyrdəni həməj əni korhorə, zihisdəni ə dərdho qəm horəvoz. Ommo dyl ju hic şor nisə birə. Səri jəbo ə dylju i korho omorə əz cumju hərs rixdə.

— Ty həmişə moqbul əri cyni hərysmə?— pyrsirəni kələ zən.

— Mə moqbul nisdym, hədotmə uçirəi,— gufdirəni Lijo, ommo əz dylju ox varafdə.

Sənihət, Lijo ə xunə iniki, əz səbəh təjtə şo hongum ə dədəj Rabojho nə ə həil Rabo dənişirə, xorihoj xunərə vəcirə, çaru zərə, qəçquhoj xunərə vonorəni, ci soxdə, hic jə dinçiş vəgyrdə nisə danyadə.

— Hy—hy, hy—hy! gi iluqə vədəbər şə!— gufdirəni dədəj Rabojho əz Lijo.

Dənişirəni Lijo ə loj luq, vərəxşirə gyrdəni jurə, corəju nisə birə vədəbərdəni əri şəndə. „Mə cy soxum, nəh, həci kor həməl nijov, i zindəguni nisdı“—gufdirəni ə dyl xyşdə Lijo.

Bəbəj Lijojho Ovrohom imişal jə xubə dəsədə, kura soxdı, rafdi ə vətəqə əri kor soxdə. Təhərhoj korho imohoj tozəi, u kyhnə məhəlho Ovrohom kor soxdənbuhorə xuno nə mundi.

— Ədə cy xubi həci, ə sər imu ə kor soxdəki oqo nəvəri, imu ərimu xəzənim, çu nisdıhəci əri kor soxdə!—gufdirəni ə şorirəvoz Ovrohom ə labaz ə çəh (qurzum) dəcirəki.

— Əri lələj Ovrohom, ombor xubi, ommo şorob hənçirərə tərğ soxdə gərəgi, şorob hənçirə ombor məşət birə ə korhojmu!—gufdirəni jə çohilə kuk ə Ovrohomovoz kor soxdəniho.

— Bihil jəbo, hə əjəbo şəndə nisə birə əxi şorob hənçirərə. Hərəkət misoxum, əri jovş-jovş şəndə şorobə,—gufdirəni Ovrohom.

— Lap ədomiş miboşil!—dufdirəni jə hərməh ju.

Giroşdəni ruzho ə vətəqə, dəsdəj Ovrohomiho diromorənyt səbəhhoj munda ə labaz, əz pura cənho vədəşəndənyt ə mynyk picirə qurzumhorə, ə əşq jəkirəvoz dəcirənyt rac qurzumhorə ə paltarkəho və asmuşkəho.

Jə ruz Ovrohom gənə pijon birəni omorə ə labaz əri kor soxdə. Vəgyrdəni paltarkarə əri çəh dəcirə, dəcirəni-dəcirəni, sərjuş nisə vadarəfdə cytam dəcirəgə. Uborcik omorəni dirəni qurzumhoj Ovrohom həmə şəftə-şəft, kənbələqovo dəcirəi. Dənşirəni ə sifət Ovrohom, buj kəşirəni əz ləhəju „Gənə şorob hənçiri“—gufdirəni ə dyl xyş də, uborcik.

— I çyni Ovrohom?—gufdirəni uborcik.

Həməjəki hərməhho kura birənyt, dənşirənyt ə Ovrohom, cumhoj Ovrohom qirmizini.

— Ty i korə mijo şəni Ovrohom, imu ədəjmə əri xəjr imu kor soxdənim, əri xəjr hykymət imu kor soxdənim, ty mijo varasi!—gufdirənyt hərməho əz Ovrohom.

— Xub, şinovusdum!—gufdirəni Ovrohom.

— Ty bura imburuz ə kəzarmə xis, səbəh mijo əri kor soxdə!—gufdirəni uborcik əz Ovrohom.

Vadaraŋdäni Ovrohomiho labaz, ħärmäñho sər gyrdənyt kor işurə. Ovrohomiho xisirəni, əz sə səhətiŋə xəbər birəni: „Mə əçəjym, mə ə kor nə rafdəm“—gufdirəni ə dyl xyşdə. Pəsde omorəni ə dylju şorob hənçirəju. „Tubo, tubo!“—gufdirəni ə dyl xyşdə.

Ə vətəqəj Ovrohomiho giroşdəni çyr bə çyrə gyrdləməho ə kominçoki norə omorəni dokladho ə tovun zarali icku hənçirəi ə tovun zarali din-dohot, ə tovun bəxş vəgyrdəi ə ovodunijəti korxonəho, Ovrohomiho hāməj əni dokladhorə şinovusdəni, hovoju sər gyrdəni əri dəgiş birə.

Ovrohomiho syftədən ə sər ofdorəni, u ju soxdə korho tə imohoj hāmə xəjr syzə korhoi gufdirə, ə sər ofdorəni ki, tə imohoj din-dohot və rabiho jurə və ħärməñhojurə furmundi gufdirə.

— Nəñ, vir soxdə gərəgi hāməj ən u kyhne hədohorə, mə imohoj varasirəm, rabiho, həşirho imurə furmundəirə!—gufdirəni Ovrohomiho jə ruz ə ħärməñhoj xyşdə.

— Dirit ħovirho, şinovusdit Ovrohomiho cy gufdigə, ombor duz gufdi Ovrohomiho!—gufdirəni çohilə kuk.

Ovrohomiho ə vətəqə əzo dorəni ə cilen sojuziş ɗaraŋdəni ə hāmə gyrdləməhoj sojuziş rafdəmor soxdəni.

Lijo dijəttəş kynd biri ə xəhərgilihoj xyşdə-rəvoz. ħəvəsilytiho ombor rafdənyt omorə ə kiju. Jə ruz şobot, ħəvəsilytiho omorənyt ə kiju.

— Kəşburajm ə imurəvoz!—gufdirənytəz Lijo.

— Nyşit jə dəqdəqə, həjsəhət murajm,—gufdirəni Lijo.

Lijo ilovləj xunərə duzətmiş soxdəni, sər-tən xyşdəre vokurdəni, vədiromorəni əri gəşdə. Ruz pyşoj şoñongumi. Duxdərho gəşdə gəşdə rafdə qismət birənyt ə jə xunəj yşyqi ə, kominçoki kura birət əri xundə dəs-xət xutə birə mərđho, zəñho, duxdərho kukhoj doqi. Əzini xunəhoj yşyqi ə firəhə təhərəvoz ədəjə vəkurdə omorə əz ñykymət sovet ə gynço omorə əjlorəvoz, nəki ə şəhər, həmcin ə u kara torikə dihhə, dərythə ə hərəhoj doqho və vişəho organizasijəj komso-mol omborə kor ədəjə girovundə əri kura soxdə çohilə çofokəşə kukho və duxdərhorə ə i xunəhoj yşyqi, əri danundə dəs-xət xutə soxdə işurə.

Lijo diromorə səhət dirəni duxdərhorə, kukhorə, dəfdərho qələmdaşho dəri ə dəs işu. Jə-paraho kura birət ədətə məñnihoj komsomoli xundənyt. Hovoj Lijo ocmiş birə, u çyklə cumləhoju tihi soxdənbyrythə kələ hərshə, hə jəbo ocuq birənyt, oşgor dənişirənyt ə kura birəthə şorə çobor-də ħərməñho.

— İnço cy çigəi?—pyrsirəni Lijo.

— İnço xunəj yşyqini dijə!—gufdirənyt duxdərho.

Əzulojgəj, xunə omorəni səs pianinə zərə ə tozə hovoho. Kukho, duxdərho xundənyt məñni.

— Cytam omorə əri ty, xubə çigəi?—pyrsirəni ħəvəsylt əz Lijo.

Lijo gənə dənişirəni əilovlə, dirəni ə duvorho plakathorə, sirothəj voçdhorə.

— Əri balam, ombor şorə çigəi inço!—gufdirəni Lijo.

— Nyvysdəni xyşdərə, mijo j əri xundə?—
pyrsirəni Həvəsylyt.

— Əri, əki ki mijo nyvysym?—pyrsirəni Lijo.

— Uni u kuk, Şyhmi gufdirəniho, u staros-
tə j likbezi, kəş ə məəvoz!—gufdirəni Həvəsylyt.

— Ə Şyhmi, nyvys i duxdərə ə likbez, num
ju Lijoi.

Vəgyrdəni Şyhmi qələmə ə dəs əri nyvysdə,
dənişirəni ə sifət Lijo, Lijoş dənişirəni ə ju, hər-
dyşurə xəndə gyrdə.

Num bəbəşmu cytami, bəbəşmu fəhləi?—
pyrsirəni Şyhmi lovhoju ə xəndə varafdə—va-
rafdə.

Şyhmi şinoxdəni Ovrohoma, Lijorəş şinox-
dəni.

— Num bəbəşmu Ovrohomi!—gufdirəni Lijo.

— Mə şinoxdənym bəbəşmurə, bəbəşmu ci-
len sojuz imuni,—gufdirəni Şyhmi. Pəsdə vəxyş-
dəni, zingilə zərəni, həməərə kura soxdəni əri nu
bo xundə.

— Bijojt, bijojt, ucitel ə imu dənişiri!—guf-
dirəni Şyhmi.

Diromorənyt həməjəki, sər gyrdənyt əri nu-
bo xundə.

— Ə kimu imişəv tozə ədomiho omorərə
xunoi,—gufdirəni ucitel.

— Əri, tozə duxdərho omorət!—vogordun-
dəni Şyhmi çuhobə.

Nubo varasdə səhət, Şyhmi həməərə pojun-
dəni.

— Həmə komsomolho və voisdəgorə çohil-
ho, səbəh səhət pənçi bijojt inço ə gyrdləməj

komsomoli, birənini ombor xubə doklad ə tovun
yşyqi və tozə zindəguni!—gufdirəni Şyhmi.

Lijo əz imişəyəvoz sər gyrdəni əri rafdəmor
soxdə ə i xunəy yşyqi, ədəs xyşdə vəgyrdə dəfdər və
qələmə. Ruz bə ruz ədəərə zijod birənyt inço çə-
hilə çofokəşho. Ə xunəy yşyqi həmcin burmun-
də omorəni çyr bəçyrə kəmədijoho, ilizijonho.

— Hərəkət xoxit duxdərho, xunit, hərməh-
hoşmurəş bijorit əri xundə!—gufdirəni hər ruz
Şyhmi.

Jə cənd ruzho Lijo həci rafdəmor soxdə ə
likbez, jə tikə şöhongumho ə xunə kimi məhəl
dirtə omorə. Rabo i korə votovusdə nisə da-
nysdə.

Ty həmə ruz ə çə rafdə içirə dir mun-
də?—pyrsirəni Rabo.

— Mə şöhongumho əri xundə rafdənym,—
gufdirəni Lijo.

— Ille xubi ərimə, pəsg tyrə imohoj ingili-
boşdən duxdələj xunə birə voisdə? Nəbugə kom-
somolho ə həvəs vəngəsdət tyrə! Əri mə u kor
gyrdəniho nisdı. Mə tyrə Ovurdəm ə dədəjmu
nə həil dənişi gufdirə, korhoj xunərə soxi gufdi-
rə, ty imohoj ə şkoləho rafdə?—ə qəhrovoz guf-
dirəni Rabo.

Lijorə voisdəni ləhərə vokunu blr nə bir çu-
hob dy Raborə, gənə səhm şişirəni jurə, gof sox-
də nisə danyadə.

— Mə muram—gufdirəni Lijo, voisdəni jurə
dəərə vokunu ə həjot vadarav, Rabo gyrdəni əz
qulju vəngəsdəni ə xori. Əz cumhoj Lijo sər
gyrdəni gənə əri tihi birə təhlə hərsəho.

— Bur səs tyrə, mərə bijobur məsox!—gufdirəni Rabo.

Lijo əz nyşdə çigə ofdorəni ə sər nimdər, hərshoj cumju bizə xuno sula soxdəni nimdərə.

— Ty gofhojmərə ə guş nisə gyrdə, həjo-syzlə?—həzor komsomolho rasiri ə ty?—ə hyr-şəvoz gufdirəni Rabo, jə ləkət zərəni əz Lijo ə u buj gyrdə pojhoj xyşdərəvoz, vadarəfdəni ə buru.

Lijo əz xyşdə xəbərsyz dəgəşdəni ə sər nimdər nim səhət birəni, pəsdə vəxyşdəni.

„Mə cy soxum? Vadaram buram əz xunəj əni, ə xunəj bəbə rafdyngə bijoburini, xəlg mugujut“ ki, dy gilə əz şyvər vədiromori dijə nida-nyt i kələ dərdho, dugumho ə sər mə omorihorə, nəh, jə corə ofdə voisdə, əz komsomol kuməgi gəşdə voisdə”—gufdirəni Lijo ə dyl xyşdə.

Hələlygə şəndəni Lijo ə xunəj yşyqi nə likbez rafdəirə. Ju ə təhnoi ə xunə nyşdəngə vəgyrdəni knigə xundəni, qələmdaşəş vəgyrdəni nyvysdəni əz knig ə dəfdər. Omborə həvəs birə jurə əri xundə dəs-xət xutə birə.

Jə ruz şobot, əz pişnəi bəqdo, vədiromorəni Lijo ə kucə ə puşoj xunə, nyşdəni ə sər jə cor-kynçə, tozə tiroşirə sənq ə təhno. Ə fikirju cənd çirə korho omorə. Dənişirəni ə xyşdə, pəsdə dənişirəni ə gərmə cyşməj həminoni, rigazhoj, komiki ə cumhoj Lijo ombor məşət birə əri dənişirə, pəsdə dənişirəni ə loj doqış. Jəbojgə dirəni əz puşoj ədəj giroşdə Şyhmi, xub gəjmiş birə ə partalhoj Dəqysdoni, koqozhoş dəri ə dəsju. Şyhmi həjəki carusdəni dirəni Lijorə.

— I, tyni? Lijoi? Mə tyərə xəjli vəxd nə dirəm ty dijə ə likbez nə omori əxi, imu likbezəş ədəjm varasdə ki, həci əri cy əxi? Əri cy şəndəy ty likbezə?—varasdəni Şyhmi gofhoj xyşdəre,

— Mərə şyvərmə nisə hişdə rafdə əri xundə,—gufdirəni Lijo.

— Şyvərti kini? Mə nisə şinoxdənym urə,—gufdirəni Şyhmi.

Lijo jə kəm ə xyşdə domundəni, pəsdə qirmizlş birəni, gufdirəni.

— Şyvərmə Raboj Pisəhi. Əzi puşoj xunə durte rafdə nisə hişdə mərə, əz bəbəjmuş tərsirənym gufdirə omorə hərəj-hərəj nəsoxu. Nisə danyşdənym cy soxumgə. Tojhojmə ədətə xundənyl, ommo mə —dijə nisə varasdə gofhoj xyşdəre Lijo, girisdəniş gyrdəni jurə.

Əz hovohoj Lijo vədibirəni ki, omborə dəgişiho biri gufdirə ə danyşdəihoj Lijo. Lijo ədəjə varəsirə rəh-ruz hylomə, təhərhoj xubətovuşə tozə zindəgunirə.

Şyhmi ombor tiqətly dənəşirə ə sifət Lijo. Hələ-mələ cumhoju əz sifət Lijo vəgyrdə nisə omorə. „Ə i duxdər kuməgi soxdə gərəgi“,—gufdirəni ə dyl xyşdə Şyhmi. Şyhmirə ə Lijo lap jəzuq omorə, dyl Şyhmiş gurund birə, əri dyl Lijorə xərəb nə soxdə lovhoj xyşdəre vəbərdəni ə xəndə.

—Imu komsomolho ə ty kuməgi misoxim, ty ə gufdirə gofmə dənəşirigə—gufdirəni Şyhmi.

Lijoş dənəşirəni ə Şyhmi, dirəni sijəhə rac ə qıçim vəgyrdə mujhoj sər Şyhmirə' girginə qirmizii əz ju nə rafdiho qutunəhojurə, hyndyrə

racə buj balajurə, şinovusdəni xubə gofhojurəş.
„Bəxdəvərə kuki“—gufdirəni ə dyl xyşdə Lijo.

— Hərcy ty gufdiri, Şyhmi, mərə razini, çyn ki mə dənysdənym ty ərimə zobunirə ni gufhorə.

— Həcu hisdigə, səbəh mə inçigə mijom, pəsdə ə gərəg hisdiho çigə murajm—gufdirəni Şyhmi.

Ə cy çigə?—pyrsirəni Lijo.

Ə çenotdel nə rajkom—gufdirəni Şyhmi.

— Çenotdel nə rajkomə məş dənysdənymo, mərə dərd ə bəbəjmurəvoz gof soxdə gyrdə, əz u tərsirənym, həroj məgyry ə sərmə həlovo-mubu, əri ən u kor ty əri mə corə gu—varasdəni gofhoj xyşdəre Lijo.

— I, tyrə əz bəbəşmu xəbər nisdio, əj kosib bəbəşmu əzuni bəbə nə mundi, u ə sojuz imu dəri, ə mərəvoz ə vətəqəş kor soxdı. Lap ədomi soveti biri uo, corəju bugə juş muxunu. Mə imburuz muram gof misoxum ə urəvoz, uş ə imu kuməgi soxu əri çəng soxdəə Raborəvoz—varasdəni Şyhmi gofhoj xyşdəre.

— Ommo tyrə mə fyrsorəm gufdirə məguo! gufdirəni Lijo.

Həil birəj, ty olxoin boş əz u korho!—gufdirəni Şyhmi.

— Boşgu, diyə bura, nəbugə mijov mədirov nohoş, pəsdə imişəv gənə ə mərəvoz çəng mygyry—gufdirəni Lijo.

— Diyə soq boşil!—gufdirəni Şyhmi ərəh ofdorəni.

—Soq gərdoş!—vogordundəni Lijo, vəxyşdəni əz sər sənq darafdəni ə xunə.

Lijo imişəv şəvə cytam səbəh soxdənigə jurə xəbər birə. Ə xov ə puşoj cumju cənd çirə korho omorə. Hər cytar bisdo imişəv şəvə səbəh soxdəni.

VI

Ocmiş birəni səbəh həminomi, cyşmə sər gyrdəni əri vədirəmorə əz sər dərjoh. Şyhmi zu vəxyşdəni rafdəni ə dərjoh əri tən şuşdə, rujpokurəş əduş xyşdə tullu soxdə. Kynd birəni ə qiroq dərjoh, dirəni əz zəvər cyşmə rasirəniho, guzgirəxuno tovuş dorəniho ov dərjohə, əz zir komiki vədi birəni qumhoj xori dərjoh, xolincərə xuno gymbə biriho mundiho. Şyhmi zuri-zuri vəkəndəni partalhoj xyşdəre, darafdəni ə dərjoh „Oxoş, cy xubə ovi, po-h-h“—həz soxdəni Syhmi. Varasdəni tən şuşdəre vokurdəni partalhoj xyşdəre voromorəni ə şəhər.

Ruz şobot şöhongum Ovrohomə nə ofd, im buruz rafdəni ə xunəj Ovrohomihə. Ovrohom coj-ci xurdə ə kuca vədirov gufdirə qərişu birəni ə Şyhmi.

—Səbəh fy ə xəjr bu, Ovrohom,—gufdirəni Şyhmi.

—Əqybəttəy ə xəjr bu, xəjr gərdo ty ə lojhoj mu vədi birəj, kəş durajm ə xunə!—gufdirəni Ovrohom.

—Xəjri, xəjri kəş ə mərəvoz, mərə ə tyrəvoz qulluqi—gufdirəni Şyhmi.

Vədiromorənyt Ovrohom nə Şyhmi əz qopu ə kuca.

—Guş vëni, ixdilot içirëi: ty jə xubə ədomini, ommo ruz ən duxdər tyrə—Lijorə puc soxdəj-guf dirəni Şyhmi.

—Cytar əxi, cynigə əxir gof tyrə gu bura di-jə, hə jə gof gufdirə dyl mərə həl məsox dijə! —kələ kələ gufdirəni Ovrohóm.

—Dylty həl mobošgu, u Raboj Pisəh kinigə domorty, ədəj ombor guç soxdə ə Lijo duxderty, ə orinəju jəgilə duxdərə ədəj kufdə. Lijo ə likbez nyvysdəbu xyşdərə, ə unçoş rafdə nisə hişdə. Həmə ruz cumhoj Lijo ə hərsəvoz şuşdəi, jurə həjb omorə ə ty gufdirə. Səri jəbo Lijorə kufdə „bəxdəvərə“ Rabo domorty komsomolhorəş nif-ri soxdəni...—tə Şylmi gofhoj xuşdərə varasdə Ovrohóm pojundəni jurə.

—I xətoi ki, i hər-rəm zədəho əz çə qismət birənyt ə mə! Ə çunty, Şyhmi, mə Lijorə ə u ni-sə dorənbyrym, uqrəşə alyşvərişciho mərə əz sər vədəşəndyt. Ombor jəzuq ədəj birə ə u dux-dərmə, ə-ə-ə-əh!—dijə gof soxdə nisə danysdə Ovrohóm əz hyrş.

Ty, Ovrohóm, kəhəs məboş, kəş imu duxdə-rəş, Raborəş bərim ə çenotdel, garəg hisdihorə xuno tənbih Raborə bihilim dorə, Lijorə əz dəs birəhmə kulak vədəşənim!—gufdirəni Şyhmi.

—Pəsdə əz dih-çəhmət bijoburi nidi?—pyrsi rəni Ovrohóm.

—Cy bijoburini? Ty əki xyşdə ədomi sovetini-ki, kəş ə morəvoz ə mərd!—gufdirəni Şyhmi

—Poj jəgilə, ty əz çə danysdəj i qozijəj dux dərmərə?—pyrsirəni Ovrohóm.

—Mə komsomolym, qərdməni əri danysdə, xilos soxdə torikə duxdər-dogirə əz dəs birəhm. ho və burmundə ə ju duzə rəh, rəh tozə zində-nirə.

—Kəş həcu hisdinə!—gufdirəni Ovrohom.
Rafdənyt Ovrohom nə Şyhmi əloj xunəj Lijojo ə jon qopu rasirəngə Şyhmi gufdirəni.

—Mə ihərə mynyşym, ty dara vədiro!
Diromorəni Ovrohom, dirəni Lijo ədəj pəjləho buşqobhorə vəcirə əz sər syfrə, ə jə loju həil Rabo ədəjə girisdə ə jə lojgəju kələ zən ədəj syhrysdə.

—Rabo əçi?—pyrsirəni Ovrohom.

—Həjsəhət coj hənçi (xurd) ə kucə vadarafd gufdirəni Lijo.

—Həri inço bijo!—darafdəni Ovrohom ə doruni xunəj Rabo, ogol zərəni Lijorəş. Diromorəni Lijo.

—Ty əz mə pəhni əri cy soxdə i korhorə?—pyrsirəni Ovrohom.

Lijo sər xyşdəre quz gyrdəni, gof nijə soxdə.

—İçirə korho, Rabo tyrə kufdəni, əri xundə rafdə nisə hişdə, tyş ə bəbəj ty nijə gufdirə gufdirəni Ovrohom.

Lijo hə u səhət qırmizi birəni, həjb kəşirəni girisdəniş dyrdəni jurə.

—Dijə biriho biri, ə sər imu i korhorə dirovundət, voku sər-tən tyrə, bura ə Şyhmirəvoz ə rajkom. Mə Raborə muram miofum gof misoxum—varasdəni gofhoj xyşdəre Ovrohom.

cəLijo zuri—zuri mundiho pəjləho buşqobhorə
irəni, diromorəni sər-tən xyşdəre vokurdəni,
wədiromorəni ə Ovrohoməvoz ə buru.

—Xəjr gərdo, cyni bəgə, əçə rafdə?—pyrsirə-
ni kələ zən dədəj Raboiho syhrystə-syhrystə.

—Xəjri, xəjri, zuboş kəşo:—gufdirəni Ovro-
hom.

—İşmu burajt ə rajkom, Raborə mə myvy-
nym, gof misoxum ə urəvoz, pəsdə duz mihili
mijoj ə xunəjm, şinovusdi?—gufdirəni Ovrohom
əz Lijo.

—Xub, imu murəjm, ommo ty rafdə ə urə-
voz zijodijə gofho məsox, imu mihilim urə ogol
zərə;—gufdirəni Şyhmi.

Ommo rafdə həroj-həroj məsoxo!—gufdirə-
ni Lijoş!

—Xub, xub işmu olxoin boşit, mə midanym
təhər ə urəvoz gof soxdərə—gufdirəni Ovrohom.

Şyhmi nə Lijo rafdənyt ə loj rajkom gof sox
də-soxdə, Ovrohom rafdəni ə loj kələ kuca.

—Duşundələj symərqəndil, duşundələj symə-
rqəndil! ədəjə həroj vəgyrdə ə kələ kuca həjləho
symərqəndil furuxdənytho.

—Bijo inço, bijo!—həroj vəgyrdəni Rabo ə
binə duvor poisdə.

Jə həil ovurdəni symərqəndil. Rabo vəgyrdə-
ni jəkirə ə dəs hə jəbo ofdorəni əz dəsju ə xori
maladi birə.

—Mə nisə danyşdənym, pulməre di,—gufdi-
rəni həil.

—Həroj məsox, çysg, mydym!—həroj vəgyr-
dəni Rabo.

Ovrohom omorəni dirəni Raborə ə ħəroj və-
gyrdəki, pəsde symərqəndilə ħənc zərəni.

—Ə Rabo, jə munut inço omorə midani? —
pyrsirəni Ovrohom.

—Həjsəhət, həjsəhət! — gufdirəni Rabo.

Kynd birəni Rabo, vadarafdənyt hərdyşu ə
qiroq, gəşdə gəşdə rafdənyt sijo xunəj Rabojho.

Tə Ovrohom sər gyrdə ixdilotə, Rabo sər gyr
dəni.

—Xəjr gərdo, ty ə komsomolhorəvoz ə xu-
nəjmu omorə biri mugu! — gufdirəni Rabo.

—Ə i zuri xəbəriş rasi ə ty? — pyrsirəni Ov-
rohom.

—Dijə cytar danyisdənbiri, ə mə xəbər ni ra
sy, — gufdirəni Rabo.

—Ty rə həjb nisə omorə içirə nomussyzə kor
horə soxdəni gədə? — pyrsirəni Ovrohom.

—Cytar, cy nomussyzə korho? — pyrsirəni Ra
bo.

—Ty nisə danyisdə həj səhət cyçirə dəv-
rigə, ty nisə danyisdə zənə kufdə həmələ nisə
omorənihorə, dijəş ty Lijorə kufdəni, əri xundə
rafdə nisə hişdə! — gufdirəni Ovrohom.

Ħə-ħə-ħə-ħə-ħə! — xəndysdəni Rabo kommu-
nist omori, ħə-ħə ħə!

—Ty ħəl ov boş mə xənd, ty həjsəhət mijo ə
çenotdel buraj, ə ty dənişirət uħərə.

—Ki dənişiri? — pyrsirəni Rabo.

Lijoş uħərəi — vogordundəni çuhobə Ovrohom.

—Ə Ovrohom, ty rə əz dih — çəhmət həjb bi-
jovgu, nəbugə ə gof ən u komsomolləho bənd
birəj i korhorə soxdə? — gufdirəni Rabo.

Ə Rabo, di h çəhmətmə həkymət Sovet və çəfo kəşhoi, di h çəhmətmə rabiho nə alyşvərişciho nisdi, çəfokəşho həmişə tyrə əri ən u soxdə korhoj ty sənq mydy, sənqəsor misoxu!—gufdirəni Ovrohom.

—Bijo ty Ovrohom, şəhiturə əz gərdənty şə bijo əz sər mə vadara bura!—gufdirəni Rabo.

—U ixdilotho ty xundəniho kyhnə ixdilothoj rabiho nə ən kulakhojyt, komihoki imurə ə uso lə ruz hişdəbyrytho. Ə imu nə vonorə ondum nə hişdəjt işmu. Mə danysdənym cy guçhoş ty ə duxdərmə soxdəjgə—həkymət sovet ə zənho guç soxdə nisə hişdə. Vəssi təjmohoj məhşovoşmurə girovundəjtho, kəş, kəş bura ə rajkom, bura!—gufdirəni Ovrohom.

—Mərə ə çənotdel nə rajkom korci nədəri, uho ə mə zərə məhr soxdə nə dorət, əgər ə dyl ty içirə məhşovoho dərigə, kəş burajm əki rabi —gufdirəni Rabo.

—Gənə sər gyrdi gofhoj kulaki tyrə?—gufdirəni Ovrohom,

Mə kulakym? ty kommunistləi, ə gof ən u komsomollə gədələjmə dənişirəj. Ən u di ə boqmə korsoxdihə kələ biriho myzdurlə?—gufdirəni Rabo cumhoj xyşdəre dombulə xuno kələ soxdə vədəşəndə.

—Di əboqty kor soxdəi, imburuz ju xəzəini ə həmə çəfokəşhorəvoz hərəməhi —gufdirəni Ovrohom.

Rabo xəndysdəni, biqhorə burmiş soxdəni, kiləhə şəft vonorəni, mugujigə həjsəhət miofdonu kiləhju.

— Xub, ty, nisə rafdəgə, tyrə uho təjə xuno mibəryt – gufdirəni Ovrohəmə əz Rabo.

Rabo ə guş nisə gyrdə rafdəni ə loj xunəj xyşdə.

Şyhmi nə Lijo omorənyt ə rajkom, diromo² rənyt ə çənotdə, dirənyt ə sər ustul nyşdi jə kələ zən.

— Ruz əxəjr bu! – gufdirəni Şyhmi.

— Ə qybəty ə xəjr bu! Qulluq işmu? – pyrsirəni kələ zən.

Lijo həjb kəşirə, sər xyrşdəyə quz gyrdə. Şyhmi kynd omorəni ə ki kələ zən,

— I duxdər dorə omori ə şyvər ə jə kulak Raboj Pisəh gufdirəniho. Ommo kulak ombor guç soxdə ə ju. Şəv ruz əz dəyə buru vədarafdə nisə hişdə, şöngumho əri xundə rafdə nisə hişdə, kufdəni jurə. Ə duxdər kuməgi soxdə gərəgi, həmcin təmbiħ kulakəş dorə gərəgi.

— Kəj rafdəj ty ə u ə şyvər? – pyrsirəni zən əz Lijo.

Lijorə syfdə həjb omorə gof soxdə, pəsdə sər gyrdəni əri çuhob dorə.

— Syfdələ hykymət Sovet ə gynço omorə buho sal – gufbirəni Lijo.

Zən dənişirəni ə loj Lijoş, ə loj Şyhmis. Şyhmirə zən şinoxdəni, cynki Şyhmi xətot jəcəj-kəj komsomolhoi, ə rajkom ombor omorə.

— Ty kor ən ihorə xub danyşdə? – pyrsirəni zən əz Şyhmi.

— Əri, həmə qozijəho ə sər Lijo omorihorə mə danyşdənym – gufdirəni Şyhmi!

— Barakəlləh Şyhmi, ty ə imu kələ kuməgi soxdə—gufdirəni zən sərnys çenotdel.

— İşmu omorəngə u Raborə ogol nə zərəbir it ə xyşdərəvoz?—pyrsirəni zən.

— Imu omorəngə ə xunə nə dobu, koqoz nyvysdə ogol zərə gərəgi—gufdirəni Şyhmi.

Ə Boris—ogol zərəni kələ zən rassilnirə-gi i koqozə, bura ə kucaj Lenin numir sadi həşd, zu ogol zə inço bijor Raboj Pisəhə

Rassilni rafdəni.

— Ə Lijo, inço bijo əkimə nys, ixdilə sox vynym cytarigə kor işmu—gufdirəni zən.

—Şymhi gujugu, həməmə danyisdəni—gufdirəni Lijo. Şyhmi sər gyrdəni əri ixdilə soxdə qozijəhoj Lijorə. Şyhmi nə danyisdəhorə gufdirəni xyşdəni Lijo. Şyhmi ixdilə soxdə varasdəngə, sərnys çenotdel pyrsirəni əz Lijo

— Duzi u gufdirə gofho həmə?

— Duzi, həmə duzi—vogordundəni Lijo çuhobə.

—Mə əz taraf komsomol gufdirənym ki, kor Raborə ə sud, dorə gərəgi tənbiñ soxdə gərəgi Raborə əri zənə kufdəi. Imu mijo tiqətlə çəng soxim ə u ədomihorəvoz, komihoki ə toriki dəşəndənytho duxdərho-zənhəoj duqirə!—gufdirəni Şyhmi.

Dər vokurdə omorəni, diromorəni Rabo, qoşhoju tullu, sifətju qip-qirmizi cuqundurə xuno kiləhju şəft, biqhoju burmiş soxdə.

— Əri cy ogol zərəjt mərə?-gufdirəni əz sərnys çenotdel, Rabo.

— Korty dorə omorənini ə sud!—gufdirəni-zən sərnys çenotdel.

— Əri cy ə sud?-pyrsirəni Rabo.

— Əri tovnəy guç soxdəi ə zən, kufdəi zənə - gufdirəni kələ zən.

Dijə əz ləhəy Rabo gof nisə vədiromorə, cynki ju danyzdəni təxsirly birəi xyşdəre. Sər xyşdəre tik gyrdə Rabo dənişirəni ə loj Lijo cumhorə donbulə xuno vədəşəndə, pəsdə sərə quz gyrdə, sər tullu, biqhojjuş əz burmiş soxdihə təhər lov birə, vadarafdəni, dərə əz buru ə puşo soxdəki səxd zərəni əz qəhr.

— Ty midani imohoj ə xunəy bəbəşmu rafdə gufdirəni sərnys çenotdel əz Lijo—əz sə cor ruzigə ə inço bijo, mə əri ty qulluq migərdym. Əz imburuzəvoz ə likbez bura əri xundə!

Vəxyşdəni Lijo soq boşi gufdirəni, sər xyşdəre dəgyrdə, vadarafdəni ə kuçə, vədiromoromorəngə əri Lijo suk birərə xuno omorə. Dənişirəni ə loj gərmə cyşməy həminoni, komikli rigazhoj xyşdəre lov soxdə tovuş doriho həmə sər dərjohə, doqho, pələsəho və şəhərhorə. Lijo ə dyl xyşdə gufdirəni: „I tovuşə cyşmə ərimə vədiromori“. Poj vəgyrdəni Lijo əri rafdə, jə xəjli rəh rafdəngə gənə ə dyl xyşdə gufdirəni: „Cy xub bisdo, mə imohoj sukum, diñçym!!!... ə dyl Lijo i gofho dəri Şyhmi pojundəni jyre.

— Unço poj jə dəqdəqə, unço poj!—həroj vəgyrdəni Şyhmi.

Kynd birəni zuri-zuri—Şyhmi,

-- Mə ə sərnys çenotdeləvoz dijəş gof soxdəm, u əri ty jə xubə kor ofdənini. Ty fikir mə-

kəş korış misoxi, xundəş muxuni, danydsi?—və-rasdəni gofhoj xyşdəre Şyhmi.

— Boşgu, ombor soq boşi, birormə!—gufdirəni Lijo

— Rafdəni Lijo jovoş-jovoş ə loj xunəj bəbəj-hoşu. Ə puşoj xunə rasirə səhət voxurdəni ə ju Ovrohom.

— Ho, bəhəm bisdo kor? omorəbu Rabo? cy gyfdi çenotdel?—pyrsirəni, Ovrohom.

— Omorəbu, gufdiki ə sud dorə omorənini korju.

— Bihil təmbiñ dyt quduqə, kəş darajm ə xunə!—gufdirəni Ovrohom.

Diromorənyt Ovrohom nə Lijo ə xunə, dirənyt nyşdət ə ixdilə Bilho, Tomor və zənhoj həjəti.

— Xəjr gərdo, Lijo omori!—gufdirəni Tomor.

— Xəjri, xəjri, Rabo domor işmu orinəjgə ə puşoj sud mipoju!—gufdirəni Ovrohom.

— Cytar? Əri cy? Gənə bəgəm?—pyrsirəni Tomor, məhtəl birəni Bilhoş.

— Cytar? Həjsəhət zən xyşdəre kufdə həməl nisə omorə, ommo „bəxdəvərə“ Rabo ə guş xyşdə nisə gyrdə u gofhorə, həl hov nəbirə Lijo xəhər tyrə ə orinəju jəgilə donorəni kufdə!—varasdəni gofhoj xyşdəre Ovrohom.

— Mərə niyə kufdə bəgəm şyvərmə? mərəş zərəni nifri soxdəni dijə. mə hic jə gofiş nisə gufdi rənymki!—gufdirəni Tomor.

— Şyvər tyrəş tənbiñ soxdə voisdə əri ən u çirə korho, şyvərtys jəki əzuni alyşvərişciyə ədomi furmuni Raborə xuno, odi ə çofə nisə kəşirənyt-

ho ədomiho, hovoï xurho, insof soxdə gərəg nis-
di!—gufdirəni Ovrōhom.

— Əzini korho hə ərimu mundə!—gufdirəni Bilho.

— Xubi, xubi dijə bihilit u nəqylə, gi pul
fyrş Mərdəxəjə burav guşd ci bijoru ərī ci soxdə
—gufdirəni Ovrōhom.

— Kəşit balahojmə ə xunə, kəşit!—gufdirəni Bilho əz duxdərhoj xyşdə.

Sər gyrdəni tozədən zindəguni Lijo ə xunəj bəbə, imohoj ixdiyoriju ofdorəni ə dəsi ju. Jurə voisdərə xuno vəgyrdəi ə dəs knigho dəfdərhorə, rafdəni hər şöhongum ə xunəj yşyqi nə likbez.

Giroşdət ruzho, məhho salho dəgiş birət hovohoj ruzho, dəgiş biri ħolhoj Dəqysduş, ə xorihoju gyrd birət çobordə kolxozho ovurdə omorət traktorho və maşinhoj xori qulluq soxi. Çigəj ən u kyhnə əz kələbəbəho mundəbyrytho karasdihoj təxdəi və ħyzymirə gyrdət tozə maşinho, komihorəki vədəşəndənyt ruz-bə-ruz vokurdə və dəgiş birət həmcin ruj hyndyrə bylyndə doqhoj Dəqysduş. Yşygi ədəjə lov birə ə u torikə diħho, ə kyhnə dəvrho voromərətho ə u doqho. Həmcin voromorət ə şəhərhoj Dəqysdu fabrikho zavodhoj şişəi, konservi, paşmi, parcəi və dijəş. Dəgiş və xub biri zindəguni çofokəşho. Həmcin dəgiş birət ħolho və ruzhoj Lijoş.

Lijo əz həilirəvoz omborə zəhmətho kəşiri, ə şyvər biri, hərdy ə nykər guç soxdənihorə xuno guç soxdət ə ju. Imohoj xəjli vəxd giroşdi Lijo xilos birə əz zir myrs birəħmə şyvərho. Lijo

imohoj şinoxdəni nə mündi, ə sifəti dənışirə-
gor gufdirəni ki, i u Lijo nısdı

— Ə Şyhmi, ə Şymhi—jə ħəroj vəgyrdəni
Lijo hə jəbo Şyhmirə dirə.

Şyhmi hə jəbo carusdəni dirəni Lijorə, Lijo u ju
dirərə xuno nə mündi, rac biri, pur biri muhjoj
sərə tullu soxdı ə pəsoj kəmə, komihoki ədətə
əvryşmə xuno tovuş dorənyt, sər tənju gəjmişi
ə təhər urusi.

— I, Lijo? Ruz ty ə xəjr bu xəhərmə, mə
tyrənə şinoxdum—gufdirəni Şyhmi.

— Qlybətty ə xəjr bu birormə!—vogordun-
dəni Lijo çuhob Şyhmirə xəndysdə - xəndysdə.
Hərdyjəki pəsdə xəndysdənyt.

— Xubi, jəgilə inço bijo nyşim, gof pyrsym
əz ty ħol ruz jəkirə dānim, i cənd salho jəkirə
nə dirəjm, i cy zurbojə kori ədə!—gufdirəni Şyh-
mi, qul Lijorə gyrdəni kynd bərdəni ə loj kyr-
siho ə boxcə dəriho əri rıyşdə.

Nyşdənyt hərdyşu ə sər kyrsi, ə zir hyndyrə
sərinə dorho, komihoki racə vor-vorirə zərəni
ə sifət işu sərin soxdəni işurə.

— Gu həri, ixdilot sox, cy soxdəjgə, cy bi-
rəjgə əz mə fyrə nə dirə əjlorəvoz, həjsəhət cy
soxdəgə, cy birəgə—gufdirəni Şyhmi.

— Cyrə gujum mə əri ty?— gudirəni xə-
ndysdə-xəndysdə Lijo—mə həjsəhət kor soxdənym
ə fabrik, ə şöngumina rabfakiş xundənym. Ty
ə çə biri bəgə, ty i cənd məħəlho vədi nə biri əxi?

— Məş əri xundə byrym dijə, ərabfak xun-
dənyrym ə Maskov, imohoj rabfakə varasdəm
ə VUZ ədəmə rafdənym—gufdirəni Şyhmi.

— Ombor xubi—gufdirəni Lijo.

— Xub ə komsoləvoz cytari korhojty—pyrsirəni Şyhmi əz Lijo.

-- Ə komsoləvoz mə imohoj cor salym ə komsomol dərym, cilon bjuro jəcejkəjym, ə hə-rəj duxdərho kor girovundənym—gufdirəni Lijo.

— Ombor xub, barakəlləh!—gutdirəni Şyhmi.

— Mərə ə partjə daratdə voisdə, ty ərimə mijo qul kəşi, ty kəj rafdə?-- pyrsirəni Lijo əz Şymhi.

— Mə hələ dy məh ihərəjym, mə qul mi-kəşym, ə gyrdləməj jəcejkəşmuş mijom—gufdirəni Şyhmi.

— Dijə mərə dir mubu, mə ə fabrik mijo buram, ty ə xunəjmu bijo, ixdilot misoxim—gufdirəni Lijo əz Şyhmi.

— Xub, məş ə rajkom mijo buram, soq boşi!—gufdirəni Şyhmi; gyrdəni dəş Lijorə.

— Soq boşi!—gufdirəni Lijo lovhojuş gənə ə xəndə varafdəni.

Çuro birənyt çovonho, Şyhmi rafdəni ə loj rajkom, Lijo—ə loj fabrik.

„Ox, cy çirə ruzho girovundəm mə!—gufdirəni Lijo ə dyl xyşdə—mundə bəbəj insonho ə hylom, əh, furmuş soxdə gərəgi həməj ən u birətho giroşdəthorə, ə tozə proletarirəvoz kor soxdə, korhoj fabrikə puşovo bərdə bylynd soxdə, voisdə, kuməgi soxdə voisdə ə korsoxhoj fabrik“.

Omorəni Lijo ə fabrik, diromorəni ə jəcejkəj komsomol.

-- Səbəh gyardləməj bjiro birənini, ty danyş-dəni, Lijo?—pyrsirəni, xətot jəcəjkəj komsomol, Jovdo.

— Danyşdənym—vogordundəni Lijo çuhob Jovdorə.

Fabrik „pəşm şu“ vokurdə omori ə qıroq şə-hər, ə hərəj hyndyrə racə sərinə dorho, ə jon ərx ov, əz komiki sər zofruvo ədəjə rixdə şişərə xuno tovuş dorəniho, sərinə ovhoj hyndyrə gyzə-lə doqhoj Dəqysdu. Gərmə ruzho birəngə ə zof-ruj fabrik hisdiho bəxş ən u, kura birənyt zənho əri partal şuşdə, porxolho şuşdə və əri ov bərdə əri xoriho cihorə şuşdə.

Fabrik „pəşm şu“ vokurdə omori ə pəsini gofhoj texnikərəvoz. Ə fabrik ovurdə omori çyr bə çy-rə tozə stanokho, maşinho və də gərəgihojgəju.

— Jə sal ədəj birə imohoj fabrik imu ə kor omorə, ruz bə ruz fabrik odəj kələ birə. Fəhlə-hoş ədətə zijod birənyt, əz jə dy saligə fabrik imu jə xub mubuki,—gufdirəni Şifro hərməh Li-jo, səbəhmundə ə kor ə omorəki ə Lijorəvoz.

— Əri Şifro, xəhərmə, əri, fabrik imu ədəj kələ birə, fəhləhoş ədətə zijod birənyt, ommo kor-hoj fabrikə guçly soxdə voisdə, kələ birərə xuno mol vədəşəndəiş mijo xub bu. Kor əz dəs mijo təmiz vadarav, ə idorəho ənçomihoj fabrik kumə-gi soxdə voisdə!—gufdirəni Lijo əz Şifro.

Ruz vasali, ə kor ə omorəki Lijo nə Şifro ədəj rasirə ə sifət işu racə sərinə şohvor səbəhi. Əz fabrik kynd birə səhət ə guş Lijojho daraf-dəni səs racə məhnihoj vasali byldyrəcinho.

— Cy raci vasal, Lijo!—gufdirəni Şifro.

— Əri xəhərmə, vasal racəcini, vasal rac bi-rərə xuno u korhojgəş mijo xub bu, korhoj fabrikiş mijo rac bu!—gufdirəni Lijo ə şorə dyləvoz.

Fabrik zərəni gudokə, həmə fəhləho diromorənyt ə kor. Əz həmə puşo ə kor vəngəsdənyt stanokhoro Şifro nə Lijo. Sər gyrdənyt byldyrcin-hoj vasalirəxuno əri məhni xundə stanokho və maşinhoj fabrikiş. Jə fəhlə imburuz ə kor nə omori, stanokju kor syz mundi.

— Stanok imohoj həci korsyz mijo munu? —gufdirəni usto.

— Mə məgyry.n u stanokəş kor misoxum! —gufdirəni Lijo ə şorirəvoz.

— Ə dy stanok kor soxdə əz sər bərdə midani?—pyrsirəni usto əz Lijo.

— Əri, əz sər mibərym, əz sər nə bərdym-gə Şifroş kuməgi misoxu ə mə; misoxi Şifro —pyrsirəni Lijo əz Şifro.

— Misoxum, ə sər cumhojmə, kuməgi nə-soxdə cy gofi—gufdirəni Şifro.

— Vəgirit həcu hisdigə kor soxit qucoqho, həri vynym dilboşi işmurə!—gufdirəni usto.

— Ty olxoin boş, olxoin boş!—gufdirənyt xəndysdə—xəndysdə Lijo nə Şifro.

Vəgyrdənyt Lijo nə Şifro stanokə, əjlonmiş soxdənyt ə əşqəvoz. Pişnəi gudok zərə omorəni, vadarəfdənyt əri ci xurdə həmə fəhləho ə həərəşu Lijo nə Şifroş.

— Ty danyzdəni cynigə, Lijo?—gufdirəni Şifro-fabkom imu açigəj korhoj fabrikə ə pyşo ovurdə, dijəş ədəj korhorə pəs şəndə vacarundə.

— Cytar əxi?— pyrsirəni Lijo əz Şifro.

— Cytar, sərnyş fabkom və kimi cilenhoju pijoniskəi soxdənyt, jə kor mohluqış ə hərəj fəhləho nisə girovundənyt, dijaş hər ruz əderektoəvoz ədətə çəng gyrdənyt, hərəqərişkiyə korho girovundənyt.

— Mə danyisdənym u korhorə, Şifro, ə tovnəj ən u korho gof biri ə partijni jəcəjkə, ə jəcəjkəj komsomoliş, ə i zuriho mişinovim haq-hisob fabkomə, unço gərəg hidsihorə xuno gof misoxim-gufdirəni Lijo.

— I korə xysyndə gərəg nisdi gufdirəni, hərəkət soxdə voisdə əri zu təmiz soxdə fabkomə! — gufdirəni Şifro.

— Misoxim, misoxim, ty olxoin boş! - gufdirəni Lijo.

I ixdilot Şifro nə ən Lijorə şinovusdəni Şimi lul pijon ə əz qopuj fabrik diromorəki.

— lişmu, lişmu durgunit, fabkom, im-im-mu xubi, ləhəşm... m... murə girit! hy...h!

Lijo nə Şifro pijon birəi Şimirə dirənyt, gof nə soxdə dur birənyt əz ju.

— Dirəj,— gufdirəni Şifro əz Lijo— içirəho dəryt ə fabrik imu, pijon birənyt ə kor nisə omorənyt, ə kor omorytgəş korə puc soxdənyt, molə xərəb soxdənyt vədəşndə əz dəs, sərnyş fabkom gufdirəni „məə ə korhoj korxonə kor nisdi, mə mijo hərəkət soxum ənçəq əri zindəguni fəhləhorə xub soxdə“.

— Diyə soq boş, məə ə rabfak rafdə gərəgi— gufdirəni Lijo.

Səbəhimi Lijo ə kor ə omorəki gənə voxurdəni ə Şyhmi.

Səbəhty ə xəjr bu, əçə 'rafda?—pyrsirəni Lijo əz Şyhmi.

— Ə qybətty ə xəjr bu, ədəmə ə rajkom rafdənym, ty lap ə fəhlə uxşəş zərəkı,—gufdirəni Şyhmi əz Lijo xəndysdə—xəndysdə.

Pəsdə hərdyjəki xəndysdənyt, çuro bİrənyt hər mərd ə qulluq xyşdə rafdənyt.

Omorəni Şyhmi ə rajkom. Xətot nə dəri. Nyşdəni Şyhmi ə rajkom ə sər nərmə kyrsi, dənişirəni kəj mijovgə xətot.

— Əçi, kəj omorənini xətot?—pyrsirəni Şyhmiⁱ əz korsoxhoj rajkom.

— Mijov, həjsəhət mijov!—gufdirəni hisob hoj komsomolhorə girovundənilho duxdər.

Şyhmi ə rajkom omori əri bəxş vəgyrdə ə korhoj organizasijəj komsomol, əri kuməgi soxdə ə ħovirhoj xyşdə. Omorəni xətot.

— O-o-o, xoş omorəj ty Şyhmi!—gufdirəni xətot rajkom lsməhil.

— Soq boşi, soq boşi!—vogordundəni Şyhmi. Gyrdənyt dəs jəkirə, xəndysdənyt hərdyjəki.

— Xundəihojty cytari, korhojty cytari?—pyrsirəni lsməhil əz Şyhmi.

— Xubi, rabfakə varasdəm-gufdirəni Şyhmi.

— Xub, ombor xub, ty imohoj kəj rafdənini ə VUZ?—pyrsirəni lsməhil.

— Əz dy, məhigə mijo buram,—gufdirəni Şyhmi

Həcu hisdigə ty ə rajkom mijo kor soxi ə çigəj sərnys Apo, cynki sərnys Apojmu ħ. Petrov nəcoqi, ə kurort əri xos birə rafdi-gufdirəni lsməhil.

— Boşgu, kor misoxum-gufdirəni Şyhmi.

— Hə əz imburuzəvoz sərgi əri kor soxdə, işmu xundəgorə komsomolho mijo kuməgi soxit ə imu, bylynd əri soxdə korhojmurə-gufdirəni İsməhil.

Sər gyrdəni Şyhmi fəhni soxdəni koqozho korhoj Aporə, vəgyrdə korə ədəs.

Ty mijo səbəhi pərsəbəhi məsləhəti korsoxhoj jəcejkəhorə girovni!—gufdirəni İsməhil ə Şyhmi.

— Ombor xub, ə dyl məş u kor dobu-gufdirəni Şyhmi.

Səhət cor birəni, korsoxhoj rajkom jəki-jəki sər gyrdənyt əri rafdə ə xunə. İsməhil nə Şyhmirə səhət şəş birə koqozho cihoj rajkomə ə gynço ovurdənyt, vokurdənyt pinçəkhoşurə, vədirəmorənyt ə kuca.

— Kəş burajm jəgilə imu ə dərjoh tən şurim!—gufdirəni Şyhmi əz İsməhil.

— Həjsəhət xinik mubu ə dərjoh, hələ zuni, vəhdoj ə dərjoh tən şuşdə nə biri:—gufdirəni İsməhil.

— Ty kəş ə mərəvozo!—gufdirəni xəndysdə xəndysdə Şyhmi.

— Həcu bugə kəş!—gufdirəni xəndysdə-xəndysdə İsməhiliş.

Rafdənyt, kynd birənyt çovonho ə qıroq dərjoh, Şyhmi ə sər qum nyşdə səhət ruzhoj həili xyşdəre, komiki hər ruz ə, hərməhhoj xyşdərəvoz omorənbu ə dərjoh, simov zərənbu dərafdənbo ə dorun dərjoh zində çəhhoj (qurzumhoj) dərjohirə xuno, ə jor xyşdə ovurdəni.

— Cy xubə cini dərjoh, ə u dərjoh dərafdən-gə çunmə tozə birə!—gufdirəni Şyhmi.

Vəkəndəni Şyhmi zuri-zuri partalhorə əz tən, darafdəni ə ov. İsməhilş xəndysdə-xəndysdə və-kəndəni partalə darafdəni ə ov.

— Cy xubə ovi ədə!—gufdirəni İsməhil,

— Mə tyrə ə zobunə çigə mijorum gədə?—gufdirəni, xəndysdənyt hərdyš.

Şuşdənyt tənə, vədirəmorənyt zuri-zuri, vəkurdənyt tən işurə, rafdənyt əri ci xurdə.

Ə rəh voxurdəni ə işu Lijo, dəfdərho qələmho ə dəşu dəri.

— Ə çə rafdə Lijo?—Pırsirəni Şyhmi.

— Ə rafək ədəmə rafdənym—gufdirəni Lijo

— Bura, bura!—gufdirəni Şyhmi.

Rafdəni Lijo lovhoju ə xəndə varafdə-varafdə. Şyhmiho darafdənyt ə oşbazxonə əri ci xurdə.

— Şinoxdəni ty u duxdəre?—pırsirəni Şyhmi əz İsməhil ə ci xurdəki.

— Şinoxdənym, ə jəcəjkəj fabrik „pəşmi“ dəbirə, ə rafəkiş imu fırsorəjm urə, aktivistə duxdəri, ə korhoj komsomol kələ bəxş vəgyrdə.

Sər şəv birəni, Şyhmi rafdəni ə xunə.

— Mə həjsəhət jətikə xəsdərə xunojum, rafdə xisirə gərəgi, soq boş—gufdirəni Şyhmi əz İsməhil.

Dəs jəkirə gyrdənyt, rafdənyt ə xunohoşu.

Səbəh ocmiş birəngə, cysmə nə vədirəmorə bəbəj Lijojho Ovrohom xəbər soxdəni Lijorə əz xov.

Vəxiz dəs ruj tyrə şu, coj ci xu, vəxd ə kor rafdəş ədəjə birə—gufdirəni Ovrohom.

Lijo xəbər birəni, vəxyşdəni nyşdəni ə sər həlov, sər gyrdəni əri kura soxdə, şunə zərə muj-

hoj sər xyşdə. Ə poj vəxyşdəni dəs ruj xyşdə-
rə şuşdəni, ə səhətiş dənişirəni.

— Səhət höfd ədəre birəki!—gufdirəni Lijo.

— Oləjqıu nibu, hənç cojtyrə zuri-zuri burə
ə kor—gufdirəni Bilho dədəşu.

— Ə fabrik xurdumgə cyni?—pyrsirəni Lijo.

— Ə unço dir miboşi balajmə!—gufdirəni
Bilho.

— Bəbə rafd ə kor?—pyrsirəni Lijo.

— Əri rafd, zuboş nyş coj hənç nəbugə dir
miboşio!—gufdirəni Mərdəxəj birorju.

— Ty imburuz ə kor nisə rafdə bəgəm?—
Lijo əz Mərdəxəj.

— Rafdənym, imu əz səhət nyhi sər gyrdə-
nim korə— vogordundəni Mərdəxəj çuhob Lijorə.

Hənçirəni coj səbəhi xyşdəre Lijo, rafdəni ə
loj fabrik racə şohvor səbəhire zərə-zərə ə xyşdə.
Omorəni Lijo ə fabrik, dirəni kura birət kukho,
duxdərdho, mərdho, zənhə dənişirət ə gudok
səbəhi.

— Imburuz şohongun gyrdləməj sojuzio,^R ty
danyşdəni?—

— Pyrsirəni Saltənət əz Lijo.

Danyşdənym—çuhob dərəni Lijo.

Fabrik ə kor omorəni, maşinho, stanokho.
cərxəkho, lənthə lov soxdənyt səs işurə ə həməj
fabrik, xundənyt byldyrcinхоj vasałirə xuno
məhni.

— Ə dihhə ə gazit ə tovnəj fabrik imu lap
ombor nyvysdə omori, nyvysdətki, fabrik planə
bəhəmə nə soxdı gufdirə, ə fabrik xərəbə mol və-
dəşəndə omorə gufdirə, ə fabrik progul ombor

birə gutdirə—varasdəni Nison komsomol gofhoj xyşdəre ə Lijorəvoz ə kor soxdəki.

— Mə xundəm—gufdirəni Lijo—həlbəttə uçirə mubu cy fabkomimu birəngə, fabkom imu ənçəq ə direktorəvoz çəng soxdərə danyisdəni, ommo tənbelho, dəlxəkhərə ə ruzhorəvoz korə dəhişdənytho, ə kor dir omorənytho, pijoniskəi soxdənythorə, fabkom əri ən uçirəho hic jə koriş nisë soxdə!—gufdirəni Lijo.

— Duzi, ty duzi Lijo!—gufdirəni Nison.

Şoñongum kura birənyt ə kul bfabrik. Kulub varavundə omorəni ə bəjdooqho, surətho və dəsxəthorəvoz. Sərnys fabkom, Jysyf nyşdi ə qiroq stol, şişəj ovəş nori ə puşoj xyşdə, ədəjə vəşəndə jəki-jəki vəlghoj koqozhorə, ədəj xundə. Direktor fabrik və xətot jəcəjkəj partijə pois dət ə qiroq ədətə ixdilot soxdənyt. Lijo duxdərhorə kura soxdəi ə ilovləj xyşdə, ədəjə əz ixdilothoj jəcəjkəj komsoniol gof soxdə.

— Korty ə duxdərhorəvoz cytari, Lijo?—Pyr sirəni xətot jəcəjkəj komsomol, Jovdo lovhoju ə xəndə varafdə.

İniki duxdərho, vəgi pyrs əz işu, duz nisdə duxdərho?—gufdirəni Lijo xəndysdə-xəndysdə.

— Duzi, duzi!—xəndysdə gufdirənyt duxdərho.

Jysyf zingilə zərəni.

— Nyşit ñovirho, ədəjmə sər gyrdənim gyrdləməre!—

— Gufdirəni Jysyf.

Nyşdänyt hämäjeki, äz lähäj jäkiş jä gof nisä vädromorä. Gyrdlämərə vokurdäni Jysyf, vixdä omoräni, särnys və xətot gyrdlämә.

— İmburuzinә gyrdlämäjmu biränini dy pyr-ysyş: jäki häq hisob fabkom doklad ħ. Jysyf, dyjymyn vixdäihoj fabkom razi nä birәgor hisdi mi?—Pyrşiräni särnys gyrdlämә.

— Nәh, nәh gufdiränyt nyşdәgorho.

Sär gyrdäni Jysyf doklad xyşdärә, gufdiräni girovundә korhorә, furmuş soxdäni kämsygihorә. Doklad varasdängә әri gof soxdә vәxyşdänyt omborho: xətot jäcejkәj komsomol Jovdo; äz fәhlәho İdris, Nison, Lijo, İvonov, Fatimәxonum vә omborhojgә.

Hämäjeki gufdiränyt kämsygihoj fabkomә, fabkom hic jä koriş nisä girovundә gufdirә ә hä-rәjmu äz fabrik usolә mol vädәşändә omorә väd väd.

— İşmu danyşdәnit ħovirho ki, fabrik imu tozәi gufdirә, hämcin fәhlәhojmuş tozәfәhlәhojyt, komihoki di päri äz dih omorät, ommo fabkom ә häräj әn i fәhlәho jä koriş nisä girovundә. Fabkom imu ә çigәj fәhlәhorә gyrd soxdә ә ilovlәj bәhәm soxdәi planhorә, tәmiz vädәşändәi molә, xub doşdәi ovoduniho karasdihoj fabrikә, dyryşd soxdәi qәrornomәhoj partijә vә әn ħykymätә, di-jәş fabrikә päs şändә, ә direksijärәvoz çәng gyrdә, härä qәrişkiјә korho girovundә. Tozә vixdә bijovho fabkom mijo çәng soxu әri bәhәm soxdә planhoj korxonәрә, tәmiz vädәşändә korә, xub doşdә ovodunihoj korxonәрә, gyrd soxu fәhlәhorә ә ilovlәj bәhәm soxdәi qәrornomәhoj partijә nä әn ħyky.nät!—varasdәni gofhoj xyşdärә Lijo.

Vəxyşdəni əri gof soxdə Şimi di pijon birə ə Lijo nə Şifro sataşmış birəbuho.

— Hovirho, işmu nəhoq təxsirly soxdənit fabkomə, hovir Jysyf xub kor soxdə, direktor ə fəhləho usol dənişirəngə Jysyf ə direktorəvoz gof soxdəni tulanmişi fəhləhorə xub soxu gufdirə, əri mə omorəniho əzin bəqdojgəş Jysyf mijo bu sər nyş fabkom!—varasdəni gofhoj xyşdərə Şimi.

— Hovirho—sər gyrdəni Ivonov, Lijo ombor duz gufdi, ə fabrik imu həmcin omborəcy Şimii tənbelho pijonniskəho dəryt (Şimi cumhoj xyşdə rə hə jəki dombulə xuno kələ soxdəni ə qəhrəvoz dənişirəni ə Ivonov), komihoki pəs şəndənyt-ho korhoj fabrikə, fabrik ə uhorəvoz jə koriş nisə girovundə!

— Həmcin hovirho—sər gyrdəni Həzzi Dadaş - ə fabrik imu bjurokratizm dəri, nə fabkom nə direksiyə ə u kor nisə dənişirənyt. Bjurokrat-ho ombor pəs şəndənyt bəhəm soxdəi planhoj fabrik imurə.

Varasdənyt gofho, sər gyrdə omorənyt vixdəiho.

— Hovirho!—sər gyrdəni əri gof soxdə xətot jəcəjkəj partiyə, Ali—imu ə fabkom mijo vixim u odomihorə, komihoki ə təhər bolşevikirəvoz hərəkət soxutəri zindəguni girovundə təslixləməhoj partiyə nə ən hykymətə, və həmcin əri xub soxdə zindəguni fəhləhoj fabrikə. Unə gyre xub fikir soxit, hovirho, ə vixdəki ədomihorə!

— Təklif hisdi əri vixdə i hovirhorə-gufdirəni sərnys gyrdləmə: Abas, Mirzo, Məlik, Dadaş, Ivonov, Jovdoj Əsəf Ali İbraim, Fatimə-xonum Jə-

hijo, Petrova Marija, Istir Miltix, gənə kirə voisdə-
gə, guit!

— Məmədə nyvys!

— Lijoj Ovrohomə nyvys!

— Lijoj Ovrohomə, Lijorə!

— Lijorə! — ħəroj vəgyrdənyt həməjəki fəh-
ləho.

Şimi vəçəhundəni dəshorə, həsi birəni „zən-
horə vixdənyt ərimu ə fabkom, əh, əz zənho kor-
sox birə“ — gufdirəni Şimi.

— Hisdi təklifi əri nyvysdə Lijorə nə Məmə
də! —

— Gufdirəni sərnys gyrdləmə.

— Əri, əri əri! — ħəroj vəgyrdənyt həməjəki.

— Jovoş, jovoş! — gufdirəni sərnys gyrdləmə
— diyə nisdiki?

— Nəh, nəh!

Vixdə omorəni fabkom. Sərnys fabkom
vixdə omorəni Abas clenhoju: Fatimə, Marija,
Ivonov, Lijo və uhonigə.

Varəsdəni gyrdləmə, rafdənyt həməjəki ə xu
nəhoşu.

VIII

Sər gyrdəni fabrik əri kor soxdə ə tozə tə-
hərəvoz, sər gyrdənyt korho əri dəgiş birə.

— Ə duxdərho, kəşit burajm məhlymno-
məmə xunim, —

— Gufdirəni Moħoxo pişnəi əri rəhəti soxdə
vədiromorəngə əz kor.

Kynd birənyt duxdərho, xundənyt məhlymno
məmə. Imburuz 15 hym sentjabr birənini məslə-

həti proizvodstvo. Xosdənim əz həmə hōvirho əri omorə dir nə soxdə səhət şəş şöhongum“.

— Dirənit duxərho?—Gufdirəni Moħoxo—imo hoj korhoj fabrik ədərə jə çirəjgə birəho.

— Cy pyrsyşi ə imburuzinə məsləhəti? Pysirənyt duxdərho əz Lijo.

— Imburuz fəhm soxdə omorənini planhoj proizvodstvo, ə cyçirə təhərəvoz imu mijo bəhəm soximgə planhorə, pəsdə ə tovun korə təmiz vədəşəndəi, ə ovodurihoj fabrik xub dənışirəi və də pyrsyşhojgə—gufdirəni Lijo.

Omborə xəxd nisə giroşdə, fabrik təmiz soxdə omorəni əz bjurokratho və əz jodho.

Ədətə giroşdənyt ruzho, və məhho, fabrik ədərə puşovo omorə, Ənçomihoj fabrik ə tiqətəvoz sər gyrdət əri kor girovundə. Ruz, həmə fəh ləho ə kor dəri Jovdo diromorəni ə məhlymnomərəvoz.

— Imburuz gyrdləməj bjuro jəcəjkəj komso mol birənini, həmə cilenhoj bjuro qərxundyt əri ə vəxdju omorə, midənyt əri omorə həmə voisdəgorə hōvirho!—gufdirəni Jovdo.

Şoħongum kura birənyt həmə çovonho ə gyrdləməj bjuro.

— Məməd, Abas İnçoi?—Pysirəni Jovdo.

Əri, həjsəhət mijov— çuhob dorənyt həilho,

Sər gyrdəni Jovdo gyrdləmə. Jovdə sər gyrdə səhət ə gyrdləmə diromorənyt xətot rajkom İsməhil və sərnys Apo Pətrov.

— Imburuz imu mijo fəhm soxim i pyrsyşhorə: əvəli ə tovun aktivlyjə bəxş vəgyrdəj kom somol ə korhoj proizvodstvo, dyjymyn ə tovun

yşyqı politikərə girovundəi ə hərəj komsomolho və ən həmə çohilə fəhləho, səmyn vəgyrdəiho ə komsomol, ə qərişu poisdəgor nibumi?

— Nəh, sərgi.

— Ə tovun əvəli pyrsyş gof dorə omorəni h, Məmədə.

— Hovirho!—sər gyrdəni Məməd—işmu da-dysdənit ki, komsomol həmişə kuməg biri və mi-jo bu əri girovundə u voçiblyjə vəzifəhorə, komiki kynd bərdənytho imurə ə sosializm, Jəki əz u voçiblyjə vəzifəho hisdi ovodunijəti fabrik-zavodho və bəhəm soxdəi planhoj proizvodstvora və təmiz vədəşəndəi korə əz dəs. İşmu danysdənit cy çirə kəmsygiho bugə ə fabrik imu fabrik imu əz həməposo bu, Imohoj fabrik imu ədəj puşovo raf də, ommo u kəmi. Hələ kəmsygiho dəryt ə fabrik imu. Imu mijo hərəkət soxim əri əz sad pro-sent zijodtəş planhojmuə bəhəm soxdə, həmi əz taraf qədərju, həmigə əz taraf təmiziju. Ə fabrik imu omborə komsomol dəri, Ə puşojmu po-isdı vəzifə əri gyrd soxdə fikir həmə komsomol-horə ə ilovləj bylynd soxdəi korhoj fabrikə.

Məməd gənə gufdirəni, pəsdə varasdəni gof hoj xyşdəre.

Sər gyrdənyt əri gof soxdə nyşdəgorho. Gof vəgyrdəni xətot rajkom İsmahil.

— Hovirho!—gufdirəni İsmahil—hovir Mə-məd ombor duz gufdi. Komsomol ə vəxd dovhoj graçdaniş və əzun bəqdojgəş həmişə kuməg bi-ri əri partijəjmu. Həjsəhət ə omborə fabrikho-zavodho komsomolho gyrd soxdət brigadho əri by-lynd soxdə korhoj korxonohoşurə. İşmurə danys-

də voisdənigə əz həmə korxonəho fabrik işmu pəso bu və honiş omborə kəmsygiho dəri ə fabrik işmu. Komsomolhoj jəcejkəşmu mijo ə puşo dəboşut əri xub soxdə korhoj korxonərə əri vəgyrdə fabrikə-əz sijəhətəxdə.

— Mərə hisdi təklifi gyrd soxdə ə fabrik zarblyə brigadho komsolho! — gufdirəni Lijo.

— Duzi, ombor duzi — gufdirəni Jovdo — əriməş omorəniho imu i pyrsysə mijo girovni ə çovonlyə gyrdləmə və gyrd soxim zarblyə brigadhoj komsomoli.

— Mərə içirə təklifini: əri gyrd soxdə həjsəhət əz inço nyşdəgorho brigadəho ə sənihət gyre, kirə voisdəgə həjsəhət nyvysygu xyşdəre. U brigadəhojgərə gyrd misoxim pəsdəə çəhmlyə gyrdləmə gof soxdə bəqdo. Syfdə mərə nyvys! — gufdirəni Lijo.

— Nyvys mərə! — gufdirəni ləjli-xonum.

— Nyvys mərə! — gufdirəni Məməd.

Ə brigadəj zənunə nyvysdə omorəni: Lijo. Marija, Ləjli; ə brigadəj kukho: Məməd, Nison. Andrəj, Junus.

— Məş xyşdəre nyvysdənym! — gufdirəni Jovdo.

Həməjəki cək zərənyt.

I pyrsys varasdəni sər gyrdənyt dyjymyn pyrsysə.

Hovirho! — sər gyrdəni sərnys Apo rajkom Petrov — ə işmu məhlymi ki, fabrik işmu tozəi gufdirə, həmçun fəhləhoj ən i fabrikiş hisdyt tozəho və çohilho. Əri ə xubə təhərəvoz ə puşo bərdə korə, əri rasirə ə mətləbhojmu, gərəgi əri

zijod soxdə politiceski danyisdəi ħovirhorə, gərə-
gi əri girovundə yşyqi politikərə ə komsomolho
və ən həmə fəhləho,

— Imu mijo guçly soxim korhoj kruçokho.
Əz rajkom xosdə gərəgi vomuxdəgorho—gufdirə-
ni Nison.

Varasdani gyrdləmə, rafdənyt ə xunəhoşu.

Lijoş omorəni ə xunə, vomundəni, rəħəti
soxdə voisdə jurə.

— Xəhərgility omorəbu ə ki ty—gufdirəni
Bilho ə Lijo.

— Komi xəhərgili? . Pysirəni Lijo.

— Moħoxo, gənə ə jurəvoz duxdərhojgəş
byryt—gufdirəni Bilho.

Ələ, əri ə kartin rafdə biri ə ħisobovoz.
Qəjqıu nibu. Bəbə nə omori hələ bəgəm?

— Nəh, mijo bijov imohoj.

Giroşdənyt ruzho, sər gyrdənyt əri kor sox-
də brigadəho. Sərnys brigadəj Jovdojho birəni
Məməd. Lijo kura soxdəni brigadəj xyşdəre əz
duxdərho, sərnysju birəni ju. Brigadəj Lijo ogol zərə-
ni ə bəħs sosialistl brigadəj Məmədə.

Ə duvorhoj fabrik vonorə omorəni qirmizi-
nə nə sijəhə təxtə.

Ə əşq komsomoləvoz sər gyrdə omoriho
korho lov birəni ə həməj fabrik. Maşinho ə zar-
bəvoz əjlonmiş birənyt, durəj tov fabrik lov birə-
ni ə həməj məzrəhoj fabrik.

Jə ruz Lijo əz dər qopuj fabrik ə vadaraf-
dəki voxurdənyt ə ju Şimi nə lvon hərdyşu pi-
jon.

Hy-ħym. hyt—gufdirəni Şimi Lijorə dirəngə.

Ilłai ə gyrdləməho vəxyşdəniho gof soxdəniho, ə gofləhoj əni gyra imura ə sijəhə təxtə nyvysdət—gufdirəni İvon.

Lijo sər xyşdəre quz gyrdəni gof nə soxdə giroşdəni.

Əz dy ruzigə Şimi gənə pijon birəni omorə ə kor. Maşinho, ləntho, stanokho ə zarbəvoz ə kor omrənyt. Şimiş ə kor vəngəsdəni stanok xyş-tərə, Sər Şimi qəriş birəni əz pijoni, ə stanok nə dənişirə, stanok xyrd birəni.

Usto kynd birəni əki Şimi.

— İ cyni, Şimi? - Pysirəni usto.

— Hy... y... y, boşgu!—gufdirəni Şimi.

Kura birənyt ə sex dəbirogorə fəhləho.

— Dirənit, hovorho şorob hənçirəi, pijonskəi ə cy həl dəşəndənigə fabrikə?—Gufdirəni Jovdo.

Ə xunə fyrsorə gərəgi urə, bihli burav xysy, səbəh ə fabkom ogol mizənyt,

— Bura bura ə xunəxis! —gutdirəni usto ə Şimi

Şimi rafdəni jonə-jon birə-birə.

Səbəhimi ogol zərənyt Şimirə ə fabkom.

— Həci əri cy, Şimi, ty ədəj dirəni, cytam, həmə hovorho hərəkət soxdənytge əri korhoj fabrikə puşovo bərdə, ty həci əri cy soxdə içirə pijoniskəirə?—Pysirəni Abas.

— Əh, hənçirəbyrym dijə!—gufdirəni Şimi

— Kəmləj hənçirəbiri? Xa-xa-xa-xa... xəndysdə, xəndysdə gufdirəni kələ mərd jədid. Dirəj, hər-məhhojtyş ə ty ədəre xəndysdənyt, həcu kor hə-məl mijov bəge. Əz səbəhəvoz joqin mijo ə kruçok profsojuzi rafdomor soxi. Şinovusdi?—Gufdirəni Abas.

Şinovusdum, Şinovusdum!—gufdirəni Şimi, sərə quz gyrdə vadərəfdəni əz fabkom.

Həminon giroşdi, ədəj kynd birə zimisdu, komiki ə xinikə ruzhoj xyşdərevəz bijoruhə siprə, qovə xuno sukə vərfoj xyşdəre. Sər gyrdət gərmə-xinikə kulokhoj poizi, komihoki ə təlho rasirə səs zingilə ovurdənytho.

İmişəv kartin ə xunəj zimisdunə burmundə omorənini, ty omorəni burajm?—Pyrşirəni Moħoxo əz Lijo.

— Kura sox duxdərhərə həməjəki burajm; —gufdirəni Lijo.

Moħoxo kura soxdəni duxdərhərə, rafdənyt ə kartin.

Səbəhmundə Lijo-ə kor zu omorə.

— Qırmizinə təxtərə nə dirəj, Lijo?—Pyrşirəni İstir əz Lijo.

— Cytam?

— Brigadəjty ə qırmizinə təxtə vəri!

— Rastəkiş, həri kəş burajm vinim.

Omorənyt Lijojho xəndysdə xəndysdə—dirənyt. Brigadəj Lijo əri ə zarblyjə təhərəvəz kor soxdəi nyvysdə omorəni ə qırmizinə təxtə“.

— Həri zofrurəş xun!—gufdirəni İstir. „Şimi əri ə zarblyjə təhərəvəz kor soxdəi nyvysdə omorəni ə qırmizinə təxtə“.

— İ cy zurbojə kori dirə biri cyçirə pijoniskə bugə Şimi, imohoj zarbly biri—gufdirəni İstir.

Gudok zərəni, darəfdənyt ə kor. Gənə əjlonmiş soxdənyt maşinhərə. Ə pişnəi vədərəmərəngə Lijo voxurdəni ə Simi.

Diri, Şimi, ty mərə nifri soxdənbiri, əz şorob hənçirərə şəndə əjlorəvoz, əz ə kruçokho rafdomor soxdə əjlorəvoz lap jə çirəjgə ədomi birəj! — gufdirəni Lijo.

Bəxşləmiş misoxi ə mə xəhərmə, mə umohoj ə sər nə dəbyrym, cynki nə xundə ədomi byvym. Ombor soq boşit əri mərə ə i rəh dəşəndəi! — gufdirəni Şimi.

Giroşdənyt ruzho. Jə ruz səbəhmundə kura birət həmə fəhləho ə həjot fabrik. Abas zuri -zuri omorəni gazit ə dəs dəri, ə komiki vəri fabrik „pəşm şu“ əri planhorə bəhəm soxdəi əz qədər zijodtə pənç prosent nyvysdə omorəni ə qirmizinə təxtə.

— I hisdi əvəli bəhər çəldihojmu! — gufdirəni Jovdo.

Dijəş ə əşq bolşevikirəvoz puşovo rafdə gərəgi! — gufdirəni Lijo.

Həmə jəki ə şorirəvoz cək zərənyt.

Çovonho əşqly soxdə xyşdəre, darafdənyt ə korxonə, əjlonmiş birənyt cərxho, maşinho, ləntəho xundənyt əşqlyjə məhnihoj fabrikə.

TIKƏLƏHO ƏZ ROMAN VƏTƏQƏCİHO

Tozə xəbər

Ombor gərmə ruzi. Əz gərmi ə kuca gəşdə nisë birə. Kələ mərdho, ruz xyşdəre əri şoñongum soxdə kura birət ə boqca, ə zir kələ sərinə hyndyrə dorho, ə sər tozə savzəgəi, nyşdət, ədətə ixdilot soxdənyt.

Ə hərəj kələ mərdho nyşdət dy çovonə kuk, ə ruz foriqəti ixdilot kələ mərdhorə əri şinovusdə. Şimi gufdirəniho kələ mərd ə ləhəju qəjlə dəri, kyləñə ə sər zani vənorə ədəjə ovosunəj Şoh-İsməhilə ixdilot soxdə. Ovosunə niməlit dəri ə ləhəj Şimi, jə çohilə mərd sijəhə sifot, Şəməj gufdirəniho, pojundəni ixdilot Şimirə.

— Goftyş mundgə, qunşi-Şimi mərə jə tozə xəbər gufdirə voisdə ərişmu.—Cumhorə kələ soxdə, dəshorəş vəçəhundəni Şəməj.

— Poj jəbo ovosunə varasy gədə! Vadara bura əz inço, nə tyş nə xəbərtys!—həroj vəgyrdəni ə sər Şəməj jə durazə biqlyjə mərd əri ko-

miki ovosunə şinovusdə əz həmə myxşyliho zijodi.

Şimi qəjlərə vədəşəndəni əz ləhə.

Bihil guju, bihil, bəlki jə xubə tozə xəbər bu—gufdirəni Şimi—gu gədə gu!

— Şəməj nyşdəni ə suqrə zani, dəshorə lov soxdə sər gyrdəni gofhoj xyşdəre,

— Həilləho ədətə kolxoz çəhi gyrd soxdə, hə-hə-hə-hə... Pisəh, Jədədijo, Sosun gufdirəniho komsomol, u Noftoli vətəqəci ədətə ərişu hər-məhho gəşdə kura soxdə!

Əz sər tə əxir gofhoj Şəməj gufdire omorə-nyt ə ryxşəndirəvoz.

— Ə gof tyrəvoz zobu soxdənyt kolxoz gyrd soxdə?! Ə gof tyrəvoz kolxoz xub nisdi?!—Pyrşirəni ə inço nyşdiho çəhilə kuk, Əsəf əz Şəməj.

— Ə i pasanləre dənışo, tylləş kolxoz danyşdəj?! Ə ləhəj tyş şirini ofdori?! Nə bugə tyş kom-somolləi?!—gof şəndəni Şəməj ə loj Əsəf, dəshoj xyşdəreş vəcəhundəni.

— Poit jəbo, qər—qurə bihlit, gof pyrsim danim gədə!—gufdirəni Şimi—Pisəh kinigə jəgilə ixdilot məsoxit işmu əri mə.

— Pisəhə mə lap xub şinoxdənym-sər gyrdəni Şyhmi gufdirəniho mərd—əz həilirəvoz ə mə-rəvoz ə vətəqəho kor soxdı u, ombor xub soxdə u kolxoz gyrd soxdəi, kələ kuməgi mubu əri kosib—kusub.

— Ty ixdilot nə soxi əri mə cyçirə ədomini-gə u Pisəh, kuk kinigə, əçə kələ birigə, xub bu əri danyşdə əxi,—xosdəni Şimi əz ə kinju nyş-diho Şyhmi.

— Midany m ixdilot soxdə: bəbəj Pisəhiho Jədədijoj Isħoq gufdirəniho, ombor kosibə ədomi bu, kor soxdənbu ə boqho nə ə vətəqəho. Pişəh hə əz həilirəvoz sər gyrdi əri kor soxdə ə vətəqəho. Əz bəbəşu myrdə əjlorəvoz zəhmət Pisəh dijəş zijod bisdo. Pisəh kor soxdənbu ə imurəvoz ə vətəqəhoj Mihirovho. Umohoiş ombor dilboşə kuk bu. Ə kor soxdəkiş dilboşi. Cənd salho kor soxdə hə ə u vətəqəhoj Mihirovho kələ bisdo u. Omorə kələ birəngə, rəh ruz hylomə varasirəngə, şəfdihøj xəzəinə dirə, tob dorə nisə danysdənbu. Ə işmu məhlymi cytar Mihirovho guç soxdənbyrytgə ə fəhləho. Həmcin omborə guç biri ə Pisəhiş ə vətəqəhoj Mihirovho. Pisəh gufdirənbu əz fəhləho hərməhøjmu ə vətəqə kor soxdənbyrytho: „Əj hərməhho! Təkəj votovim imu i ondu-mə əz xəzəin imu. Əri cy xisirəjm imu? Bijojt əjə ləhə boşim, ə kuməgi jəki poisdə, gərəg hisdihorə xuno gof soxim ə xəzəinəvoz, xub soxim zindəgunimurə“ Dirəngə ki, xəzəin ə dod fəhləho nisə rasirə, Pisəh həroj zərənbu fəhləhorə: „Bijojt çəng soxim ə xəzəinəvoz!“

Omoryt giroşdyt u salho. Kynd hisdoryt salhoj dovħoho. Dəsdəhoj qirmizinə partizanho gyrd birə səhət, Pisəh darafd ə partizani, vəgyrd ə dəs xyşdə tyfəngə, rafd əri çəng soxdə ə dyşmənhøj revoljusijəvoz. Ə dovħoş ombor igid vədiromo Pisəh.

Əz hykymət Sovet ə gynço omorə əjlorəvoz Pisəh həmişə ədəjə kor soxdə ə vətəqəho. Ə bisdjəkimyn, bisdyjym və bisdsəjymyn salho ə mə-rəvoz kor soxdə ə vətəqəhoj Rubas. Əz bisdsəjy-

myn saləvoz ə Kompulat birormərovoz kor soxdı. Ə korə soxdəki həmişə hərəkət soxdəni əri korə əz dəs xub və təmiz vədəşəndə. „İmu hərməhho, ərimu ədəjmə kor soxdənim, əri həkymət imu, korə əz dəs xub və təmiz əz dyli əz çuni vədəşəndə gərəgi“—gufdirəni həmişə Pisəh. Pisəhə həjsəhət həmə korsoxhoj idorəhoş şinoxdənyt. Danyşdənyt xubə korsoxi gurdırə,—varasdəni gofhoj xşdərə Şyhmi, xşdərəş jon dorəni. Pisəh kommunisti ə hisobəvoz?—pyrsirəni Joşuvo.

— Əri, Pişəh əz bisd corymyn saləvoz ə partijə dəri. Ə vətəqə kor soxdəki darafdi ə partijə

— Imohoj uhorə kolxoz gyrd soxdə voisdə dijə?—pyrsirəni Şimi, ə qəjləj xşdərə tomboku pur soxdəki.

— Ə dyl həilləho voziləho ofdori, kolxozləho, molxozləho!.. hə-hə hə-hə... xəndysdə-şəqəqə zərəni Şəməj viniju xylm pur birə, jə tap xylməş fin soxdə ə xori tihi soxdəni.

— Ty u xərə ryxşəndə gofləhorə bihil. Şəməj! ə ty hə u ryh əlyşvərişcii dəri, ə dyly əz əlyşvəriş bəşqəj də korigə dəri-mi? Həlbəttə ty ə kolxoz ryxşənd misoxi! Əxi kolxozho ombor bi-dorytgə dijə əri tycyni əlyşvərişciho həməl-cəməl nibu!—gofhoj Şəməjə loiqsyz hisob soxdə gufdirəni Əsəf.

Şyhmi nə Simiş sərə çumudənyt Əsəf duzi gufdirə. Ommo Şəməjə ombor qəhr omorə əz gofhoj Əsəf.

Xubi, xubi! Dijə ləhələj tyrə gi!—həroj və-gyrdəni Şəməj ə sər Əsəf qoşhorə tullu soxdə.

— Əri mə omorəniho, Pisəh ə kor kolxoza gyrd soxdəi dərigə ombor xub migiroru kor—gufdirəni Syhmi, kyləhə ə sər vənurə hōzur birəni əri vəxyşdə rafdə.

Mərdho xəjli ə ixdilot nyşdə puşoj şohongumiş birəni. Cyşmə kynd birəni ə loj doq.

— Şyhmi, miros, jovoş-jovoş ə dəryoh burajm tən imurə şurim. Cytar omorə əri ty?—pyrsirəni Şimi.

— Burajm dijə—çuhob dorəni Şyhmi.

Vəxyşdənyt kələ mərdho ə poj, ə ləhəj kimiho qəjlə dəri, ə ləhəj kimiho paprus dəri, jəkihojgə təşih vəçohundə ə dəs rafdənyt ə loj dəryoh əri tən şuşdə.

Cyrd soxdəmun kolxoza.

Səbəh həminoni ocmiş biri. Cyşmə ə sər dəryoh gəşdə hətoşə xuno ədəjə tovuş dorə. Pisəh rujpokurə ə duş xyşdə vonorə ədəjə sər zofruvo furamorə ə loj dəryoh. Omorəni rasirəni ə qiroq dəryoh, nyşdəni, ə sər rangi rangijə çiqçi-qəho suxundəni paprus xyşdəre dənişirəni ə loj qərqihoj qərjoh „Xubə ci birəbəbəj ə hylom dəryoh! Imu artel birə əz i dəryoh çəh gyrdə ə çofoj hərməhirəvoz əri cy nə zihim?“—Pisəh gufdirəni ə dyl xyşdə.

Tən xyşdəre şuşdə, vədiromorəni Pisəh əz dəryoh, şinovusdəni səs durazə gudok ən diporə, komiki sə gilə kəşirə omorəniho.

„Zuri-zuri rafdə voisdə ə xunə, həilho mijovt midənyşyt ə mə“—gufdirəni ə dyl xyşdə Pisəh.

Ə xunə ə rafdəki ə dyl Pisəh omorəni cənd çirə xəjolho: ə tovonəj gyrd soxdəi kolxoza, xubə

ħärməħho kura soxdəi əz kosibho, mijonəho və fəhləho. Omorəni Pisəħ ə xunə, vokurdəni dərə diromorəni. Bətyşvəħ zənju nyşdi ə duxdər nə kuk işurəvoz, ə puşoşu ə sər pərzinə coj, nun nə pəni ə buşqob gərmə ov dəri.

— Həilho nə omorəbyryt inço?—pyrsirəni Pisəħ.

— Komi həilho?—xəbər vəgyrdəni Bətyşvəħ.

— Ħərməħhojmə, vətəqəciho.

— U komsomol Sosun gufdirəniho kuk omorəbu, vadarafd, həjsəhət mijom mugu, ty nyş hələm coj tyrə hənç, mijovt.

— Də həcu bugə dəki jə pəjlə coj hənçym.

Nyşdəni Pisəħ əri coj hənçirə. Ə loj həilhoş dənışiəni. Ə Turi dənışirə xəjol soxdəni: „Turi duxdərmə imohoj pazdəh sala duxdəri dədəho xoləhoju mugujut bijo ə şyvər dim gufdirə Nəh, mə urə hələm ə şyvər nidym. Bihil xunu ə kom-somol daravgu“. Vəgyrdəni pəjləj coj xyşdəre Pisəħ əri hənçirə. Dər qopu vokurdə omorəni diromorənyt pazdəh bisdərd, ə pyşoşu Sosun nə Noftoli dəri.

— Səbəħ ə xəjrbu, Pisəħ!

— Səbəħ ə xəjrbu, Pişəħ!

— Səbəħ ə xəjrbu!—gufdirənyt jəki-jəki diromorənytho qunoqho.

— Əj ə qybət işmu ə xəjr bu, xoş omorit!

— Bijojt, bijojt jəgilə coj hənçit! vəxyşdəni Pisəħ ə poj dəsə ə loj syfrə kəşirə.

— Nəh, nəh ombor soq boşi. Imu həməjmu coj hənçirəjim omorə, ty hənç coj tyrə.

Pisəħ vədiromorəni ə qiroq.

— Mərə həjb məsoxit, hərməhho, əri nyşdə ustulho vəs nisoxu, ə xori mijo nyşim.

— Həjbju cyni gədə? Həməjəki ə xori mynyşim. Imu intelligentho nisdimki!—gutdirəni jə kuk.

— Bətyşvəh dəşəndəni ə xori xunə nimdərho, qunoqho həməjəki nyşdənyt corzani zərə.

— Imu hərməhho, həjsəhət mijo jə cyklə gyrdləmə girovunim, protokol nyvysim, danim ki birəninigə clenhoj kolxoz imu, pəsdə jə ədomirə ə Məhəc-Qələ fyrsim əri korhorə ə gynço ovurdə,—gufdirəni Pisəh.

— Sərnys və xətot gyrdləmə vixdə dərəgi,—gufdirəni Sosun.

— Sərnys gyrdləmə bugu Pişəh, xətot—Sosun—gufdirəni Noftoli, ə hərməhho dənişirə.

— Əri, əri duzi!

— Pisəh nə Sosun!—razi birənyt hərməhho.

Sosun vəgyrdəni ə dəs koqoz nə qələmdaşə sər gyrdəni əri nyvysdə.

— Hərməhho!—Sər gyrdəni əri gof soxdə Pisəh—ə həməjmu məhlymi ə cy çirə həl dəbyrytgə fəhləho və çofokəşə rançbərho ə dəvr padşohi Nikolaj. Ə jor həməşmu hisdi cy çirə myrs-kəşirəjmgə imu əz dəs hoşirho. Əz jor hic nirav u guçho ə kəmər mə nə ən hərməhhojmə vonorətho 'səhib vətəqəho, Mihirovho. Revoljusijə, Oktjabri dori imurə xilosı, çofokəşhoj viləjət imu ə rəhbərcijəti partijəj bolşevikirəvoz ədətə vo kurdənyt sosializm. Ə çərgəhorəvoz ədətə vokurdə omorənyt zavodho fabrikho, ədətə gyrd birənyt çofokəşə rançbərho ə kolxozho. Flykymət So-

vet rəh dori imurə əri gyrd soxdə ə artel fəhlə-
ho, kosibho və mijonəhorə. Unə gyre imu həjsə-
hət bijo gyrd boşim ə jə racə dəsde, vəgirim jə
vətəqə, dy ə kuməgi jəkirəvoz kor soxin. Ommo,
hərməhho, furmuş məsoxit: jə donə kulak və
alyşvərişci ə artel vəgyrdə nijə bijov!

— Pyrsyş kirəi, hərməhho?—xəbər vəgyrdəni
Sosun.

Xəjli vəxd əz jəkiş gof nisə vədiromorə, pəs-
də jəki əz kynç xunə sərə tik gyrdə gufdirəni.

— Həməymuş vərasirim gofhoj hərməhə. Bi-
jojt sər girim nyvysim xyşdəre ə artel.

— Hər hərməhə pyrsirə danysdə gərəgi cy
ədominigə, pəsde nyvysdə,—gufdirəni Noftoli.

— Ombor duzi!—razi birəni Pisəh.

— Sosun sərgyrdəni əri ogol zərə numhoj
jəki-jəki nyşdəgorhorə.

— Əvəli Pisəhi. Ju fəhlə, clen partijə, Qir-
mizinə partizan. Kirəi pyrsyş?

— Həməymuş şinoxdənim, nyvys!

— Dyjymym Noftoli Mişini. İxdilot sox cy
ədominigə!

— Mə hisdym fəhlə. Həmişə ə Pisəhəvoz kor
soxdəm, həmcin hisdym qirmizinə partizan.

— Nyvys, nyvys!

— Nyvys, həməjəkiş şinoxdənim!

— Səjymym mənym—gufdirəni Sosun—mə
hisdym fəhlə ohuci bəbəjməş hisdi fəhləj vətə-
qəi. Məş komsomolym,

— Xubi zobunijurə guit, hərməhho,—gufdi-
rəni Pisəh.

— Ūmbor xuba komšomol imuni, nyvysda
garaġi gufdirani a Piseh denisira ja komšomol.
— Ċorymn Ōvrohom Nyvahi, vaxi gu!
— Mara hisd dy qopo boq, a vaxd vataq-
ho a vataqhoš kor soxdenym.

— Ki šinoxda i harmaha—pyrsirani Sosun.
— Ma šinoxdenym, kosiba boqdori, nyvysda
garaġi—gufdirani Noftoli.

— Ilhazor Šyhmil Vaxi ixdilot sox.
— Mara hisdi sa qopon boq az bebjm mundi
ho. Ə vaxd vataqho a vataqhoš kor soxdenym.
— Hic alyšvaris ci na soxdaj ty? Pysrirani
ja ġohla kuk.

— Ə u hailiho sib harmu furuxdam, nabu-
ga ma alyšvaris na soxdam.

— Nyvysda garaġi,—razimandisura doranyt
harmaho.

— Sosun raz i bire nyvysdani llhazora.

— Donil jovdoi lxdilot soxi

— Ma cakmacinym, i sa sal i komšomol
derym. Babajmaš a vataqaho kor soxda.

— Nyvysdanyt Donila ombor gof na pyrsira,
— lshoq Nuril, lxdilot soxi

— Ma hisdym sanihatkor: cakmaci, tukura

saxd soxdam. Mara hisdi cor qopon boq, ja cik-
la xunelaš. Əz boq mara bahar lap kam onora.

— Kirai gof harmahho?—pyrsirani Piseh.

— Marai,—vaxysdani Donila poj—lshoq hisdi
kulak, ura az cor qopon boq beqaj da cihojgaš
ombori! Durgu gufdira u, a xunahoj an u panč
hamxuna d e r y ti cakmaci ukuj an u panč
šaš fahla kor soxdanbyrty! Ə xunaj an u syrux

ombor dəri. Ə kolxoz həməl nijov urə vəgyrdə!
—varasdəni gofhoj xyşdəre Donil.

İşhoq qoşhorə tullu soxdə, xuni-xuni dən-
şirəni ə Donil pəsdə sərə quz syrdəni.

— Dijə kirəi gof?

İşhoq dənşirəni ə loj İlhəzor nə ən jə kələ
mərdigə.

— Mərəi gof—vəxyşdəni İlhəzor—ərimə omo-
rəniho nyvysdə gərəgi İşhoqə ə artel. İşhoq om-
bor xubə ədomini. Cy bəhər omorə bəgəm əz
boq ən u? Syrx əz çə omori urə? U sənihətkorə
ədomini cəkməcini, alyşvərişci nisdiki!

Dəshorəş vəcəhundə—vəcəhundə, ə loj İşho-
qiş dənşirə, nyşdəni İlhəzor.

— Hərməhho. Hər ədomirə ə artel gofsyz
əri vəgyrdə həməl nijov. Kulakho ə kolxoz niyə
dəboşut. Mə İşhoqə xub nisə şinoxdənym, ommo
əri mə omorəniho Donil durgurə niguju. Donil
gufdirəho hisdigə vəgyrdə həməl nijov, hərməh-
ho!—gufdirəni Pisəh.

— O... odə, nyvysdə gərəgi! İşhoq dyşmən
imu nisdı, nohoq əri cy gof soxdənıt?—dəsə kə-
şirə gufdirəni jə kələ mərd.

— Kirə voisdə İşhoqə vəgyrdə ə artel, dəs
vəgyrytgu!—gufdirənj Pisəh.

— Omborhorə dəsə hovo vəgyrdə nisə vois-
də. Dənşirənyt ə loj İşhoq. İşhoq cumhoj xyş-
dəre vəcəhundəni əz i sər xunə ə u sərigəj xu-
nə, həmə nyşdəgorho ə puşoj cumjunut.

Duvazdəh ədomi dəs vəgyrdənyt əri İşhoq.

Nyvysdə omorəni İşhoq ə artel.

Hämə nyşdägorho häci fähm soxdə omorə-
nyt. Jədid nə Simhö gufdirəniho alyşvərişciho
vəgyrdə nisə omorənyt.

— Hərməhho, imohoj imurə pravlenijə vixdə
gərəgi—gufdirəni Pisəh.

— Ərimə omorəniho həjsəhət ə pravlenijə
imu cor ədomi vixdimgə vəssi, Səsə clenho jəkij-
gə kandidat,—gufdirəni Noftoli.

— Razinit-mi, hərməhho?—pyrsirəni Pisəh.

— Razinim.

— Guit kirə viximgə!

— Pisəhə, Noftolirə, Muşoilə, Sosunə!

— Gənə kirə?

— Dijə nəh, vəssi!

— Kirə voisdəgə i hərməhhorə vixdə mijo
hovo gyry dəs xyşdərə.

Həməj jəki hovo gyrdənyt dəshorə.

— Sərnys pravlenijə kirə vixim?

— Pisəhə!

— Pisəhə—həroj vəgyrdənyt həməjəki.

— Ə M-qələ kirə fyrsim?

— Həlbəttə! Pisəhə, dijə kirə mijo fyrsim?

— Pisəhə!—razi birənyt hərməhho.

— Varasdəni gyrdləmə, qunoqho vəxyşdə-
nyt həməjəki, soqboşi gufdirə rafdənyt hərki ə
jə loj şəhər.

Şohongum pyşoj rafdə Pisəh voxurdəni ə
Noftoli.

— Mə imişəv buram ə M-qələ əri korhorə
ə gynço ovurdə, ty ihərə ə çigəjmə korhorə ərəh
mibəri. Tozə clenho bisdogə məgirit ə artei. Om-

mo hitijot boš jodho nə dirovť. Xub dənış ə korho, vərəsiri?

— Xub, ə Pisəñ, lšhoq şəkəly omorə ərimə. Əri ty cytar omorə?—pyrsirəni Noftoli.

— Əriməş uçirə omorə. Cy mijo soxim? Dəs hovo gyrdəgorho ombor bisdo. Qəjqu nibu, imu mivinin əgər uçirə şəklyə kor bisdogə mədəşənim urə əz artel, dijə soqboşi, buram ħozurihojmərə vynym.

Dəsə kəşirəni Pisəñ ə loj dəs Noftoli. Gyrdəni Noftoli dəs Pisəñə.

— Soq boşi, rəñ nik, ə xubə xəbərhorevoz bijo, danyşdi?—lovhojuş ə xəndə varafdəni.

— Olxoin boş! çuhob dorəni Pisəñ ə dyl şorirəvoz, zuri-zuri rafdəni ə loj xunə.

Rafdəni Pisəñ əri ə gynço ovurdə korhorə. Giroşdəni jə ruz, dy ruz əz Pisəñ hələm xəbərnisdi.

Həminon ədəjə giroşdə, ədəjə kynd birə vəxd zərd birəi ə volgovuş carysdəi vəlgəhoj kələ sərinə dorho, ədəjə kynd birə vəxd dirə ħozurlygihoj korhoj vətəqəirə. Imburuz cyşməş nə vədromori, bulutho gyrdi puşojurə.

lšhoq Nuril xub sərtən xyşdərə varajundə, kyləñ buxorəi ə sərju, gərdəvəriyə cəkməhoj xurum ə poju ədəjə gəşdə əri xyşdə ə kələ durazə kucəhoj şəhər. Ə gəşdəki ə lšhoq voxurdəni Milix gufdirəniho mərd ħərməñju, jə duraz, biqhoju niməlit cirə, kyləñju şəft ə sər cumho, plaşju kip-kutəñ, juş kələ alyşvərişci.

— Ruz ty ə xəjr bu, lšhoq!—gyrdəni dəs lšhoqə.

— Ə qybəttı ə xəjrbu, Milix, açə rafdə? Əz çə omorə?

— Ədəmə kucəhorə ə lyngəvoz, pəjmundənym, ruz şobot nısdı bəgəm? Dijə cy mijo soxim ruz şobot?—Çuhob dorəni Milix.

— Həcu bugə kəş ə jəki gərdim!—gufdirəni lşhoq qul Milixə gyrdə kəşirəni ə xyşdərəvoz.

Rafdənyt gəşdə-gəşdə lşhoq və Milix ə loj qıroq dərjoh. Dərjoh lov soxdı kələ ləpyrhoj xyşdərə, əz tərs kələ ləpyrhoj dərjoh ə qıroq ov kynd omorə nısə birə.

— Mə şinovusdəm ty ə artel vətəqəi darafdəj gufdırə. Duzı?—pyrsirəni Milix əz lşhoq.

— Əri darafdəm, mərə voisdəni tyrəş dəbərym ə xyşdərəvoz. Kuməg miboşi ərimə, həcu nısdı?

Ə xəndəş varafdəni lovhoj lşhoq,

— Mərə nivəgyryt əxi, alyşvərişirə uho ə kolxoz nısə vəgyrdənyt, uho batrakhorə vəgyrdənyt —ə ryxşəndirəvoz gufəirəni Milix.

— Mərə cytar vəgyrdət? Mə əz ty kosibym bəgəm. İmu unço bijo darajm, koqozho həməl soxim ərimu. Vərasiri? dəsəş zərəni lşhoq əz duş Milix — Bəgəm mə ə kolxoz əri pul darafdənym, mərə pul nısdı? Mə əri xəjr ən uho darafdənym? Ty bijo ə mərəvoz mə korə bəhəm misoxun, ty-rə kor nısdı, danydsı?

— Həcu hisdigə omorənym, əgər həməl misoxigə.

Gəşdənyt xəjli ə qıroq dərjoh, dəshorə ə kəməz zərə, təsbilhiş vəçohundə ə dəs, pəsədə voğşdənyt ə loj şəhər.

— Kəş imu ə xunəj Noftoliho burajm!—gufdirəni lşhoq əz Milix dəsə ə loj şəhər kəşirə.

— Noftoli kini?—pyrsirəni Milix ə məhtəli-rəvoz sərə jon gyrdə.

— U Noftoli ə vətəqəho kor soxdənbuho jə-timə nisə şinoxdə? Həmə şinoxdənytki urə!

— Uni sərnys artel?—pyrsirəni Milix.

— Nəh, u çigəgir sərnysi. Ə-ə-ə! əri cyni tyrə i ixdilotho?! Kəş zuri-zuri burajm o!

Omorənyt zuri-zuri rasirənyt ə xunəj Noftolijho, kufdənyt dər xunəj Noftolijhorə.

— Həməl mijov diromorə?—pyrsirəni lşhoq.

— Dirojt! Dirojt!

Diromorənyt lşhoq nə Milix ə xunə dirənyt ə qiroq stol nyşdi Noftoli nə Sosun, ə pyşoşu çyr bə çyrə koqozhoi, fəhm soxdə, dy ə jəkirə-voz ədət gof soxdənyt.

— Ruz hərdyšmu ə xəjr bu!—gufdirəni lşhoq.

— Ə qybəty ə xəjr bu!

— Mə tozə ədomi óvurdəm əri ə kolxoz nyvysdə,—gufdirəni lşhoq dəsə ə loj Milix kəşirə.

Sosun xub ə tiqətəvoz dənişirəni ə loj Milix, ə dylju ofdorəni şək „i alyşvərişciho kura birə pəsdə kolxoz imurə nə vacarunyto!—gufdirəni ə dyl xyşdə Sosun.

— Kini? Cy ədomini u?—pyrsirəni Noftoli.

— Ty nisə şinoxdə urə? Jə vəhdo əzi xyr-də alyşvərişləho soxdənbu. Fəhləiş soxdəni.

— Xyrdə alyşvərişci nəh, lap kələ alyşvəriş-cini u! Urə vəgyrdə həməl nijov ə kolxoz!—gufdirəni Sosun.

— Işhoq sər gyrdəni əri zuhun xyşdəre şirin soxdə, dəshore vəçohundə.

— Nəhoqijə gofho əri cy soxdə ty həzizimə? Jə ci hic ə num ən i mərd patent nə biri. Ki mug'ju Milix alyşvərişcini gufdirə? Milix ərimu dyşmən nisdı. U kəsige nisdı, ədomimuni, nyvysit işmu munoşit.

Cumhorə nə vəgyrdə hə əloj Noftoliş dənışı-rə gufdirəni Işhoq. Gənə xəjli gof soxdəni Milixiş.

— İşmu honi midanit rafdə, mə şohongum ə işmu məhlym misoxum nyvysdə nə nyvysdəirə!—gufdirəni Noftoli əz Işhoqiho.

Işhoqiho xəjli ə xyşdə domundənyt, pəsdə poj norənyt əri vadarafdə.

— Dijə ty midaniki, kəsige nisdijə!—gufdirəni Işhoq ə vadarafdəki əz Noftoli.

Rafdənyt Işhoqiho. Domundənyt ə xunə Nof-toli nə Sosun.

— Ərimə omorəniho nyvysim. Vədəkyrdəş ə dəs imu dəri. Əgər uçtrə ədomi hisdigə məgirim mədəkinim!—gufdirəni Noftoli.

— Gofhoj Işhoq ə ty kori soxdı ə hisobə-voz nə bugə ruj burə həjb omorə tyrə. Əgər ty həci gufdirənigə nyvys. Posoju vədi mubu dijə.

Syhbət Pisəh ə xunə.

Ədətə omorənyt giroşdənyt durazə zənçilə xuno rangi rangijə vogunho ə vogunho dəbəsdə omori guçlyjə kələ paravoz səs komiki rasirəniho ə həməj şəhər.

Ərməhho kura birənyt ə kin jəki, guzətmiş soxdənyt vogoşdə omorəi Pisəhə.

— Dim camadanə ə mə, mə məgyrym,—
gufdirəni Donil, də sə ə loj camadan kəşirə,

— Qləjqu nibu, mə məgyrym ə gədə, kəşit
işmu o, çuhob dorəni Pisəh Donilə.

— Nəh, nəh, dim ə mə! vəgyrdəni Donil.

— Gu jəbo əz korho cy xəbərigə danim o!—

— Paprus əz kyf vədəşəndə jəki-jəki dorəni
həmə hərməhhorə, gufdirəni Nəftoli.

— Korho lap işmurə voisdərə xunoi, həmə
korho bəhəmyt, vətəqəjmuş əz şəhər lap kynd
birənini, hə əz imohoj dirə gərəgi həzurihoj ko-
rə, ovodu soxdəi vətəqərə sərgyrdə gərəgi.

— Num artel imu cy num birənini?—pysirə-
ni Overhom əz Pisəh.

— Ərimə omorəniho num vətəqərə bijo nim
„Bəsquni“, ərişmu cytar omorə, hərməhho?—
pysirəni Pisəh.

— Ombor xubə numi!

— Xubə numi, ommo „Bəsquni“ num no-
rərə xuno. bəsqunihoş dirə gərəgi!—gufdirəni
Donil.

— Barakalloh, ombor duz gufdiri—şori sox-
dəni əz gofhoj Donil, Pisəh,

— Cənd ədomi nyvysdə omori ə kolxoz?—
pysirəni Pisəh əz Nəftoli.

— Pənçoh ədomi.

— Kulakho, alysvərişciho nə giroşdiki, hi?
pysirəni Pisəh.

— Ə artel jə ədomi nyvysdə omori, Milix
gufdirəniho, ərimə şəkəlyjə ədomi omorə u, kə-
lə alysvərişci bijo bu—jəvoşləj gufdirəni Sosun,

— Hərməhho, tovoqəjməni ə işmu, tiç boş-gu cumhoşmu, xub dənişit ə hər loj kor diromorə nə danyt ə artel jodho. Kulakho və alyşvərişcihorə ə kolxoz çigə nisdı. İşmu danytdənıt jodho ə kolxoz diromorytgə ə həmə korhojmu məşət miboşut, hərəkət misoxut əri vacarudə kolxozə. Çəng klassı furmuş məbugu əz jor işmu, birorho!—varasdəni gofhoj xyşdəre Pisəh.

— Ədə! Əgər uçirə ədomi hisdigə imu urə zu mədəşənım əz kolxoz, işmu oloxin boşit,—gufdirəni Noftoli.

Omorənyt, kynd birənyt həməjəki ə jon xunəj Pisəhiho.

— Dijə ty dara ə xunə, jə kəm xəstəityrə vəgi, ə sər vogun rəh omorə ədomini, vomundəj,—gufdirəni Sosun əz Pisəh.

— Xub, hələlygə soq boşit!—çyro birəni Pisəh əz Noftolijho.

— Soq boşil!

Kynd biri şöhogum, hovo ədəjə toriki zərə. Əz ə elektrirəvoz tovuş hisdiho kucəho ədəjə omorə səs çyr bə çyrə ədomiho. Əz sər tə əxir dip-duzə durazə kucəj şəhər ədətə gəşdənyt çohilə kukho duxdərho, zənho və mərdho, ə rac gəjmiş birə partalhoj şöhongumirəvoz. Rəcə əvir, şöhvor şöhongumi rasirəni ə gəşdəgorho. Şohvorə dijəş guç dorənyt firəhə vəlgəhoj durazə lygəhoj kələ sərinə dorhoj şəhər. Sosuniho əz hərəj xəlg ə girosdəki dirənyt lışoq nə Milixə nyşdə ə sər tukunəji ə şirinə məsləhət, xub gəjmiş-birə, ə sər işuş tozə kyləhhoj buxorə.

— Şöhongum işmu ə xəjr bu!

— Ə qybat işmuş ə xəjr bu!

Giroşdənyt Sosuniho, varafdənyt zəvəro. Milix sər gyrdəni əri xəndysdə.

— \$\$\$... məxənd! Imurə bijobur məsox!— qul Milixə şişirə, gufdirəni lşhoq.

— Həilləho giroşdyt-ki, kolxozciləho! Illəho imohoj ə sər imu kələ birənini?! Zurboi balam! gənə xəndysdəni Milix.

— Cyni lşhoq Xəjr gərdo xəndysdəngə tyrə qəhr omorə? Nəbugə tyş kommunist birəj?— Pysirəni Şəməj əz lşhoq sər xyşdərəş jon gyrdə ə pysirəki.

— Nə tyş mə munoş nə kommunisthoş! Hə dərd kommunistho gyrdiki mərə! Mə ə işmu gufdirənym məxəndit, şək marasyt, xunəjmu mivacarı, hələm bəhəm nə vəgyrdəki, mədəkynynt imurə əz artel, varasirit?!—ə gufdirəki qoşho qo-boqhorəş tullu soxdəni lşhoq.

— Mərə mivəgyryt ə artel?—Vəxyşdə ə puşoj lşhoq poisdə pysirəni Şəməj.

— Tyrə nivəgyryt, cynki alyşvərişci birəi tyrə həməşu Şinoxdənyt—gufdirəni lşhoq—Bihil hələm imu jə imisal kor soxim, koqoz—moqoz səmə soxim ərimu, pəsdə əri tyş həməl misoxim, tyrəş mubu koqozho. Uməhəli koqozho dəbirəngə ə kyf imu işmurə voisdə madarajm murajm ə jə şəhərigə ə həməl—cəməl imu. Uçirə bijo soxu ədomi korə, ə təhnimirəvoz, şəksyz, xyşdərə jəxşi—kişi bur mündə! vərəsirit?

— Duza gof gufdirə balam ty,—vəxyşdəni gənə ə poj-poi Şəməj.

Kuca jovoş—jovoş sokit birəni əz ədomiho. kəm-kəm xəlg lov birə rafdənyt ə xunəhoşu. Dəs-dəy lşhoqiho ə şirine məsləhət oşuq birə, hələ-mələ əz çigəşu nisə vəxyşdənyt. Dərhoj tukuho, oşxunəho cojxonəho səxd birənyt, lşhoqihoş vəxyşdənyt əri rafdə ə xunəhoşu.

Giroşdəni şohvorlyjə şəv həminoni, pyşoj səbəh birə xuruzho sər gyrdənyt əri hy—hy zərə. Səbəh ocmiş birə nəbirə səs xuruzho xəbər soxdəni Bətyşvəhə əz şirine xov.

— „Vəxyzym buram əz şixsələh jə sovu sər rinə ov bijorum əri coj soxdə, təjtə Pisəhiho, həilho əz xov xəbər birə“—gufdirəni ə dyl xyşdə Bətyşvəh, vəxyşdəni. Ə vadarafdəki dərhoj pənçərəş hərzo hişdəni sər inə əvir səbəhi dirov gufdirə ə xunə.

Səbəh ocmiş birə cyşmə sər gyrdəni əri vədiromorə ə sər firəhə dərjoh jovoş—jovoş, rigazhoj cyşmə lov birə diromorənyt əz pənçərə ə Pisəhiho xisirətho xunə. Gərmi rasi ə ə ju, Pisəh çəhisdəni xəbər birəni, dirəni ə kəşəju xisiriho cyklə kuk xyşdərəş. Pisəh jə tikə xyşdərə çumundə, həil u səhəttə xəbər birəni.

— Əbə? Bə—bə!

— Ho çon bəbə, xis hələm xələfmə, məvəxiz, hələm zuni,—gufdirəni Pisəh ə dəsəvoz timor soxdə mujləhoj sər həilə.

— Nəh, nəh, dijə mərə xov nədəri,—qəl gyrdəni həil bəbəj xyşdərə ə nyşdəki.

Pisəh, vəxyşdəni, dəs—ruj xyşdərə şuşdəni, Bətyşvəhiş əz ov vogoşdəni.

— Ə i zuri əri cy vaxşdəjt?—pyrsirəni Bətyşvəh.

Ə dyl Pisəh xovho, cojho nədəri, fikir xəjöl Pisəh həmə ə loj hərməhhoi, ə loj vətəqəi, kəj jəgilə korhoj vətəqə sər gyrdə mijovgə, kəj jəgilə bəhərhoj çofoj hərməhi vədi mubugə.

Coj hōzür birəni, Nyşdəni Pisəh ə həilhorəvoz ə sər syfrə əri cojci xurdə. Turi əz ləhə gof nə vədirovundə, sərju quz, sər gyrdəni əri coj hənçirə.

— Cyi, Turi? Ty gof nisə soxdə əxi?—pyrsirəni ə məhtəlirəvoz Pisəh.

— Ə hisobəvoz qəhri biri,—gufdirəni kuklə.

— Qləhri, əricy, əz ki?—pyrsirəni Pisəh.

— Ə-ə-ə, kidan zəhəmləşu pəri omori gufdiri ki, tyrə ədəjmə ə şyvər dorənim gufdirə,—çuhob dorəni Bətyşvəh.

— Ə şyvər cytar? Ki şyvər? U toj şyvəri bəgəm?!—gufdirəni Pisəh.

— Tyş ə nohoq ədəjə gof soxdə—gədə!..

...Bətyşvəh gofhoj xyşdəre nə varasdə, əz həjot diromorəni zəhəmləj Turijho jə kələ zərdə şol həminoniş ə sərju dəgyrdə, ə pojhojuş qəlyş rizini.

— Səbəh işmu ə xəjr! Xoş omori Pisəh.

— Ə qybətty ə xəjrbu, bijo nyş, coj hənç!

— Ini, vəgyrygu gujugu ju, ixdilot soxugu,—gufdirəni Bətyşvəh.

— Cyrə ixdilot soxum?—pyrsirəni zən.

— Şyvər-şyvər ədətə gufdirənyt iho əri Turi, cyi bəgəm?—

— Ty munoš hə əz u rasdi, Pisəh, jə racə xələf hisdi juš əz xunəj xubə ədomiho, əz pul birəgorho, xunə jurə, boq jurə, lap əri Turi gyr-dəniho kuk! Ərimə omorəniho hə orinəjgə qy-dyşbəndurə munuşunim!—Ə jə ləzətəvoz təhrif dorəni zən, muguigə əz ləhəju ədəjə şəlbət rixdə.

— Pisəh xəjli sərə quz gyrdə guş doşdəni, pəsde sər gyrdəni əri gufdirə.

— U ty gufdirəniho gofho kyhnə ixdilothoi, zənbiror. Turirə hələm şyvər ci gərəg nisdı, Turi ədəj xundə. Turirə ə şyvər dorimgəş, ə pul nisə dorənim, Turi ə toj xyşdə nə toj bəbəj xyşdə murav ə şyvər. Ty lap nəhoq inçimiş birəj i ix-dilothorə sər gyrdəj. Həci nisdı Turi?

— Ombor duzi,—çuhob dorəni Turi lovhoju ə xəndə varafdə.

Zən gofhoj Pisəhihorə şinovusdə məhtəl mundə.

— Ə—lə! Iho bəbə nə duxdər komsomol-hoiki balam! İşmu imohoj tozə ədomihoit, ə iş-murəvoz ki gof misoxu balam?

— Həlbəttəş imu tozə ədomihoim!—çuhob dorəni Turi zənəmlərə.

— Xubi, dijə u gofhorə bihlıi. Əri Turi şyvər məgərdit, vəxd ju bidstogə şyvər ofd mijov əri Turi. Dijə mə vəxyzym buram, həilho ə mə midə-nyşyt.

Vəxyşdəni Pisəh ə poj, çibhoj rujsəini xyş-dərə dəzərəni, kyləhə vənorəni, vadarafdəni ə kuca. „Mə jəgilə buram Sosunə vynym“—gufdi-rəni ə dyl xyşdə Pisəh.

Gəşdə-gəşdə, dumiť soxdə—rafdəni ə loj xunəj Sosuniho. Ə fikir soxdəki ə puşoj cumju omorəni çəh gyrdəho, purə turhoj çəh, şoriho, xəndə lovhoj hərməhho.

— Sosun ə xunə dəri?—pyrsirəni Pişəh ə xunəj Sosuniho ə diromorəki.

— Nyş, həjsəhət midirov,—çuhob dorəni zən Sosun ə hətoşhoj kinlərə duz soxdə puf dodorəki.

Nyşdəni Pişəh, vədəşəndəni əz kyf nyvysdə koqozhorəş, sər gyrdəni əri xundə. Diromorəni Şosuniş.

— !! ty omorəjrasirəki, ombor xub, mə ədəbyrym omorə həjsəhət ə xunəşmu-o,—bufdirəni Sosun.

— Noftoli nə omorəbu ə loşmu?—pyrsirəni Pişəh əz Sosun.

— Imohoj mijo bijov. Nyşim imu coiş hənçim təjtə imu coj hənçirə, uş mijov mirasy.

— İşmu hənçit coj işmurə, mə nyşdəm ərimə. Həjsəhət coj ci xurdəm omorə.

— Dijə zijodi gof məsox dijə. Həjsəhət əraqi nədəri, əraqi nym ə pyşojty, coj səmə hənç dijə!—xəndysdə!—xəndysdə gufdirəni Sosun.

— Xubi, xubi, nyşit dijə coj cişmurə xurit —o!—gufdirəni Pişəh.

— Həilho cytari ə xunə?—pyrsirəni Sosun əz Pişəh.

— Xubut həməşuş. Ty bəgəm əz bəbəjhoşmu çəjlə birəj?—xəbər vəgyrdəni Pişəh əz Sosun.

— Nəh, bəbəjhojmu hə dəi həjot dəbirənyt. Dər ən uho əz həjoti. Xurdəjmu goh ə jəki bi-

rə, goh inço birə, çohilə ədomihoim diyə,—çuhob dorəni Sosun.

— Hərysi ty ə hisobəvoz i puşoho biri? Ə jor mə hic nisdı əxi,—xəbər vəgyrdəni Pısəh gənə əz Sosun.

— Hərysimə birə i dy sal nim ədəjə birə ki. Zən xosdə ə dyl ki dobu? Bəbəjhojmu xosdət hic əz mə nə pyrsirə. Nəbugə mə Nəhəmirə əz çə şinoxdənbyrym?—gufdirəni Sosun xəndysdə—xəndysdə—Ovurdət ə sərmə bor şəndə i duxdə-rə diyə. Duz nisdı Nəhəmi?

— I, duz nibu? Mohqu! ə racə duxdərhərə-voz mığəşdi ərity diyə!—xəndysdə—xəndysdə çu-hob dorəni Nəhəmi. Pəsə həməjəki xəndysdənyt.

— Barakəlləh, xubə çuhob dori!—gufdirəni Pısəh əz Nəhəmi.

Omorəni Noftoliş, ə ləhə pəprys dəri.

— Xəjr gərdə, xəjr gərdə, işmu ədəjtə xəndysdənit? Əgər uçirə xəndysdəniyə kor hisdigə guit burajt məş xəndym.

— Şyqəmty dord mydy əxi. Ty həjsəhət şorob hənçirəj omorə nə bugə əraqi, əri icku hənçirəgor! xəndysdə həməl nisə omorə,—xəndysdə—xəndysdə gufdirəni Sosun.

— Ələ, i bəhəmə duxdiri-ki!

Gənə həməjəki xəndysdənyt.

— Xurdəho həlolty, tozəhorə ixdilətox ərimu,—gufdirəni Pısəh əz Noftoli.

— Tozə xəbər ini biroru: ə artel imu ədəjə diromorənyt tozə ədomiho jəki Abas Məmədi, ə tyrəvoz ə vətəqəhoj Mihirovho kor soxdənbuho, jəkiyə Ali—quli, por, ə imurəvoz ə vətəqə huho.

— Nyvysdə gərəgi uhorə,—gufdirəni Pisəh.

— Sosuniho ə xunə dəri?—səs omorəni əz loj kuca.

— Əri—əri, dirojt!—çuhob dorəni Nəhəmi.

Diromorənyt ə xunə Donil, Ovrohə, Ali—
Quli jə tozə ədomigəş ə hərəşu dəri.

— Ruz işmu ə—xəjr bu!

— Ə qybət işmu ə xəjr bu, xoş omorit!

— Imu jə tozə ədomijgəş ovurdəjm, ini Ivonov Ivon, juş fəhlə. Əz dədə biri hə ə vətəqəho kor soxdə. Sənihetjuş hisdi turhorə pəly soxdəniho,—gufdirəni Donil dəsə ə loj Ivon kəşirə.

— Ombor xub, mynyvysim!

— Həmə tozə ədomiho ty nyvysdəjhore əz pravlenijə girovundə gərəgi. Vərasiri?—gufdirəni Pisəh ə Noftoli.

— Xub, migirovunim.

Pyşoj vadarəfdəj qunoqho, Pisəh pojundəni işurə jə kəm.

— Hərməhho! Vəhdoj sezon vətəqəho ədətə kynd birənyt. Imu hə əz imohoj bijo korhoj hōzurlygimurə girovunim, ovodunəihoj vətəqərə girovunim, tə vəxd qurzum gyrdə imu bijo burajm ə vətəqə cənhore təmiz soxim, duzluqə vədəşənim. Imu həcu bijo kor soxim ki, ə puşoj idorəhoş yzijoq vədirojm.

— Duzi, ombor duzi, hōzurlygirə hə əz imohoj dirə voisdə,—ə raziməndirəvoz gufdirəni Doniliş. Pəsdə jəki—jəki sər gyrdənyt əri vadarəfdə.

Тивijo Baxşijov

SYMBYLHOJ KOLXOZI

Cy racigə ruzhoj dəvr imu,
Əj! Oktjabr zəndiho ərimu,
Cy gyzəl bosqunlyjə səsi,
Səs byldyr... nən Symbyl kolxozi.

Ə bəşgəj ən lygəj dor səñiro,
Sərjurə tik gyrdə zəvəro,
Nyşdəbu xəndəruj byldyrcin,
Ədəbə xundənbu olxoin.

„—Mə byldyrcinym, səsmə əvryşym,
Dylmə lap şori hic qəm nikəşym,
Salam! oj, Symbylho mə inço nyşym,
Mə qəj məñtəlym, gylly symbylho.

I cənd salhoi ədəm zihisdə,
İşmu hə birit sərquz və xəsdə,
Əxi işmu izmu ədəj xəndysdə,
Mə qəj məñtəlym, gylly symbylho.

İşmu symbylit nəbugə şəhmit?
İşmu yşyqə cytar dorənit?
Əj, symbylho, işmu ə şəvq uxşəsit,
Mə qəj inəñtəlym, gylly symbylho.

Ə işmu dəho u gəndymhoi?
Xəjr gərdə symbyl tozə hovoı.
Ə işmu dəho lap kəhrəboı.
Mə qəj məhtəlym, gylly symbylho.

Symbylho şinirə məhni şohirə,
Şohir-bydyrcin-myrq hovoırə,
Ə jə səs birə sad miljon symbyl,
Xundyt məhniho əj şohir-byldyr...

— „Vogordundənim, oj, salamtyrə,
Izmu guşvəni məhnihojmurə,
Dan səcmiş soxdə hər vəxd dəvrənə,
Rasd omorəjho, byldyrcin-Şohir,

Puşotə birim səhib qəm nə dərd,
Hərki imurə əj xyşdə mibərd,
Bəg, Xon əz rançbər pustə hə məkənd,
Rasd omorəjho byldyrcin-şohir.

Tozə num şinirəjm—u oktjabri,
Hə u ovurdi əj çofə şori.
Dyşmənhøjmu ədəj əz kyk nis birə
Rasd omorəjho byldyrcin şohir.

Imu imhoj ən tək tuk nisdım,
Sər imu hə tik, dylşor igidim,
Imu-symbylho gəlyr kolxozim,
Rasd omorəjho byldyrcin-şohir.

Hyzətly biri çofə kolxozi,
Bosqun dorəni əkor hərruzi,
Şəhm uxşəşimus hisdi barasi,
Rasd omorəjho byldyrcin-şohir.

Kynd boş əz imu, səsə xub şinov,
Səxd zə qənətə ə dihbəon vidov,

Gu ə kolxozihə zu-zu bijovt,
Rasd omorəjhə byldyrcin-şohir.

Cum ən vilojət dəri imu,
Mijo xəjirly bu hər tək donimu,
Tyş hə hocu gu ə kolxoz imu,
Rasd ornorəjhə byldyrcin-şohir“,

Byldyrcin xub şinirə məhnirə,
Xub tiç soxdə nazukə səs xyşdərə,
Ə zarbəvoz cyn quş ən hovo,
Par zə əj xundə ə tozə dihbəno

— “Byldyrcinym məjl hovorə par zərəm,
Lap əqşməni buram ə kolxoz daram,
Qulluqməni əj xəjr işmu omorəm,
Dirojt ə kolxoz, çofokəşə təhnoho“.

BƏHƏR ÇOFOJ SOSIALISTI.

Bəhər ən çofəşmu voromori,
Zarbcihəj səhrohoj sosiali,
Bəhər ən çofəşmu ogoli,
İşmurə ə məjduj təxyli.

Bəhər ən çofəşmu guçlyni,
Hər symbyl zurbojə gəlyri,
Hər gəndym ə symbyl dəriho,
Səcməi əj məhəj dyşməno.

Həzur boşit ə vəcirəi bəhərə,
Həzur soxit karasdihoj ən çoforə,
Tiç soxit cumhoşmurə kolxozho,
Hic nərav jə gəndymiş bədhovo.

Qlərəul soxit ə tiqətovoz bəhərə,
Sokit məsoxit hə əzimohəj dylhorə,

Kulakho pəñninyt ə hərəşmu,
Zarali əri zərə ə işmu,
U mundətho kara gyrdə kulakho,
Zivunkori gərdudənyt əz zirho,
Tiç soxdə jərəq ən çoforə.
Lap səxd dit təmbiñi jodhorə.

Qədərho doriho ə işmu məhlymi
Vəzifəj ħykymət sarflyni ərişmu,
Kuməgi sovetə vavasirə,
Ə vəxdju rasunit qədərhorə.
Təxylə ə zarbəvoz vəcirə,
bylynd soxit çəldlyj çoforə,
Ziring boşit çofokəşə kolxozihə,
Ə kyndə vəxd əri birə birogorho.

* *
*

Bəhər ən çofəşmu ogoli,
İşmurə ə məjduj təxyli,
Hozur soxit karasdihoj ən çoforə,
Vəcinit ə ziringirəvoz gəlyrə.

HOZURUT Ə VƏSAL.

Ini u tozə sal
Siv corym omori,
Kolxozho əj vəsal
Vinirət ħozuri.

Kolxoz ən „kommunar“
Hər korə varasdə,
Hozuri əj vəsal,
Tum bəhər əj koşdə.

Hofdod dy kolxoz
Zarbcihəj səñroho,

Əj dirə barasi,
Birət cor dəsdəho.

Dəsdəho bəhs bəsdə
Dy ə hərəj jəki,
Burmundət nişonə
Ə vəxd həzurlygi.

Vərzyşi kutonə
Vəbərdə zəvorə,
Korhoj ən səhrorə
Bərdət qəj puşovo.

Xub doşdə omorət
Ə kolxoz mol qərəş,
Qlyc soxdə varasdət
Karasdi çoforəş.

Əj vasal tumhoğə
Ə vəxdju vəgyrdə,
Zərət xub dərmurə,
Myhkəmlı əj doşdə.

Zarbcıho guçlynyt
Ə kolxoz qəj ombor,
Basxuni dorənyt
Ə kolxoz ə hər kor.

Ə kolxoz ən xubə
Zarbcıju Zaxəri,
Zəxər qəj çobordə
Xubə dusd çofoi.

Çofohoj ruziju
Ə jə sal sasadi,

Vərzyşi korhoju
Qjədərsyz bylyndi.

Ju Zəxər komsomol
Pərinə batraki,
Imuruz ə hər kor
Ə kolxoz ziringi.

Zəxərə zarbcijə
Hovirhoj omboryt,
Ə kolxoz çəldlyjə
Qjuvətho guçlynyt.

Zurbojə barasi
Vinirət zarbciho,
Ə korhoj kolxoz
Burmündə nişonho.

Ruz bə ruz korhorə
Puşovo əj bərdə,
Zarbciho əşqhorə
Soxdənyt guçlytə.

Ə məjduj koşdəi
Hər səhət əj rafdə,
„Kommunar“ hōzuri
Bəsxuni əj dorə.

ZARBCIHOJ SƏHROHO.

Gyzələ ruzhoj ən homi,
Ovurdyt qizqinə gərmirə,
Əsər səhrohoj təxyli,
Lov soxdyt rigazhoj cyşməmə.

Lehbat lapyrhoj hatosi,
Zard soxdyt symbylhoj sahroa,
Symbylho dyryt tovusi-
Ysqi hyzeta cofora.

Kolxozho dirat hozuri,
Tiga cum pojundyt e sahro,
Rafdyt e mejdyi taxyli
Esqhoras vebere zevero.

Kolxoz an "Lenin" ja vaxdis
Xysdera poso na kasira,
Burmund e mejdu taxylis,
Zarbyja nisonhoj xysdera.

E hama nison burmunda
Brigadaj Hunatan ogol za,
Babs sosiali aj basda,
Brigadaj an Nison Pinhosa

Brigadho e esq bahsavoz
Ruz ba ruz-rafdyt pusovo,
Hardysu e babs jakiravoz
E mejdu burmundyt nisonho.

Giroşd duz dy soqa orina
Kolxoz salt vacira bahera,
Ogolza ocuqa gyrdlama
Şiniryt cahm hama korhore,

Ziringa cofoj cobodtho
Zandi qaj guşlyja bahera
Eri har an ruzina cofo
Vagrydyt duz ja put gandyma.

Gəndym jə bəxş ən gəlyri
Kolxoza məhsylho omboryt,
Dunə, məjvo, çyh nə poxli
Homborhoj ən kolxoz pur-puryt.

Kolxoz do hyzətlyjə bəxşho,
Hunətənə, Nisonə, Şorə,
Əziho qəjri omborho
Gənədə vəgyrdyt bəxşhorə.

Zarbcihoj byzyrgə çofə,
Vəgyrdə bəxşhoj hyzətirə,
Gof dorut-dijəş puşovo
Əj bərdə ə kolxoz korhorə.

Ə RƏH VORLYJƏ ZINDƏGUNI.

Ruz bə ruz ədətə
Bylyndtə vəbərdə,
Kolxozho hələm ən
Zarblyjə çoforə,

Ruzbə ruz ədətə
Myhkəmtə gynçundə,
Kolxozho şorijə
Çərgəhoj xyşdəre.

Hyzətə zarblyjə
Çofoj ən kolxozu,
Ə sirot səhroho
Vəngəsdi dəgişi,

Kor soxdə açığəj
Karasdi ən dəsi,
Maşinho ədətə
Burmundə barasi.

Hər vəxd kor kolxozho,
Ə poiz, ə vasal,
Ədətə bəsxuni
Səxd dorə giroşdə,

Vərzyşi və qədər
Bəhərə sal bə sal,
Qləj guçly ədətə
Bylyndtə varafdə.

Dyşmənhoj klassi
Əz zirho gəzirə,
Hərəkət soxdənyt
Zarali əj zərə,

Ziringə kolxozho
Tiç soxdə cumhorə,
Dorənyt təmbihi
Uçirə jodhorə.

Bəsxuni kolxozho
Ə səhro, ə qovxo,
Bəhər ən rəhbəri
Partijəj Lenini,

Partijəj Lenin
Rəhbərçi kolxozho,
Ruzbəruz bərdəgor
İşurə puşovo.

Şuor ən sərvorə-
Həzizə Stalinə,
Kolxozi ə hər kor
Ə jorju səxd qyrdə,

Vəşəndi zəvəro
Vərzyş çoforə,
Vonori əşqjura
Birəgor əj birə,

Qjəror ən hykymət
Və sk-əj Lenini,
-Kolxozi hər kolxoz
Səhib gov əj birə,

-Ədyl hər kolxozi
Dijəş əşq dəşəndi,
Ə rəh ən vorlyi
puşovo əj rafdə.

Num kolxoz, kolxozi
Ə hyzət carusdi,
Ə ruri ən dyşmə
Gurguri dəşəndi,

Ju kolxoz kolxozi
Zurbojə quvəti,
Myhkəmə qəlxəndi
Vilojət soveti.

Tovuşi duzə rəh
Vorlyi kolxozho,
U izmu qəj ocuq
Ə puşo vədini,

U mydy yşyqi
Ə hər kor kolxozho,
U mubu zurbojə
Məjdıj ən bəsxuni!

LAMPƏJ SOSIALIZM.

Lampəj sosializm guçlyni,
Zurbojə minorəj hilmıni,
U lampə hələm ən bəsxuni,
Marks, Engels, Lenin və Stalini.

U lampə kəməndi jərəqi,
Əri hər çofokəş və hər kor,
Zurbojə minorəj yşyqi,
Ərimu tovuşi soxdəgor.

Lampəj sosializm lov soxdı,
Rigazhøj yşyqi xyşdəre,
Ə hər kynç vilojət söveti,
Rigazho vəgyrdət çigərə.

Minorəj yşyqi ərimu,
Şkoləj xundəi hilmıni,
Əj xundə çofokəş həməjmu,
Gərd burajm əz dyli, əz çuni,
Ə hər kolxoz, sovxoz korxonə,
Gynçundə omorət likbezho,
Ihojyt bələdə şkolə,
Əj xundəj kələtə hıvirho.

Əz xundəi poso buravho,
Kar, kur-torikə cum mubu,
Əz hilməj leninizm dur buho,
Hic ə hıl ən hylom ni dəbu.
Xunit hilmə, danit dəsxətə,
Fəhlə, kolxozı, və çofokəş,

Əşqhorə, dəş soxit guçlytə,
Ə rəh ən yşyqi həmişəş.

Lampəj susializm guçlyni,
Zurbojə minorəj hilməni,
U lamp hələm ən bəsxuni,
Marks, Engels, Lenin və Stalini,

ƏRI PEDTEXNIKUM DƏRBƏND.

Ə ruz mihiid dəhsali ən jəşəmişity,
Omborəkbu j bolşeviki vəgi əz mə ty,
Dəhsality ədylmə kələ şori dəşəndi,
Korxonə j ən, ucetilho j sosialisti.
Əz jazdəh xyrdə çofokəşə millətho,
Ə sadhorəvoz quşmiş soxdə çovonho,
Hilm leninirə vomuxdə j ə həməşu,
Kadrho j soveti hōzur soxdə j ərişu.
Rigazho j yşyqty lov birət ə dihbbonhoş,
Çovonho j çofojty omboryt ə unçohoş,
Guçly sox di jəş zarbly nişonə j kortyrə,
Bylynd gi hələm politikə j milləti Leninə
Dijəş zarbci boş korxonə j sotsialisti,
Dijəş guçly boş, ə məjdu tərbi jət!
Dijəş bylynd sox çərgəho j xundəgorhorə!
Dijəş guçly sox tərbi jət kommunistirə!

TIÇƏ JƏRƏQI.

Imuruz zurbojə şorini ərimu,
Imuruz kələ mihiid rəbselkorhoi
Həsyl omorəi gazet ə zuhun dədəimu,
Əz imuruz duz pənç salho puşoi.

Səlmyn əz ijun ¹⁾ vədiromori,
Əvəli numir gazet „Zəhmətkəş“
Hə əzu ruz jərəq yşyqi biri,
Ə dəshoj hər fəhlə və çofokəş.

Zəhmətkəş“ ə kolxozho sovxozho kuməg birə,
Burmundi duzə rəh partijərə ə həməçu,
Əri bəhəm soxdə norəjmho planhojmurə,
Korhoj antyrmişirə, gərdundi əhərəşu.

Vəlghoj, „zəhmətkəş“, əşqly soxdə, çovonhojurə,
Tozə kadrho və şohirho bəhəm soxdı,
Əri rabiho, mallaho tirkomu birə,
Durgunihoj dinhoşurə oşgor soxdı.

Zəhmətkəş“ ə horlo ziring birə,
„Zimingəzə jodhorə ofdi,
Jərəqly gynçundə vərəqhorə,
Luləj dyşmənhorə lov soxdı.

İ• bəhər bolşeviki, ə zuhun tatimu,
Əvəlinə jərəqi ə həməj qozijə,
Cat zənytgu suxutgu dyşmənhøj klassimu
Nidanyt də hic uho puşorə vədabura.

„Zəhmətkəş“ həmişə jərəqi,
Ə pənçəj ən həmə çofokəşho,
Zəhmətkəş“ rigazhoj yşyqi,
Əj həmə bytyn çofokəşho.

KƏLƏ ŞORI DUXDƏRUN DOQI.

Ə duzi və bəsxuni politikəj milləti Lenin və Stalin gyrə, çofokəşə duxdərün doqi ədətə sal bə sal yşyqlyışu paramənd birənyt.

Mə əz jormə furmuş soxdə nisə danysdənym əz taraf duxdərün doqi dirəmho kələ şorirə ə vecer pənşsali „zəhmətkəş“ 3-myn ijun 1933 sal ə klub Stroitelho. Ə çəki duxdərün doqi omorə bəxş vəgyrdəbyryt əz hər korxonə, şkolə və ə kor nə dərytho duxdərhoş, ə vəslyjə qədərəvoz.

Duxdərün doqi barasly kynd birət əz kulturəj soveti. I bəsxuni duxdərün doqi—kələ şorini.

O! şori!

I şori ən zurbojə korhoi,

Bəsxuni partijə nən viləjət

— Cyni?!

Cy şori?!

Əçi u?!

— Əri!!!

Şorini!!!

Uniu!!!

... U şori zurbojə yşyqini,
Ə zarbəvoz paramənd birəi
Çofokəşə duxdərün doqini.

O! çofokəşə duxdərün doqi,
Izmu gəjmişit ə hilm yşyqi,
Vəkəndə torikə əngylhorə.
Xyrd soxdəj mallaho, rabihorə.

Işmurə-duxdərün doqirə,
Ə korhoj yşyqi mə dirə,
Şorədyi,

Xəndə lov.

Birənyñ qəj zərbly
Əşq dylməş birəni,
Dəş guçly, dəş çəldly.

Işmu çovonə duxdərho,
Ədəjt dirənit şoriho,
Şorihøj gyzələ ruzhorə,
Bəhərhoj bəsxuni oktjabrə.

Ə şkoləhoj ən soveti,
Xundəişmu qəj hyzəti,
Ə həmə korhoj ən korxonə,
Işmu hisdit kələ nişonə.

Əri! birəjt paramənd.
Birəjt dylşor, yşyqmənd,
Ə dəş dəri hələm çofə,
Poisdəjt ə çərgəj kukho.

Ommo qovxojmu nə varasdi,
Vəzifəjmu ə puşo poisdi,

Omborə duxdərən doqimu,
Durut əz korhoj yşyqjmu.

Tiç soxdə jərəq ən yşyqirə,
Kuməgi dit xəhərho uhorə,
Bijorit uhorəş ə dəsdə,
Torikirə əz kykju vəkəndə.

Vəgirit hələm yşyqirə,
Ə jəki dim dəshoj jəkirə,
Burajm dəş həməjmu puşovo,
Zijodtəş ə kələ şoriho.

HƏTON

Əz dih myşgyr dy vərs dur, hisdi jə ərx
„qərəsu“ Tathojmu Myşgyriho həton birən-
gə, rafdənyt ə u ərx əri təvilo zərə vərɤ ə
xori hisdiş.

• Məhənoj kor uni ki, nə duxdərun doqi-
mu, nə çovonə kukhojmuş, ə kimi çigəho
səlt nə şəndəbyryt u kyhnə hədothorə, fur
mundə omorənbyryt, əzir dəs rabiho
və qəriho.

I şiro nyvysdə omori, əz qozijəj tathoj myş-
gyr.

Bəbəj Nyvəh,
Dədəj Sərəh,
Nyşdyt rəhət,
Ə məsləhət,

-Guş vəni zənmə,
Gujum əty mə,
Səxd ə dylmə də,
Jə hərys xosdə.

Bijor rabirə,
Kələ zənurə,

Kuk ən imurə,
Əri dyl dorə..

Sərəh şor birə,
Vəşənd xyşdəre,
— Əri əni kor?:
Dylmə lap şor,..

Ovurd rabirə,
Kələ zənurə,
Xurdyt əraqi,
Soxdyt ləqləqi.

Dəşnovundyt,
Zurbo gof zəryt,
Ombor ə Biror,
Əj birə domor.

Varasi Biror,
Ə cy dəgə kor,
Bisdo qondurmuş,
Soxdə fikiriş:

— „Cy rafdə əz mə?
Xəjr birə ə mə...
Hiciş nə dorə,
Zən birə mərə...”

Biror myşgyri,
Vəgyrd myxşuli,
Ə duxdər qunşi,
Bisdo sojmişi.

Giroşdyt məhho,
Bisdo qəjəho,

Vəxd omo rasi,
Sər gyrd hərysi.

Birordomorho
Bəsdyt xəncəlho,
Bərdyt domorə,
Əj təvilo zərə.

Vərt ə xori,
Oviş qəjəi,
Vəkənd partalə,
Dəşənd xyşdəre.

Vono jyrd lərz,
Sojəq bədə tərs,
Rəfdəbu sim-soq,
Vogoşd nip nocoq.

Hə dənış hərys,
Vədi nisd domor,
Əj jurə dirə,
Əj həton birə.

Qəri Həsibo,
Kələ zən-Libo,
Omorut domorə,
Əj dorə corə.

— Ə duxdər-Sərəh...
„Qələifo ə rəh...
Zərə ci biri,
Əzu tərsiri“.

Vəgyrym tərsbin,
Xub mubu həmin,

Myzdə ə xərmon,
Midi həminon...

— Dərd myzdi məgə,
Ə poj vəxyşdgə.,
Sox ty u korə,
Syrx mydym tyrə.

Hisibo sər gyrd,
Tərsbinəş vəgyrd,
Soxd pitikhoş,
Xəjli həjkəlhoş...

Əz dərmuj qəri,
Kuməg nə diri,
Hə dəmund Biror,
Ə holov bimor...

Əz qəri corə,
Qırtış nə dirə,
Duxdir əz Dərbənd,
Omorut bərd...

* * *

Gyş vəniti!!!
Çofokəşə çuvonhoj doqi.
Furmuş soxit
 U kyhnə hədothorə,
Ofdonit!!!
O tovuşə tozə rəh yşyqi,
Qlobul soxdə
 Tərbijəj Leninirə.
U qəriho, rabiho,
 Nəqylho, təviloho,

Əz kultur pəs hişdət imurə,
Təhl nə soxdimgə,
Imu dylhojmurə əzuho,
Vokurdə nițənim cumhorə.
Kukho, duxdəru,
Ə jəki gyrd birə,
Ə rəh yşyqi,
Ə puşo ofdonit,
Hələm Leni izmə
Bylynd vəgyrdə,
Tozə ilhomə
Ə dylho dəşəniti!...

ZƏNHÖ Ə KOLXOZ.

(Poemə)

Əvir ruz xubui,
Sərinə hovoï,
I ruz ən apreli
Lap minçi vasali.

Cyşmə səlt darafdi,
Şoñongum dəgyrdi,
Çyr bə çyr bulutho,
Dəgəşdət ə hovo.

Ə kolxoz təxyli,
— „Dymyn pañçsali,
Ədəre giroşdə,
Ocuqə gyrdləmə.

Omborho nyvysdət,
Ərzohö ovurdət,

Vəgyry gufdirə,
Ə kolxoz işurə.

Uni sərnys kolxoz,
Joşuvojov lhoz,
Ərzoho ə dəs də
Ədərə ju xundə.

Gufdirə, şinirə,
Pysirə, danyşdə'
Sə mərdho vəgyrdə,
Omorut ə çərgə.

Vəgyrdyt ə kolxoz,
Ə molhoşurəvoz,
Kosibə-Nətənə,
Hənyxə, Sosunə.

Sərjurə tik gyrdə,
Lovhorəş çumundə.
lhoz sər gyrdəni,
Birdən gufdirəni.

— Hovirho, şinovit:
Tiqətly guş vənit,
Ərzoj ən Əvşəqi,
Zən Şimtuj Səduqi.

— I gofə şinirə,
Sər gyrdyt səshore,
Dəşəndyt horojə,
Xəndərə, çyrajə.

— Cyni??? cyni lhoz???...
Zənhorə ə kolxoz?.....

.

Gərək nisd imurə,
Vogordun ərzorə...

Əh! zənhə, imurə
Voisdə korhorə,
Əçigə mijorut,
Xub bəhəm misoxıt???

„Çigəj zən xunəi.
Domoj dər kinləi,
Partalho şuşdəi,
Ci həozur soxdəi.“

Zən əçə mərd əçə?...
Zən əçə kolxoz əçə???
Şənit u korhorə,
Nəqylə gofhorə.

—Ənçəq jə kolxozı,
İlhizirov İsi,
Hic horoj nə soxdə,
Sər gyrd əj gof soxdə

—Həvirho! İçirə,
Qlonunsyz kynd birə,
Xub nisdə ərimu,
Əkin həvirhojmu.

Zənhorə ə kolxoz,
Ə kələ əşqəvoz
Bijo kynd bijorim
Ə çərgə vəgirim.

Hər çofokəşə zən,
Həmişə ə məskən,
Ənimu bijo bu,
Zərbəii burmunu.

Əvşəq ju kosibi,
Ə həməj Əqləbi,
I kor xub məhlymi,
Ə puşo vədini.

—Isi i gofhorə,
Hə həttə gufdirə,
Kolxozihə gənə,
Sər gyrdyt horojə.

—Vəssi!! vəssi ədə!!
Ty cy nəqyl xundə?!
Ty əki gufdirə,
I sukə gofhorə...?

Əvşəq xub şinirə
Tək bə tək gofhorə
Gof xosd əz sərnys,
Sər gyrd izmu juş.

—Hovirho! Birorho!
Çəldə dusdhoj çofə!
Məboşit birazi,
Əz dusdhoj kolxoz.

Çofokəşə zəniş,
Zən ən hər kolxoziş,
Bir ə bir mupoju,
Ə çərgəj ən mərdu.

Birazi məboşit,
Xosdənym, vəgirit
Ə kolxoz imurə,-
Dusdhoj ən çoforə.

—Həgənə sər gyrdyt,
Horojə dəşəndyt:
—Ə kolxoz zənhorə??
Nivoju imurə!!!

Hə ə i horojho,
Ə qəriş çyrajho,
Ə tən vəri şinil
Diromo Rafoil.

Rafoil vogoşdi
Əz ləşgər qirmizi
Ju hisdi dihbəni,
Kuk Hənun kolxozi.

—Cyni?? cy, horoi???
Cyçirə hovoi???
—Pyrsi ə xuşəvoz,
Rafoil əz ləhoz.

— Dy sə zən omorət,
Ərzoho ovurdət,
-- Çuhob do hə jəki,
Qloş tullu soxdəki.

Rafoil gcf xosdə,
Oburly poisdə,
Sər gyrd əj gufdirə,
Zarblyə gofhorə.

— Duz nisdı hovorho,
Uçirə fikirho,
Cytamki isəhət,
Əjmə soxd məsələhət.

Oktjabr lov soxdi,
Tum tiñhorut soxdi,
Hədothoj dinirə—
Mətləbhøj dyşməə.

Çofokəşə zənhə,
Ə ulkəj sovethə,
Vəgyrdət azadi,
Çəldə num çobordi.

Jə donə bəşqəi.
Əsloh nə dəri,
Ə hərəj ən zənhə
Və ə hərəj mərdhə.

Hə ə içirə norət
Partijə nə Sovet
Ə tovun əni kor
Pyrşyşə borombor.

Həməjmu məçburim
Sər zljod qərduxundim,
Çofokəşə zənə,
Tərbijət əj dorə.

Hə ə i koriş gyə,
Məgirim zənhorə,
Ə kələ əşqəvoz,
Ə çərgə ə kolxoz.

— Rafoil gofhorə,
Gufdirə həməə,
Bisdo xub qondurmiş,
Hər təkə kolxoziş.

Omborho vaxışdyt,
Hə gənə gof soxdyt,
Hıçətho duz bisdo,
Şolumi dəbisdo,

Əxirki ə kolxoz,
Ə raziməndirovoz
Darafdyt: Əvşəqiş,
Tomoriş, Bədhəmiş.

Çumundə lovhorə,
Sərhorə, qoşhorə,
Gufdyryt kimiho:
— „Mivinim həri-ho“.

Giroşd həməj vasal,
Omo həmijə sal,
Omo vəxd boqcəho,
Bisduho, bicinho.

Sə zənhə ə kolxoz,
Ə kələ əşqəvoz,
Burmundut nişonə,
Ə kor hər ruzinə.

Jə vəxdış əz mərdho,
Nə mundut pəsovo,
Nə ə kor təxyliş,
Nə ə kor bisduiş.

Ju Əvşəq ə zimi,
Ə qizqini gərmi,
Həm tırund symbylə,
Həm jyk zə işurə.

Əri puc nə soxdə,
Gəlyrə xub doşdə,
Vərzyşi korhorə,
Vəbər dyt zəvəro.

Ornəho giroşdyt,
Bicinho varasdyt,
Zarbcii ən zənhə
Burmundyt nişonho.

Mərdu hə gufdyryt,
I ə u gof zəryt:
— „İş həci, iş zənhə,
I kolxoz, iş çofə,”

Oh! əri korhoşu,
Zarblyjə çofəşu.
Vəgyrdyt bəxşhorə,
Çyr bə çyr cihorə.

Hyzətə gramotə,
Jə məhi kurortə,
Vəgyrdyt Əvşəqiş
Hovirju Bədhəmiş.

BƏSXUNI KOMSOMOLHO.

(Poema)

Dədəj Həno ə jon kinlə,
Vəlhoj hinqər ədəj şəndə,
Sivjo bəsdə puşo-sinə,
Olub-quçobə ədəj şüşdə.

Cyşməj ruzi pəhni biri,
Ruz par zəri, sərləj şəvi,
Karasdiho ə dəş dəri,
Əz boq ¹⁾ omo Bəbəj Şəvi.

Şəvi vəkənd pojvokurə,
Şuşdə pokurd dəskuj jurə.
Ogol zə nuşund Sivjorə:
— Bijo qəl gi bəbəj tyrə...

Xunə tovuş, kiflət dyl şor,
Nyşdyt cirə əri xurdə.
Şəvi birə jon ə duvor,
Tozə gofho ədəj soxdə.

—Sivjo, cyjgə danysdəni?
Zən ovrohom voxurd ə mə,
Pojund gof soxd mugu jəhni.
Ədəj birə qəbiləjmə.

Mə uhorə cənd məh puşo,
Gofiş dorəm, imidlynim,
Dənişirət izmu uho,
Kəj dirovtgə çuhobə dim.

Əno! xub nisd ty çun Botər,?!
Kukiş bisd cor salaləi,
Sivjoş həvdəh salə duxdər,
Əri ən u lap xubləi.

Xəndysd Əno, dylşor birə,
—Ty kuk Jovditə gufdirə?...
Şəviş xublə çuhobə do:
—Əri, əri. Boli dijə....

¹⁾ Şəvi bu boqdor jednolicnik bu jurə sə qopo boq.

Sivjo tozə rəhə dirə,
Duxdər çofə likbezini,
Juş gof dori hovirjurə,
Ə xundə rafdənini.

Hovir Sivjo hisdi Şimi,
Koqozhojuş ə hoviri,
Şimiş, xundəş ə dyl dəri.
Çuhob dorə gufdirəni:

—Ə çon bəbə. .cy gufdirə?
Mə toj şyvər hisdym hələ?
Ədəm xundə əj ruz dirə,
Məş hisdym hələ cyklələ.

Səvi bisdo həsi, divri,
Horə dəşənd ə sər Sivjo:
—Tərə birə? Ty cykləi?
Cən jə bərişnə birijə—o. . .

Sivjo bisdo əz Səvi kynd,
Moclə soxdə xoşiləş gyrd;
—Ə çon bəbə bihil xunum,
Hilmə danyım məş ruz vynyım.

Səvi hırşly hyl do jurə,
—Burə həmyr-„toj şyvər nisd“
Sivjo nazly qəhri birə.
Ə jon Həno rafdə girisd.

—Giris, giris, ədəj xundə. . .
Jə içinor əz tyş mubu,
Həno myrc-myrc soxdə-soxdə,
Ədəj goflə gufdirənbu.

Bisdo vəhdoj ən xisirə,
Sivjo əjju dumut soxdə,
Gufdi kəlmələj xyşdəre:
—Mə ə şyvər nisə rafdə.

Bisdo səbəh, şöhongumi,
Çovon əjon tiş poisdi,
Voxurd unço Şorov Şimi,
Ə Sivjo duxdər soveti.

Şorov Şimi komsomoli,
Danəniju likbezini.
Juş ə „Dagjun“ zarbcijuni,
Nir bəbəşuş kolxozini.

—Əz dur xəndə gyrdi tyrə?!
Bəgəm inço ilzijoni?
—Şimi xəndundə cumhorə.
Ju əz Sivjo! gufdirəni.

Sivjo sərə dorə loj-lum.
Şorə sifət do çuhobə.
—Xəndə gyrdi mə cy soxum...
Ty dyl şorə kuki dijə...

—Ty inço əjcy poisdəj?
Bəgəm tyrə dumuthoi?
Ə məş cənd ruz nə voxurdəj,
I kor ombor məhtəlini.

—Likbeziş səxd, həminoni.
Həməjmurəş otpusk dori,
Əçə buram hovir Şimi,
Gu tyş vynym jəbo həri?!

2) Likbez Şimi nə Sivjo xundənbyrytho dyimyn dərəçəlyju bu
Əz 4-myn klass zəvər.

—Ə gyrdlgmēj komsomoli,
Bijo, bura, bəxş vəgi tyş,
Əril Burajm Sivjo honi...
Gyrdləməi imuruziş.

Sivjo razi bisdo rafdyt,
Duz əz kucəj ən Lenini.
İxdilothoş vorovundyt,
Sivjo nə hovirju Şimi.

—Şinov, cyjgə danyşdəni?
Ə şyvər ədətə dorə,
Hə ə çigə polsd Şimi,
I gof Sivjorə şinirə,

—O-ə şyvər -əki, cy vəxd?
Əri xundə ə mərəvoz,
Nisə omorə əz Dərbənd,
Əj kor soxdə ə hilməvoz?
Xəndysd Sivjo, dylşor bisdo,
—Əçi də kəj, hə gufdiri,
Məhho rafdyt, məhho omo.
Hələş vəxd xundə nə, biri?...

—Mubu, mubu fikir məkəş,
Danənimuş kəmlələi,
Pənç gruppluq varasdəjmgəş,
Ə texnikum murajmhoi.

Ə podkurs mirajm midarajm,
Qjərazki əj xundə mirajm.
—Jovoş-jovoş, hə gof soxdə,
Xub rasyryt ə gyrdləmə.

.
.

Gyrðlama varasda beqdo,
 Sivo omo duz e xuna,
 Simi dese do des vosdo,
 e dyl sexd gyrda dusdura,
 Sivo omo vokurd dara,
 Gofhoj syvar-myvar dari,
 Hano vasand deshojura:
 —In! „inglor“ omori.
 Nysdet xola, duxdar hama,
 Olovum qaredas inco puri,
 Sivo domund duz e micle,
 e! sinira got syveri.
 Sar gyrd pira-xolaj Gylh;
 —Bagam Sivo ty nadani?
 Ty dur gardo halla?
 Qledyr syvar cy midani. . .
 Eser baznu nysdas balam.
 e ja xym xazina toi,
 Odoxluj tys bira babam,
 „Halol, hosid-kuk xudo!“, . . .
 e dyl Sivo dari Simi
 Xajli poisd, gofho gufdi:
 —Matlab anma xundaini,
 DUSD—hoviris mare hisdi.
 Edam rafda eri xunda,
 e Simi komosomajovoz,
 Vaxdis mijov, unco pased,
 Myzyhyhm ha e n ravoz...

Šimi aqylmānda kuki,
 Dūd an ʕoto xundāni,
 Hacu hisdim eri jākī...
 Dy:ho ombor az jākini,

Hano myrc-myrc soxdjovošaj
 Pasda dešand kale horoj:
 -Ho! Hacu gušvar ošdej?
 Voj eri korhoj Hano voj.

Cy misoxum dāydsan?
 Əz bariḍ mujho gyrdə tyra
 Qəzob mijom əty honi,
 Tyš məšanī byryč tyra,

Šivjo girisd jovoš təhar,
 Dirə-dirə gofiš soxda;
 -Haciš guč mubə ə duxdar?
 Mə ə Šimi ədəm rāde.

Šavi sarquz zuri-zuri,
 Ə qad xuna rāde omo,
 Birdan poiḍ zurbo qəhri,
 Horoj dešand, kiləḥ vono,

ʕof an mardimərə hic vaxd
 Durgu soxda mē ni dāny
 Imohojlə ə qad Dərband,
 Əz qad mardho madur pojum?

Imid doram mə uhora,
 Cum an uho əloj muni,
 Hano! Xəbər di uhora,
 Dirovtgu duxdar hozuri.

.
Səbəhymi-puşoj ijul,
Sivjo duz rafd ə kin Şimi,
Nyşdə hərdy ə sər stul,
Ədət əjšu rəh norəni.

-Şimi bijo həci soxim:
Uho ə Bol dytgy mərə,
Imu səbəh həzur boşim,
Bihlim burajm rəh imurə.

-Həcu Sivjo həməl nijov,
Həiə xundə sər nə gyrdi,
Koqozhojmu hisd ə Moskov
Tə vəxd xundə jə məh mündi

Əgər tyrə ə Bol dogə,
Boşgu dytgu əri xyşdə,
Çuhob imu vogoşdəngə,
Mihlim murajm əri xundə.

Ə məsləhət razi birə,
Gofci soxdə xəjli gənə,
Gyrdə dəshoj ən jəkirə,
Sivjo vogoşd ə loj xunə.

§

Giroşd dy ruz, şəvhoş parzə
Əri Sivjo ilcin dəri,
Hərys, duxdər, dy mərd sə zən
Bəhəm jə dəsde omori.

Sivjo nyşdı qəj birazi,
Ə gof dəryt xunəiho
lqrol bisdo-„hərys xosi“
Duxdər əj Bol xosdə omo.

-„Şimandu, mazaltu gərdo
Ə xosdəi xudorəvoz,
Binəly myñkəmlı gərdo,“
-Səşho dorut jə cənd buqoz

Hə əi vəxd „Simandui“
Dono ə dəs Sivjo qulboq,
Vəxyşd Sivjo qulboq cyi?
Niram! Gof məsoxit nəhoq

Qulboqə şənd ə sər polxol
Qəhri birə rafd ə kuca,
Məñtəl mundə, Ilcinhoj Bol
Lovhoj zənho dəşənd „myrcə

-Əllə i cyj? xubə kori...
Nə ħisobi soxd imurə???
—Jə zən-ilcin qəhri qəhri,
Gufdi kəlməj gof xyşdərə.

Dədəj Həno xoləj Gyli,
Gənə gofhoşurə soxdyt
-Qəjqı nıbu, hov həili,
Duxdələho naz misoxut.

Ilcinhoj Bol gərmə dylho,
İşuş şiriş zəryt korə;
-Əri ədə, səbəñ Sivjo,
Ju muguju „voisd mərə“

Omborəkbu səhəti nik,
Gufdirəki lov bisdoryt,
Sivjo ə dəs dəri kinig,
Hovirhojyş ə klubyt.

§

Bisdym ijul səbəh munda,
Byldyr ədəj məhni xunda,
Ə səs məhni dyl xəndysdə
Əz dəvr ədəj şori soxdə.,.

Səbəh çymysd, səhət dəhi'
Koqoz omo əri Şimi:
„Qlobul birəjt ə xundəi.
Bijojt rasit, vəxdju biri.

Asmu tovuş, şori hovo,
Ləş poisdət buluthoju,
Şimi rafdə əkin Sivjo,
Şorə xəbər rasund ə ju.

-Zu hōzur boş əri rafdə,
Ə bisd pəncyn bijo burajm
Sivjo əz şori xəndysdə,
Dəs Şimirə çarund tərām.

Buram hōzur boşum izmu
Rəhmə pojpicəkly nəbu,
Murafdimgə jəbo imu,
Mərə dijə hic dərd nəbu.

Giroşd pənç ruz, pişnəini,
Sivjo bəsdə cihojurə,
Bəbə, dədəre, dirəni,
Əri gyrdə dəşoşurə.

Dədəj, bəbə...Rafdym dijə,
Soq gərdoşit, də soq boşit
-Gyrdə dəş Həno, Şəvirə,
Sivjo gənə xəjll pəisd:

Cumhoj Həno varafd zəvər
— Əçə rafdə balə şəndə?
Virixdəni əz ki şyvər
Ə komsomoləvoz rafdə???

Həno ombor horoj dəşənd,
Əri Sivjorə pojundə,
Sivjo jurə qəl gyrdə rafd,
Ə horojho guş nə doşdə.

Sivjo rafdə əkin Şimi,
Xəjli xundyt, xət nyvysdyt
Ruziş giroşd, şöngumi.
Şimiş, Sivjoş ə vogzolyt.

Komsomolho həvirhorə,
Əj rəh soxdə həzur birə,
Ədət xundə məhnihorə,
Çovonhorə əj dyl dorə,
Maşın omo, dylho şoryt,
Dəshoj həvirhorə gyrdə,
Ə vogon varafdə nyşdyt,
Duz ə Moskov əri rafdə.

.

Hələm Lenin əz minorə,
Kələ yşyq ədəj dorə,
Şimiş, Sivjoş əşqly birə,
Ədət xundə tozə hilmə.

..Hylom ombor əjlon-gəşdi
Rafdi cor sal. Həminoni,
Sivjo texnik parçəini,
Şimi texnik ən xorii . . .

Dusdho birət xunəihoş,
Dyimyn sal ə jəkinyt,
Jə saləi izmu Junoş
Komsomolho 2) səhib kukyt

.

Ruz məh ijul, səhət cori,
Maşin omo əloj Dərbənd,
Ə jə quçoq həil vəri,
Vədi bisdo jə zən jə mərd.

Şimi vini hovirjurə,
— İshoq: İshoq! Nisə dirə??
— İshoq carysd gyrd dəshorə,
— Xoş omorit, dit cihorə.

Kuk ən kini? ənismuni?
— Əri İshoq ən imuni.
— Omborəkbu Pioneri,
Nəgə dijəş komsomoli?...

İshoq həilə vəgyrdə,
Şori soxdə xub xəndysdə,
Hə məsləhət soxdə—soxdə
Ədənbyryt rəhə rafdə.

2) Hə ə əvəlimyn sal xundəi, Sivjo darafdi ə Moskov ə komsomoi

Nyšdət Ƨəno, Gyli, Şovo,
Ə ixdilot ən zənunə,
Dərho cymysd səs poj omo
Dəsdə diromo ə xunə.

Ƨəno vəxyşd—kini iho?
Işmu Sivjo nə Şiminit?
Qlədohoşmu ə tən Ƨəno,
Baləhojmə xoş omorit.

Ƨəno kukə vəgyrdə nyşd,
Gyli, Şovo ə lovojyt:
—.. Cum mə raso iho cyjyt
Hərki jə gyl gylşonyt.

Torik bisdo, Şəvi omo,
—.., Oh! omorəjt? Icy kori!
Tozə xəbər, kəfho, həlho?
Əri Sivjo,... icy kori?

Ƨəno omo əkin şyvər
—İş əri ty komsomolho,
Həri dan-gu kuki, duxdər,
Həl ə quçoq vəriho?

Şimi xəndə lovho gufdi
—Bəbəj Şəvi... Ty hic əjrnu,
Jə çuhobləş nə nyvysdi,
Ə fyrsorə koqozhojmu?!

Imu texnikhoş bisdorim,
Ə mətləb imuş rasirim,
Dijəş əj xundə həzurim,
Çovon imu hə əşqlynim.

Şəvi xəndysd-texnikhojyt(??)
Əqylmə nisə buranbu
„Sivjo Şimi buravt xunut
Ədə, iho texnik boşut?“..

Xunəj Sidqil qərə-xərmon,
Soxd imurə ə i Dərbənd,
Uh-uh-voj-voj o-mon,
Əxir omo cihorə bərd.

Də imohoj varasirəm,
Sovet rəh dori imurə,
Izmu məş kolxozi birəm,
Şəndəm kyhnə hədothorə.

Nəngə cyi? ədəj duxdər,
Rafdə xundə, ə ty rafdə,
Ən mə birə, ənu şyvər?!
Ən u birə, u zihisdə...

Jəşşə! Lap xub soxdəjtxubi
Bol qumorbaz təmbəl biri,
Izmu Sivjo cy mugufdi?
— „Mərə ə u ty nə dori?“

Şimi, Sivjo xub şinirə,
Gofhoj Şəvi bəbəşurə,
Şori soxdə, razi birə,
Rafdyt qəliş gyrdyt jurə,

Hilməj Lenin tovuş dorə,
Uləkəj sovet bisdo gəjmiş,
Byldyr.. çofaş xund məhnirə
Bəsxun dorut Sivjoş Şimiş

Ŧivijo Baxšijov

ÇOVONƏ ÇOBORDƏ LƏŞGƏR

**Pioner! Pioner imunim.
Imunim dəğişi komsomol.
Ə qovxo, ə çofo hozurim,
Hozurim əj mətləb ə hər kor.**

Bisd sə rangə birangijə ruzhoj məh avgustə
ə şori və həzəvoz girovundyt pionerhoj Dərbənd,
həməj sə məh kanikul işurə girovundythorə xuno.

Giroşd şəv. Nuşu do tovuşi pyşoj səbəhi. Və-
diromo cyşməj səbəhmundəi bisd corymyn ruz
məh avgust.

Ə kucəhoj şəhər ə dəsdəhorəvoz ədətə gəş-
dənyt çovonə balahoj çofokəşho. Uho byryt ə to-
vuşi gəjmiş birə qirmizinə hətoşə xuno tovuş
dorənbyrytho galstukho ə gərdə dərijə pionerho.

Hylom cərx xurd. Ruz giroşd. Həməj Dərbən-
də əzir rigazhoj xyşdə dəpucundəbuho cyşmə
kynd bisdo ə jon doq Səhbunovo. Həcu'əri ədo-
mi omorənbu, muguigə cyşməju əz səri xyşdə
rafdi gufdirə ə loj doq. Omo nəh. Pionerho guf
dyryt ju xyşdəni doq cərx xurdi gufdirə ə hə-
məj şar zimiirəvoz ə jəki.

Səhəl şəşirə giroşd. Dyəz jəki hyndyr vədi
birənytho dəqhoj Dərbənd pəhni soxdyt cyşməre.

Səs muzik, səs qovol'ho və signalhoj byrynçi
mysi pionerho əz zofruhoşu kəşirə omorətho cyk
lə qirmizinə hələmləho. Səs məhni və şirohoj
pioneri: „Ziho partijəj kommunisti və sərvorju h.
Stalin!“ „Ziho komsomol!„. Ləşgər pionerho bəm-
zər hisdiho ə zurhojə hynərməndi magnitə xuno
kəşiryt ə kucəho və boqcə gəşdəgorhorə ə taraf
klub Stroitel'ho—ə loşu.

Gəjmiş. Ə gərdə dəri qirmizinə galstukho,
ə sadhorəvoz balahoj çofokəşho, balahoj puşotə
ə myrs və zulm dəbyrytho xyrdə millətho,—bala-
hoj izmu əzir rəhbəri partijəj kommunisti sosi-
alizmə vokurdənytho çobordho nyşdət ə klub.

Ssenə varajundə omori ə çyr bə çyrə bəsxun-
lyjə şuorho və qirmizinə hələmhorevoz.

Pənç çobordə pionerho qirmizinə hələmhore
ə dəs gyrdə qitə xuno poisdət ə ssenə.

I byzyrgə ləşgər kura biri ə klub, ə əvəli clot
pionerho, zarbcihoj xundəi və qərəuli soxdəi
bəhər kolxozirə.

Pioner!—

Çobordə ləşgəri,

Rəcə şiv

Kələ boq kommunizm.

Pioner,—

Bənzəri ə şori,

Gəjmişi

Ə hilməj Leninizm.

Pioner—pərinə həil ju,

Hynorju

**Əz qovxo gof soxdə,
Nişonəj zarblyjə korhoju,
Dyşməre
Ə hətoş lərzundə.**

İçirə və əz iş bəsxunlytə sirotə burmundə hy nərmandi pionerho.

Əz pənç pionerho bəjdoqhorə ə dəs gyrdət-ho qəjri ə ssenə ədomi nə vəri.

Əz jon, şopkə ə dəs dəri, vədiromo ə puşoj stol çigəgir xətot rajkom partija-ñ. Omarov.

Cəkə—cək horoj Pionerho: „ziho partijəj kom-munisti!“ „Ziho ñ. Stalin!“ „ñozurim əri kor klass fəhləho!“, minkin nisə dorənyl ñovir Oma rovə əri vokurdə sljotə.

Giroşd cor minut, sokit bisdo səs, Cəkho poisdyt əri rəñəti soxdə. ñ. Omarov jə cənd gof gufdirə, vokurd sljotə.

Vixdə omo prezidium.

Ə səs xərcə-xərc əz numinəj ONO gof soxd ñ. Şotnjev Gofhojurə dufdirə varasdəngə, jə 11 sala həil (pinoer) donorə qirmizinə galstukə ə gərdən ñ. Şotnjev. gufdi: Pionerhoj Dərbənd vix dət işmurə, hyzətyljə pioner.

Vəxyşd əri şolumi gufdirə əz numinəj prof-sojuz Dərbənd—ñ. Rabajev.

ñ. Rabajev gofhoj xyşdəre varasdə nə varasdə, pioner bazaj № 4 ñozur soxdəni galstukə əri bəsdə ə gərdən ñ. Rabajev.

Əz numinəj rajkom hyzətyljə partijəj Lenini Stalini, ə səs cəkə—cək və şori pionerho, şo lumi gufdi sərnyşi soxdənbuho ə sljot ñovir Omarov.

Pionerhoj bazaj FZD ə kələ əşqəvoz vixdə
h. Omarovə hyzətlyjə pioner bazaşu, jə sizdəh
salə pionerka bəsd qirmizinə galstukə ə gərdən
h. Omarov.

Əz h. Omarov bəqdo, əz numinəj qirmizinə
hələmlyjə komsomol gof soxd clon bjuro rajkom
komsomol hōvir Aviator.

Pəsini gofsoxdəgor birəni h. Aviator. Səhət
giroşd 10 şəvə. Aviator, varasd gofhoj xyşdərə.

Əz jə kynç zal vədiromo horoj: „Ə qovxo
əri kor klaas fəhləho, hōzur boşit!“ Həmə pioner
ho ə jə səsəvoz çuhob doryt: „həmişə hōzurim!“

Sljot hələlygə burri kor jurə tə səbəhymi.

Pionerho poisdyt əri vinirə kəmədijorə.

* *
*

— Ə qovxo, ə çofə həmişə

Hōzurim!

I Şuor hər ruzi pioner

Çobordi,

Pioner gurəni—bala hoj

Leninim!,

I numə pioner hyzətly

Burmundi

* *
*

Cərx xurd hylom. Şəv giroşd Toriki parysd
əz puşoj cüm, lov bisdo tovuşi.

Səhət nyh nim, 25-avgust sljot gənə sər gyrd
kor jurə.

Ə zal dərytho pionerho, ə kələ əşqəvoz ədə-
tə şinovusdənyt doklad h. Şotnjevə ə tovun çəhm
korhoj lageri, qərəul soxdəi xozjajstvoj kolxozirə və
hōzurlygi ə tozə sal xundəi.

h. Şotnjev ə doklad xyşdə burmund sifət zarbly ə pionerhorə ə qovxo əri vərzyşlyjə xundəi və doşdəi xozjajstvoj kolxozirə.

Ə hərəj zarbcıho gyrdə omo numhoj Mişijev Mişi, Praxina, Vitkov və Xizgilov,

Ə jə cənd gilə rəhəti vəgyrdəirəvoz, ə kələ şori və həzəvoz, tə səhət dydyi girovundə korə, sljot gənə burri korjura tə səhət şəşi.

* *
*

**Pioner nigəhdor
Ən bəhər kolxozi,
Həvəs ən korhojty
Əşqilyə həvəsi.
Pioner puşogərd
Ən məjduj xundəi,
Qlärəul təxyliş
Ərity nuboi.**

* *
*

Jə xəjli rangə birangi birə, ruz nimərə giroşd. Doqho gənə pəhni soxdyt cyşməmə. Klub gənə pur bisdo əz ləşgər pionerho.

Ə ləhəj pionerho məhni dəri, diromorut ə zal ucilelhoj şkoləhoj Dərbənd, omorənby-rytho əz konferensijəşu.

Əri tərbiyət dorəgorhoşu, — ucitelhoşu, pionerho həmə ə jə ləhə horoj dəşəndənyt „Ura-ra-a!“ „Ziho ucitel soveti!“ „ziho zarbcijə ucitel şkoləhoj Dərbən!“

Giroşd dəh minut, əz numinəj ucitel ho şolumi gufdi əri pionerho h. ASKEROV.

h. Aviator sər gyrd əri xundə qərər komis-
sijərə ə tovun bəxş dorəi nişonlyjə bazəj pione-
ri və zarbcijə pionerhorə.

Jə cənd gof gufdirə ə tovun xub kor soxdəi
bazəj pioneri şkoləj ə num Aron Erlix, h Aviator
do qirmizinə hələmə-bəxşə ə pioner ənu bazə ə h.
Abramov Şimi,

Abramov vəgyrdə qirmizinə hələmə ə dəs
gof do əz numinəj pionerhoj bazəşu, əzi əulojgə
dijəş əri nişonəly qovxo bərdə, cytamki ə məj
duj xundəi, həmcin ə majduj nigəh doşdəi xo-
zjajstvoj kolxozirəş.

Bazəj pioneri
Şkoləj ən „Aron“.
Ty dəsdeş qyzylygyl
Ən boqcəj sovet,
myhkəm gi hələmə
Ə dəsty əj çəjron,
Korhojty nişoni,
Dəsdeşty çobordi.

Qləjri əzi bazə bəxşho vəgyrdyt çəjləjə pioner
hoş. Ə hərəj ən u bəxş vəgyrdəgorho darafdyt;
h. Mişijev (şkoləj „Gorkij“) h. Praxina („Stalin“)
h. Vitkov („Stalin“) və h. Xizgilov (şkoləj „A. Er-
lix“).

Zurboi əşq və quvət pionerho. Sijot burmund
çəldlyi pionerhoj Dərbəndə, hozurişurə ə hər vəxd
əri rafdə ə qovxo əri kor klass fəhləho ə ku-
məgi partijə və komsomol

**Imu çovonə pionerho
Balahoj partijəj Leninim,
Əri kor ən klass fəhləho,
Ə qovxo həmişə hazırım!**

Ini qovxolyə bənd məhni çəbordə pionerho
— cykləi biror və dəğişi qirmizinə hələmlyə Kom
somol Lenini.

Səhət həşd nim şəv, ə səs muzik „ura“—ə
qovxo əri nişonlyə xundəi, əri qərəul soxdə xozjaj-
stvoj kolxozirə, ə qovxo əri kor klass fəhləho imu-
həmişə hazırım! Ə içirə şuor vədəşəndəirəvoz pi-
onerho səxd soxdyt hyzətlyə sljot işurə.

Tivijo Baxşijov

Ə RƏh YŞYQI

(ixdilot əri xundəgorhə gynçundə omori kutəhlə)

Boris (Bəbəjxunə) 13 sala həil xundənbu ə şkoləj soveti, dobu ə 5 myn klass...

Boris bu oburlyjə həil; sifətju jə durazə təhər bu, qoşho jurə vobuho şavərə xuno sip si-jəh bu, jurə vobu, jə həsələ kovrə cumho hə əz xyşdə ədəmbyryt xəndysdə.

Ommo ə sərju hic muj ni vəhişd, ə məhju jə gilə mici, əz hərməhhoj xyşdəş mugufdi: „muj sənə cigə sər ədomi təmiz mubə, əri pul səqəti məsoxit ə məhju jə gilə cinit muj sər işmurə“

Bəbəj Borisihə Binəmi, boqđori soxdənbu, jə hyndyrə 40 sala mərd, si-jəh ryşhoş vobu jurə.

Dədəj Borisihə Moşolum 35 sala zən nə xəhərju Şovo 15 sala duxdər, həmişə ə təmizi xunə myxşyl byryt, Şovo jə həjbərujə racə duxdər bu.

*

* *

Ə dinçi Boris ə şkoləşu hic jə həiliş nə do-bu, ucitelhorə əz Boris lap həz omorənbu, hic əz nubohoj xyşdə pəs nimund kəiş əz ju xəbər məgyrdgə nubohorə, məxyşd mixə xuno poisdə çuhob mido xundə nubohorə tək-tək.

Boris əz şkolə mijomo səhət jəki ruz, mino knighoj xyşdəre ə xunə, madarafd əri vozi soxdə ə hərməhhoj xyşdərevoz. Əz unovlojgə mijomo ə xunə bəhəm misoxd diləghoj bəbə dədəj xyşdəre.

Səhət şəşi şöngum vəgyrdə knigho dəfdər-hoj xyşdəre, mivogoşd ə xunə dorə nubohorə. Moşolum dədəşu hə həlovo mibisdo ə Boris:— „Ə Boris xələfmə bijo ci xu, pəsdə mynyvysi xəthoj tyre.“

— Hə mogu dədəj mə təjtə nubohojməre vogoşdə, nə varasym, əri ci xurdə ni nyşym, nu boho əz ci pyşoi. Nubohorə vogoşdə varasdəngə Boris muxurd ci xyşdəre pəsdə myxşyl mibisdo əri xunəihoşu knig əri xundə. Məgyrd knig obşetvovedenijərə muxund ə cy myrs dəbyrytgə fəhləho və rançbərhe ə dəvr padşoh ə cyçirə torikiho dəbyrytgəxyrdə millətho, həmcin: çofokəşə tathojmuş və ə cy myrs dəbyrytgə zənho. Mino u knigə məgyrd jestestvoznaniyəre muxund. Cy çirə təmiz bijo dorugə inson xunəj xyşdəre. əz bitəmizi cytar inson həzor vəgyrdəgə vəd, vəd.

Hər şəv ə şəvju 20 30 munut vəhdorə həci migirovund Boris ə xunəihoşurəvoz. Moşolum nə Binəmirə əz şori gyrdəş ni hisdo, 13 sala həil ərisu knig xundə məsləhət soxdəngə.

Səhət 8 9 Boris məci knighoj xyşdəre ə sum kə donorə həzur mihişd əri səbəhmundəi xyşdə, puşoj xisirə muşuşu ə poroşokovoz donduhoj xyşdəre, partal vəkəndə qəd misoxd mino ə sər stul ə kin xyşdə, ə həcirəvoz vinirə şəvinə kor xyşdəre midəgəşd əri xisirə.

Səbəhmundə səhət şəş Moşolum məxyşd coj mono xunəhorə təmiz misoxd, hōzur misoxd xu rəgho əri ə coj səbəhmundəirəvoz xurdə. Boris ə xəbər soxdəj dədəşu nə dənışirə həmişə səhət 7 əz xyşdə, məxyşd, cynki Boris ujoqə həil bu. Əgər vomundə məhəlju əz xyşdə xəbər ni bisdogə, dədəşu ə Boris vəxyşdənbuho vəxd səhət 7 xəbər misoxd Borisə.

— Ə Boris?! ə Boris?!? vəxi qurbunty gərdom həsylvənd dədəj, vəxi səhət hōfd biri. Boris hə jəki xəbər birə məxyşd mupokurd cumhoj xyşdəre, 10 munut myxsyl mibisdo ə fizkulturə; muşuşd ruj xyşdəre ə səhbu jətirirovoz, mupokurd ə təmizə ruj poku, mokurd partalhore, mynyşd muxurd coj ci xyşdəre. Mibəsd galsuk pioniri xyşdəre, məgyrd sumkərə səhət 7^{1/2} miratd ə şkolə. Hic jə ruziş Boris əz şkolə dir ni bisdo.

Urokə sər gyrdəngə Boris məxyşd ə poj çu, hob mido əri həmə nuboho cy dorəbugə jurə ə xunə əri əzvər soxdə. Kimi xəvlətə məhəl kura misoxd nuborə zobu midanysdytho. hərməhhoj xyşdəre, momuxd ə işu nubohorə.

Vixodnoj ruzho hərməhhoj xyşdəre kura soxdə həmişə ə sbor pioneri mirafd, şöhongum mirafd, ə kartin, pəsdə miomo ə xunə ixdilot misoxd, Səbəhy mi ə şkolə rafdəngə əri həilhoş ixdijot misoxd ju dirə kartinə.

Həmə Borisə əqylmənd gufdirənbyryt, ə ləhəj həmə təhrifly bu ju.

Boris jə şəv ə knig xundəki ə xunə, Şovo xəhərju hə ədənbi ox kəşirə. Binəmi bəbəşu xə-

bər vəgyrd əz Şovo:—ox əricy kəşirə ty xələf-mə?—Gərdənmə xyrd mijosd birə mə ə Boriso-voz nə rafdəi əri xundə. Boris əzmədy sal cyk-ləi, ommo xundə nyvysdəre səlt danyisdəni.

Boris hə jəki vəşənd xyşdəre—Cy? əri xun-də?! Ədə əz rasdakis Şovorə əri cy nisə norə-nit əri xundə?

— Ə xələfmə duxdər xundgə əz sər madarav.

— Nəh bəbə, ty kyhnə ədomihorəxuno ədəj gof soxdə?! Dijəş duxdər xundgə əqylmənd mu-bu.

— Əçə murav muxunu u xələfmə ədəj 16 sala duxdər birə?! vəhdoj hərys birəj ən uni.

— Bugu 16 sala. Muravəlikbez muxunu. Hə-rys cyji mugul? tyrə 5 sal ə qəzəmət nyşdə voisdə?

Ə jə guçihorovoz Boris Şovorə əz dəs bəbə dədə ju vəkəndə bərdə norəni ə likbez, həmcin juş xundəni şəvho.

Boris 14 sala həil varasdəni 6 myn klassa.

Şovoş ə 6 məh xəjli xutə birəni cən jə sal nimə ə şkolə xundəi.

Borisihorə roho do ə dy məhi ə kanikul. Bo-ris hərəkət xyşdəre do ə vəxd kanikul əri Şovo-rə xundə xutə soxdə. Hər ruz mynyşd muxund Şovorə, həmcin əzvər misoxd nubohoj xyşdəreş. Ə həcirovoz ə qəriş 2 məh Boris Şovorə xutə soxd həcu ki, Şovo danyisdənbu cən səjymyn klass, əz Şovorə xutə soxdəbuho bəqəj, ə xu-nə əri hozur soxdə dorəbuho nubohoj xyşdəreş hozur soxdəbu.

Kanikul varasd... sər gyrdyt Borisiho əri xundə. Boris darafd ə 7 klass Şovorəş bərd nuşund ə kin xyşdə ə şkolə ə 3 nıyn klass.

Boris ə 14 sala hymyr rasirəngə otrjad pionerho əz xub kor soxdəi Boris, Borisə doryt xarakteristikə ə çərgəj komsomolho əri darafdə.

Ə qəriş jə məh Borisə girovundytə komso-mol.

Ə həmə gyrdləməhoj komsomoli Boris Şovorə mibərd ə xyşdərəvoz. Əz pəhnyki bəbə də-dəju Şovoş darafdə komsomoli.

Binəmi nə Moşolum şinovusdyt ki, Şovoş ə komsomoli darafdi gufdirə. Hunqədə əz dylışu nobugəş, qmbor gof nə soxdyt, əri ə komsomol darafdəi ən uhö.

— Əh xudo midany, vinim izmu komsomol birəj əniho cy xəjr mydygə lmurə vinim rəh komsomolhorəş.

*
* *

Giroşd 3 sal, Boris vərasd devetiletkərə 9 klassə, Şovo varasd 5 klassə hymyr işu ə çohilə hymyr rasirəbyryt: Boris birəbu 17 sala, Şovo 19 sala. Şovo ə şkolərə varasdə nə dənışı. 5 klassə vərasdəbugəş, voisd jurə ə Borisovoz əri rafdə ə də şəhərigə əri xundə, ommo Boris mugufdi ə ju poj semiletkərə varas pəsde muraj əri xundə ə də şəhərigə, Şovo razi nə bisdo. Tər strənbu jurə ə şyvər mydyt gufdirə. Rafdyt hərdy-jəki ə rajkom komsomol, xosdyt çigə əri xundə. Rajkom u səhət do işurə çigə əri xundə, fyrsorə ni bisdo ə **Rostv. Borisə ə texnikum Şovorə ə rabfak.**

Pafdyt hərdyjəki ə xunə ə şorirəvoz.

— Ə bə ə dəj, pərsəbəh ədəjmə rafdənım əri xundə ə şəhər Rostov.

— Əçəb? ə Rostov?! Imurə xələfmd pul əz çə omori işmurə ə Rostov əri xundə?! xəndysdyt hərdy jəki xa-xa-xa. Həvəlinəhorə xunoi bəgəm?!

— Də cytami xələfmə Boris?

— Pul rəhəş işu dorə, (hovoja bilet), ə xundəkiş dorəni xurdə vokurdərə.

— Xubiki zən?!

— Əri vallah.

— Pəsde cy vədیرəmorənini əz işmu xələfmə?

— Əzmə texnik rəh ohuni, əz Şovo duxdir.

— Boşgu xələfmə, vinim həri cy niki mivini mgə əz işmu.

Ommo dyl Binəmi nən Moşolum həci gurunbirə bu corəşu mibisdogə hic əz dəriş ni vədəkyrdyt işurə, ommo texnik nə duxdirirə şinovusdən gə dyl işu jəkəm şor birə sokit bisdo...

Ə jə gərmə ofdoi vəriyə ruz ə əxir məh ijul Şovo nə Boris hazır birəbyryt əri rafdə.

Lihif boluş nə vəgyrdyt. Hərkişu vəgyrdyt jə cəmodan. Ə cəmodan dobu partal işu, gərəgi mərəgişu əri dy ruzinə xurəgiş dəbu işurə. Səhət coriho furamoryt ə stansi Maşin omo. Qələgyrdyt bəbə dədəşurə moc soxdyt vərəfdyt ə vagon.

— Sər işmu xələfmə əz xisirə qəjri ə sər bolimə varavo, işmu vogoşdə dyl dədəjə şor soxoşit.

*
* *

10 ruz giroşd əz Borisiho omo koqoz: „Gərmə şolumi fyrsorənim, xosdənim soqişmurə. Imu

sərgyrdəjm əri xundə, jədəs partaliş dori imurə
xurdəş ombor xubi; ci iğuşdinə hər ruz birəni.
Imu gənə koqoz mynyvysim ərişmu. Hələ'ygə
soq boşit.

— Şorə xəbər nikə ovozəşmu daravo ə guş
dədəj xələfhojmə.

*

* “

Giroşd sə sal Boris varasd texnikumə Şovo
varasd rabfak sə salinərə. Tə şkolərə varasdə ə
sə sal həmə uho omorəbyryt ə xunə ə otpusk 3
gilə.

Şovo darafd ə Institut duxdiri hə ə şəhər Ros
tov I bu ə 1931 sal.

1931 sal Boris kor soxd ə transport ə texniki.

Duz əz jə saligə bəqdo, mestkom ən trans-
port, fyrso sə udarnikhorə əri xundə ə şəhər Le-
ningrad ə instituf transporti L.I.I.P.S. ə qəriş ko-
mihoki dobu Borisiş.

M. Xanukajov

GIROŞDƏ ZƏMONƏ VƏ DƏGIŞYGIHOJU

Raca kələ şəhər,
Hyndyrə boruho,
Dəri ə hər tərəf,
Pulati qopuho.

Əjlondyrməjty,
Boqho boqcəho,
Biriho ty,
Pojšişi xonho.

Zəvərti qələ,
Zofrujty dərjoh,
Ə çərgərəvoz,
Raca kucəho.

Oqojəti soxdənbyryt.
Ə qəd ty kəlləho,
Qıvət işu byryt,
Mişpoñolyho.

Vəçəhisdəgorho
Ə gof rabiho,

Zijod soxdənbyryt,
Xunriziho.

Kosibho rafdənbyryt,
Əri soxdə kor,
Hoşirho həz, hzyr,
Soxdənbyryt ombor.

Kosibho əzir myrs,
Ni kəşiryt ifoli,
Hoşirho ə təhər xyrs,
Miravusdyt əz sər xoli.

Çofokəşho kələ cyklə,
Həməjəki kuməg jəki,
Hoşirho əz pyşoşu...
Ə luləy muş jəki-jəki.

Kosibho-korə,
Gisnəyə şyqəm,
Ommo hoşirə,
Doryt dərd və qəm.

Ə revoljusijəy Oktjabri,
Fəhlə nə rançbər ə jəki biri,
Oj kələ şəhər ty diriri,
Əri fəhlə ojdunluqı biri.

Ə qəd ty kələ şəhər
Bəjdoq Leninə hovo gyrdyt
Əz boqhojty xubə bəhər
Əri fabrikho fyrsoryt

Partijəy kommunisti
Əri ju bəşqə nisdı

Komi millətiş bisdoga
Kukhoju həmə hisdi

Çovonhojty kələ şəhər,
Hisdyt komsomol, pioner,
Əri dorə tyərə bəhər
Myfdə xurhorə soxdə vir.

Zimiho və boqhorə,
Vəgyrdyt çofokəşho,
Əri çofə səhib birə,
Azad bisdoryt myrskəşho.

Çərgə-çərgə çofokəşho,
Həməjəki Nətən və Oşir,
Bisdoryt kolxoz turkəşho,
Tuxmox zərə əz sər hoşir.

Oktjabr kuməg bisdo,
Əri şəhər və dihbən,
Qjobonho nisd bisdo,
Hylom bisdo ovodon.

Fəhləho əz şəhərho,
Rançbərho əz dihbənho,
Bisdoryt kollektivho,
Əri vokurdə kommunəho.

DAQISDON.

Daqisdon məhdən boqho,
Binəj cəsməho byloqho.
Həm hisdytho nykərəho,
Həmi dərjoh həmi doqho.

Bəxdəvəryt doqhojty,
Əz jəjloqə məzrəho,
Binəlyjə pişəjty,
Doşdəi qərə molho.

Bəzətmişyt boqhoj ty,
Əz şirinə məjvoho,
Ləzətlynyt ovhojty,
Əz xinikə narzanho.

Sər gyrdəj qovxorə,
Əz şəzdəhym sadsali,
Nə dorəj xorihoj tyrə,
Tə əxir bispənçsali.

Ə hərəj millətho dyşməni,
Vəngəsdəbu padcoḥ Urus,
Sokit soxdəbu qovxoḥ tyrə,
Ə dəsdiḥ Jermolovəvoz.

Kələ xərəbəi və ataş,
Vəngəsdə omorəbu ə dihhøjty,
Ə dəsdiḥ xonhorəvóz
Furuxdə omorəbu çoføjty.

Piş soxdə omorəbu doqlyho
Əz duziho ə doqho,
Sypərdə omorəbu xoriho,
Ə dəs bəgho knjazho.

Binə zərəbyryt bəgho,
Ə həmə xorihojty,
Dorə omorəbyryt ə işu,
Fyrsat çofokəşhojty.

Daqisdon ofdorəngə,
Ə ixdişori bəgho,
Əz dy lo guç vəgyrdyt
Jəzuqə çofokəşho.

Rançbərhoj Atlibujun,
Nə dənışirə ə bujruq,
Piş soxdyt nykərhoj xonə
Əz sər xori kokre.

Birəbiri Daqisdon,
Qələbəndirə xuno,
Əri çofokəşho,
Jodə çigərə xuno.

Oktjabr iqçəm soxd,
Fəhlə rançbəre ə jəki,
Vəgyrdyt qilinçə,
Əri azadi həmə jəki.

Çərgə-çərgə doqlyho,
Jərəq və qilinç ə dəs,
Qjirmizi partizanho,
Omoryt həmə ə jə səs.

Ə çəldirovoz çobordho,
Vəpicryt əri ty,
Pirə mərđhoş poisdyt,
Ə kuməgi əri ty.

Zən və həil əz xunə,
Poisdyt ə qəlxənd ty,
Nofuqərə rasundyt,
Ə çəldə çobordhojty.

Təmiz soxdyt dihhorə,
Əz kulakho rabiho,
Vəgyrdyt ə dəs işu,
Kylly ixdijsoriho.

R. RUVINOV

JARAJMU

Gədələj kişi,—
Vəgyrd nəxuşi,
Ruj juş vaması—
Ə həlov xisi.

Ruziş hə dəgəşd,
Ə kucə nə gəşd,
Cənd ruz fəqirə,
Nə bisdo corə.

Səxd birə bəqdo,
Ə xəjol gədə,
Bisdoryt həməş,
Kiflət ən xunəş.

Hovirhoj kişi,
Qlulum nə qunşişi
həmlə-zənhəmləş—
Və xolu-xoləş.

Xoləj Zulpoşu,
Mugu əz işu:
—Hic məgirisit,
Nəhoq mə tərsit.

Hələm həili,
Xovi-xəjoli,
Qələifo diri—
Zəbu tərsiri.

Bijovgu zutə—
Zənləj Hinoto,
Tərsəş məgyry,
Nəhsəş məgyry,
Ərəqlə mijov—
Xub mubu murav.

Xoluj Muxoil—
Nə bisdo qoil.
Mugu: tərs vəgi,
İnço gərəgi.

Əri nəkumi,
Əhəng pinəki,
İ bala moliñ,
Vəcəj kur toliñ.

Ofdori mundə,
Ə təhər myrdə,
İ çirə korə,
Sə də həzorə.

Pitik nə birə,
Nisə birə corə,
Əri hər həzor,
Rabi llazar,

Soxdəni corə,
Ju hic nə omorə.
Burajt zutə-tə
Ə çoj nə rəfdə.

Guit ovħolətəş,
Dit həqləjurəş.
Həjkəl misoxu,
Ə oq miduxu.

Şidim myvyryxy,
Jə sər tə Nyxy.
Tə ruz cor şobot,
Mubu jə bobot.

Tə ruz orinə,
Ə həng əvəlinə.

Lələj Ovşolum,—
Şyvər Moşolum.
Mugu xələfmə,
Guş vənət ə mə:

U mardimazar,
Rabi ilazar.
Voxurdi bazar,
Əri həd-nazar.

I hərcyş biri,
Əz tərs omori.
əz tobut myrdə,
Ofdi i dərde.

Qlovra vdkəndə,
Gərəgi zutə;
Səbəhlə **zuri**,
Əz zu səhəri.

Səs sox şomoşa,
Nə rav ə vişə.
Burav vəkəny,
Sər hərzo byhyly. —

Qlovraj Bilhorə,
U mäh murdhorə,
Hə əz u ruzi,
I həil pəsi.

Ə sər poj myrdi,
Guşd ruş juş rixdi,

Vəşəndi oqu,
Mundi ostqu,
Ruşu dəgişi,
Səs juş jəvoşi,

Təlmid şkolə,
Şiniri ovholə,
Mugu əz lələ,
Və əz xolu-xolə:

Gofhoşmu həmə,
Darəfdət ə guş-mə,
Izmu guş vənət,
Gof mərəş şinovit.

Soxdə corə
Lap xubi korə,
Misoxu zutə,
Əriləş xyşdə.

Zijodi mundgə,
Əri kəsīgə,
Tərs-vəgişə — zən,
Nə soxu çozən.

Əri şidimhoj, —
Carysdə cumhoj —
Ən duxdər xyşdə,
Nisə danyşdəniho gəşdə!

Danygə rabi,
Corəj tabibi,
Misoxu jozi,
Gədələj xyşdə
Dany xub nyşdə!

Nədan mə boşit,
Ə gof dənişit,
Bijorit duxdir,—
Nə bu soxit dir,

NƏDİNÇƏ JOVDO

Nədinçə Jovdo,
Poј cəmund ofdo,
Darafd ə xunə,
Carysd ə dujnə,
Vozi hovələng,
Ə təhər pələng,
Ə xori dəgəşd,
Bəqdə vəxyşd gəşd,

Gumhorə carund,
Qloşhorə parund,
Lovo fuçoqund,
qilizə ruxund,
Duşhorə vəşənd,
Əngyşdə dəşənd,
Ə ləhəj xyşdə,
Hic dəs nə şuşdə.

Hə jə nokumi,
Pəs carusd vini,
Jə xərə gədə,
Əqdəd guzgi də,

Cumə carundi,
Lovhojuş şəfdi,
Rujə ju myşdə,
Gyrđi poisdə,

Ərcy tərsundə,
Mərə ty gədə?!
Cy dorəj pəsdə,
Visdorə nistə?!
Ki dəhişd tyrə.
Əz ƣopuj dərə?
Cylam darəfdəj,
Ə guzgi dədə?

Muram hə izmu,
Əjon dədəjmu,
Mijorum jurə,
Mygyry tyrə,
Tyrəş mykyşy,
Guşəş mikəşy
Nəbu nəbodə,
Virixi ədə.

Rəfd gufdi gədə,
Ə dədəj xyşdə,
Oj dədəjləjmə!
Kəş əposojmə,
Ə guzgi dəniş,
Gədəre viniş,
Cumə carundi,
Mərə tərsundi.

Dədəj həbirdən,
Mugu: ə nədan!

Əty həmişə,
Dəri i pişə:
Tə kəj ty həci?
Mundə pucə ci,
Tojhojty gədə,
Ə şkolə də.

Jədovgəş gənə,
Darə ə xunə.
Jon guzgi bura,
Viniş gədərə,
Xəndysdigə ty,
Mixəndy ə ty;
Moc soxdigə ty,
Juş əz lovhojty.

Danki ərity,
Hə xyşdənity,
Cumə carundəj,
Dylə tərsundəj,
Soxdəjgəş nifri,
Əty rasiri,
Ənty hisobi,
Soxdəjgəş xubi.

Ini nijətmə.
Əty minətmə.
Həzizə pisər,
Xuni təvəsər.
Xəbərdor boşi,
Qlinho nə kəşi,
Əz ty danəndəş,
Lap salt nədantəş

Ini mətləbmə,
Əz ty tələbmə,
Dusdi gərduni,
Əz dyli çuni,
Pyrsgə əz ty,
Əz danyşdəjty
Məsox pəhny,
Gu əri ən u.

Əz danyşdəjy,
Pyrşirə əz ty,
Nəbu baz dori,
Əz hərkiş giri,
Gu əri ən u,
Bihil uş dany,
Tə çunty soqı,
Burbu yşyqi.

Vərtaşın R. RYVINOV.

ƏRI DUXDƏRHOJ VARTAŞIN.

I

Vədiro əz zulmoti,
Oj duxdər Vartaşın,
Xəbər boş əz xifləti,
Bijo jə dy gof şin.

Cy domundəj həci,
Ə hərəj dy doqi,
Ərcy girovundə əpuci,
Ruzhoj tyrə ə nəhoqi

II

Tojhojty həməşu,
Rafdət əri xundə,
Vomuxdəini pişəşu,
Şəv nə vomundə.

Ə kurs şəvi xundəjəki,
Unigə ə kurs kolxozı,
Bəhziho ə pianinə zərəki
Xundəni şiroj ovozi.

III

Jəki ə kurs şəvi rafdi,
Ə kurs kooperativ,
Unigə ə komsomol darafdi,
Biri xubə aktiv.

Kimiho əz xub vomuxdəi,
Birət rəhbər şkolə,
Bəhziho əz xotur xundəi,
Dur birət əz xolu xolə.

IV

Ty ənçəq nifri danysdə,
Qərqyş, ləqləqi,
Əri ty girisdə voisdə,
Zurbojə doqi!

Əri cy ty bəsdəni,
Pənç gyrvənkə kəmərə,
Cyi ty xosdəni
Kutəñə cəkbandə¹⁾ nəməərə.

V

Əri cy ty norə,
Ə cəkbandiş kybə

1) cəxbənd—qobo

Bəgə i hədothorə,
Ni soxi tubə

Ərcy norə əşəi sərmə.
Ə şovol bofdə,
Dəs vəgi əz jalma,
Vəxd ədəj rafdə.

VI

Ərcyi tyrə calma
Bəsdəni ə pyşoni,
Jaram i kyhnə formə
Ty kəj mişəni.

Ərcy ty şovol duxdə
Əz dəh metro porcə,
Xorirə rufdə—rufdə,
Rafdəni əz migləj kucə,

VII

Oj xiflət rafdə jozuqə.
Ə xov domundə xəhər,
Təmiz sox piliqə,
Cumə voku hə jətəhər.

Əz zihisdəmunty,
Və zəmonəjty boş xəbər,
Xub fəhm sox ərity,
Viniş kinigə rəhbər.

VIII

Rəhbərti hisdi,
Hykymət məsləhəti,
Yşyq zəmonəjty çədsi,
Əri zəhmətkəşo rəhəti.

Tyşgu: buram xunum rasy
Ə tojho tuşhojma
Həcu zutə mirasim
Ə (vəxd) sosializmə.

Boris Gavrilov

QLOZIJƏJ JƏ ÇOHIL

Bəbələ və dədəjmə,
Xolu və xoləjmə,
Kura birəbyryt,
Omorə ə sərmə,
Ədəb əri dorə,
Dəhno əri zərə.
Dədələjmə mugu,
— Guşvəni əmə;
Ombortə xundigə,
Ty dəlyş miboşi.
Təhnolə mundigə
Nəxuşiş miboşi,
Bijo ty xələfmə
Guş vəni ty əmə,
Nədani nə soxdə
Əri gu bil-bura...
Xolu və uhojgə
Bəng soxdyt gyşməre,
Əz kələtəhojmu
Şinovusdəjm-mugu:
— U çohilə hətən
Hic pir və sir nibu.
Bijo ty ə guş gi

Şirinə balajmu
Tikonə vədəşə
Əz dyl ən həməjmu.
Nəhə! - gufdurum
Mə əz bəbə və dədə,
Birazi—bisdorum
Əz xolu və xolə.
Əz imohoj mə zən
Nidənym-vəgyrdə
Myhbət ən xundəi
Hələmiş ə dyl də.
Hə əri pucini
Kələ fikirhoşmu,
Lap nep—nəhoqini
Həməj ən gofhoşmu.
Əri mə nikirə
Xosdə gorhoitgə,
Hic qəriş mə boşit
Ə i xundəjmə.
Hyrş soxdə bəbəjmə
Olyçund u xyşdə,ə,
Əz guşmə u gyrdə
Səriş gyrd əj zərə
—Guş vəni ty gədə
Mugu u ə guşmə,—
Ty əri zən xosdə
Hic razi nisdigə
Hic məjo ə xunə
Də əzin ovləjgə.
—Fikirə soxdym mə
Hərsə tihi soxdə,
Dumitiş soxdym mə

Hirkə vəpicirə,
Səxd corə gəşdym mə
Əri xilos birə.
Knighorə vəgyrdə
Ovorə bisdorum
Əz zir myşd əxirdə
Rəhətiş bisdorum.
Ruzho mə ə şkolə
Səxd gisnə və təşnə,
Şəvhə kucə-kucə
Əsloh nə xisirə,
Əz rasdiş hə-həci
Xəjli ruz, mundum mə,
Gənədə ə puci
Nə rafdyt ruzhojmə.
Jə ruz şobot mərə
Ogol zəryt dəbərd,
Xub xoşilə gyrdə
Ə xunəjmu vəbərd.
Girjərə vokurdə
Səxd dədəjmu girisd
Əmə gofho zərə
Cyn xubə gunilə.
Əz u şəş bala
Ty zindəi mərə
„Həsirət vədəşə
Ty bala əz dylmə,“
Oləj jəzuq omorə
Mə razi bisdorum,
Xyşdərə səxd xurdə
Boşgurə gufdurum.
Ərimə xubə zən

lho zutə ofdyt,
Əgləniş nə soxdə
Hərysirəş soxdyt.
Bəbəjmu səxd hənçi
Lul-pijon u bisdo,
Dədəjmu girisdə
Dinç rəhətiş bisdo.
Dərdhojmə zijodtəş
Cyn qurquşu r bisdo.
Zənə mə ovurdə
Ə xunə pojundə,
Virixdə rafdənym
Mə əriləj xundə.
Xundum mə jə xəjli
Giroşd jə qədlər sal,
Mərə kuməgcihoş
Bisdoryt qəj ombor.
Əşqlytə bisdorum
Mə ə u myhbətmə.
Kuqoziş nyvysdym
Mə əri pidərmə:
—Əri mə u zənə
İşmu xosdəbirit,
Ə şorirəvoziş
Ə rəh—nik dəkinit.
Əxirdə rasirəm
Mə ə xundəjmə
Muguit bijovgu
Honi juş ə kin mə.

* * *

* *

•

ƏZ MIHİD BƏŦDO

— „Kələ cumə rəh byrym,
Əri əni mihidho.
Jəkəm gimil məcyrym...
Jəkəmləjgə vəcəho“.

— „Mihidho omo giroşd
Jəkəpik gimil nə omo,
Əri əni dy mihid...
Sər jə kərgiş nə omo“.

— „Əz şəş numaz çəhmijət
Mihid dəhmərd nə bisdo“ —
Pyrşirənyt əz jəki
„I mohluqə cy bisdo?“

Həşir, goboş və rabi
Poisdət ə jon numaz,
Şumordənyt tək-bətək...
Ki rafdigə ə kolxoz.

— „Həmə kosibho gyrd birə,
Duzətmiş soxdət kolxozho,
Dijə bovor nisoxut...
Ə imu və ə numazho.“

VƏSAL

...Ən xubə bəxş sal omo-vəsal,
Çyraj dəşəndyt suruj quşho.
Ə kor darafd çofokəşə əl-
Puşotə həzür birəgorho.

Vədarafd kolxoz ə ovloqi,
Əri tum şəndə ə bəhsovoz.
Ə bəhs dəryt kolxozhoj boqi,
Vətəqəcihoş ə şaravoz.

Qjərhlyjə bulut tojmiş birə,
Vədi biri gyzələ cyşmə.
Kolxozihorə ə kor dirə,
Səxd dərde-çər birə dyşmə.

Əşq ən kolxozı-zərbciini,
Zurbo ə kor əşqly soxdəgor.
Dusdju bəhs sosialistini,
Planhorə zu bitmiş soxdəgor.

BOVORINƏ QJƏRƏUL.

(Əri hyzət **h. K. E. Voroşilov**).

Myñkəmyt dəzuhojmu,
Musalati məmləkət,
Qjərəul sərñədhojmu
Hisdyt əzqunə pulat.

Qjuşho zərənyt qənət,
Ləm zəranyt gəmiho.
Çərgə-çərgə poisdət,
İñdiborlyjə kukho.

U şəş orden sinəjty,
Bynyşi-kələ hyzət.
Ə sər ləşgərho numty
Nori bylyndə hyrmət.

Ə horoj, midim çuhob
Əri jəki, hozorho.
Dyşmən klassi nidyť tob,
Ə i əxiri dovho.

Ə tup-çuhob midyť tupho,
Ə ştik mipojut ştikho.
Quşhoj pulati əz hovo
Mərg məngənyť ə dyşmənhə.

Ziho partijəj Lenini
Ziho çobordhoj oktjabr!
Ziho kuk zavod-kolxoz;
Bovorinə kuk oktjabr!

Semendujov Ədynjo.

„CELJUSKINHO“

Bəhəm soxdəjt bolşevikho,
Norə diləg Partijərə.
Rəfdəbirit „celjuskinho“
Hilmə əri bylynd soxdə.

* *

Ə zyhbəhoj ən sofuni
Zurbo çağ bərdəjt həməşmu.
Əzu doħorhoj çilidi
Xunəş vokurdəjt ərişmu.

* *

Əz zur və əşq jəklyğışmu
Oluvətsyz birət çilidho.
Tərsirə əz dananişmu
Lov-tum birət u dumonho.

* *

Əz çilidho bəhəm birə —
— Doqho doħorhoj poljari,
Səxd vədaburra işmurə
Həzijətho zijod soxdı.

* *

Xəbərho rasi ə imu
Əz məjduhoj ən çilidi,
Ki „celjuskın“! O gənimu...
Ə luqondi batmış biri.

Symyrquşhoj pulatirə,
Partijəjmu fyrso unço.
Çəldə rəhbər kuməg dorə
Xilos bisdo „celjuskinho“.

* *

Əz həməşmu kiflət biri
Xubə çobordhoj vilojət.
Əzir astaraj Poljari
Olə bəjdəqə dəzərəjt.

* *

U zarbcijə myrqhoj asmu
Əz qəd dumon qənət zərət.
Əzu durəj şəhmələşmu,
Çigəşmurə səcmiş soxdət.

* *

Ə höfd myrqhoj ən pulati
Suvor soxdə çobordhorə,
Əzu məhdonhoj çilidi
Xilos soxdı həməşmurə.

* *

Şolum əri „celjuskinho“
Əri çobordhoj arktiki,
Əri ryşly, çəldə mərdho
Borç bərdəgorhoj xiniki.

* *

Fəhmgərə bolşevikhorə
Voxurd vilojət sovetho,
Gəşdəgorhoj arktikərə
Vinirim lap şorə dylho.

* *

Furmuş ni səxim hic məhəl
Soxdə korhoj çobordhorə,

Işu bəsxun dorət həvəl
Əj danysdə arktikərə.

* *
*

Carysdənyt sənqho ə gyl,
Korsoxhojmu ə zarbciho.
Ni paçy hic u qyzylgyl
Sərbərəhi soxdəniho.

* *
*

29-VI 1934 s.

PIONERHO

Dəgişi komsomolho—
Qıuvətlyjə həilho—
Dəsdəj kommunisdini—
Çohilə pionerho.

I dvazdəh sal puşo,
Əçohilə otrjadho,
Əz dihbəni şəhəri,
Gyrd birət pionerho—

Qıərorhoj Partijəi
Bəhshoj sosialisti,
Duzə çəfo, vokurdəi,
Çun sarbcijə pioneri,

Əloqəly xundənyt
Hərkişu jə rigazyt
I çəvonho qəlxəndyt—
Əj vilojət kuməgyt.

Sərvorl:

Əj Pioner, Pioner
Dəgişi komsomolho!
Xundəirə ərəhbər
ƏjPioner, pioner!

Oləjə rafd omo vasal
Racə şirinə vəxd sal
Pionerho! çofə kəşit,
Girorit hər sal və sal.

U xundə nubohoşmu,—
Rəhi əj ruzgorişmu.
Xundəgor həzətlyni,
Xundəi—karasdişmu.

Çəldişmurə burmunit
Jəkişmuş pəs momunit
Sal xundəi varasdəngə
Sərho tik, dyl şor boşit!

Vilojət ən soveti
Gyzələ məmləkəti
SSSR təkə hylom
Sərħəd duzə çofoi.

Nidəvt vəkəndə colho,
Əj vilojət sovetho.
Partijəj pulatimu,
Rəh burmuni ərimu.

DƏVR IMU

Ə dəvr imu barasi
Burmund carə nişonə.
Vokurdəi səxd rasi,
Viri əjmu səkonə.

Paravozho, gigantho!
Məhni-xu myrq pulati.
Kolxozijə kərvuho!
Boş kommunəj soveti.

Vəxd ə ,imu nirasy,
Zarbcihoim gufdirə.
Əz insonho vir soxdə
Millət pərəzirə,

Əz hovo səxd miparim,
Cun gəmihoj ohuni.
Kələ lyngho mişənim,
Pənçiho bəhəm birəni.

Məkənim əz kykju,
Pusirə kutukhorə.
Tozə pəjmunəi u...
Pəjmunimho hymyrə.

Fikir gərəgi korə.
Kor-sox! dylşor həvəsly.
Xubə duzə çofoi
Lap byzyrg və hyzətly.

Izmu hə bəzətmiş
Ə gyləvoz rəh-imu.
Oktjabr nəsyl ovurdi,
Barasiho ərimu.

Ə bənd cugunirəvoz,
Turksibə kəşirəjm.
Ə hələm Leninəvoz,
Leninsyz kolxoz birəjm.

Hər tozə ruzimu
Əz bəsxuniho şorl.
Şəndənimho lınghojmu,
Ə vəlghoj ruzho vəri.

Çuhob dorəjm imu,
Lap oşgor və kutəh:
— Dəs məzə ə imu!
Həşir mubu virəh...

Əz ucebnikhoj h. D. Galilov.

KIRŞƏ

Zimisduni
Həmə kirşə çəhisdə,
Xinikini
Dəsho pojho bəisdə.
 Mə nə Şolum
 Əz taxdə soxdim kirşə
 Ə pəsojmu
 Girisd xəhər mə Jorşə
Çəhisdənim
Kulokə xuno rafdə
Ofdorənim
Ə qriş vərɤ darafdə
 Kirşə çəhit
 Xub vokunit sər-tərə
 Hərki dorit
 Əz xiniki xyşdərə.

KORSOX NƏ RANÇBƏR.

Mə nə ty biror jəkinim,
Mə korsoxum, ty rançbər,
Dəsə di! kumə jəkinimg
Birorirə ə rəh bər.

Mə ə zavod kor soxdənym,
Ty ə cul kuton zərə,
Qıvət imu və dusdimu,
Burçujhorə dərd dorə.

* *
*

Mə misoxun maşınborə,
Ty mikori xoriho,
Ə jəki zəhmət mikəşim.
Mubu bəxdəvəriho.

* *
*

Hylom həmə ən imuni
Dusdini qıvət imu,
Fikir məkəş, ə korəvoz
Mivərov mətləb imu.

Əz ucebnikhoj h,h. M. Jevdejev. M. Xanukajev və
Xanuxova.

IMU-FƏRZƏNDHOJ ƏN OKTJABR.

Imu çovonə pionerhoim,
Dusdkorhoj ən zəhməkəşhoim.

Imu kommunarə həilhoj
Ən respublikəj zəhmətəkəşho.

Nə tərsirə poj norənim,
Nə lərzirə ləng şəndənim,
Bəjdoqə bylynd gyrdənim,
Barabanə səxd zərənim.

Imu pionerho, çovonho,
Fərzəndhoj oktjabr zəhmət-kəşho,
Səxd poisdət pionerho,
Ə puşoj pucə hədotho.

Tor soxdənytho əqylhorə,
Ovom hişdənytho xəlqhorə.
Ə qəriş dəsdəj ən ovomho,
Ə pəsəj rabi rafdənytho.

Sər kufdə, numaz xundənytho
Hic vəxd nə dəryt pionerho.
Imu həroj zərənim həməmə.
Əri ə bəbəho kuməg birə.

Bijojt, bijojt həməşmu.
Darajt ə dəsdəhojmu!
Ə kyhnə zindəgunirəvoz
Ə dinho nə xudohorəvoz
Imu, pionerho, çəng bərdənim,
Həməərə tozədən vokurdənim.
Nəhoq nisdım imu, pionerho
Fərzəndhoj Oktjabr ən zəhmətkəşho.

MƏHNI ƏN PIONERHO.

Rang zərəbu ə qırmız
Gyşmə taraf Mizroħə
Jək soxdəbu ə dəsdə.
Kukho duxdərhərə.
 Hərkimu jə cyşmə,
 Hərkimu jə qəlxəndım
 Əri revoljusija
 Imu dəgişinim
Dəsə dım ə dəs jəki,
Miroshoj zəhmətkəşho!
Soxim şorə voziho
Ə viləjət ən Sovetho.
 Kor ombor biri imurə
 Ə dihbən nə ə şəhər:
 Hilm və xundəirə.
 Məbərim zəvər.
Ol bəjdooqə səxd gyrdəjm'
Ə hic kor nımunim məhtəl.
Guçly birəjm, qəvi birəjm
Əri həçəl ən kapital.

MAJ.

Maj omo, imu hēzurim,
Bajdoqho ə dəs imu,
Şkoləjmurə vəcirim,
Əz həmə şorim imu.
Maj mihid zəhmətkəşhoi
Imid dorə dylhorə
Maj kyşdəni zimisdurə,
Vərovundə gylhorə.

Əz ucebnik „Kollektiv“

8-MYN MART.

Həmə zənhøj zəhmətkəşho
Mihid işurə dusd doşdənyt
8 dym ən mart dəsdə-dəsdə
Ə bəjdooqhorovoz gəşdənyt,
Salhorovoz birət qulho.
Cynki həçizyt quvətsyzyt,
Ənçəq oktjabr korsoxho
Omorəngə, niki dyryryt.
Ənçəq oktjabr korsoxho
Dorəj işurə ozadirə,
Ənçəq əz sovet dirənyt
Zəhmətkəşho kuməgirə.

DELEGATKA.

Salhorovoz kyhnə hədot
Ə zəhmətkəş zarallyni
Əri zənhøj və dədəho
Ə poj işu buxovuni.
Kyhnə hədotə əz imu
Delegatka tərg misoxu
Ə zənhøjmu, duxdərhøjmu
Danysməndi niivomuxu.

Mivokunu şkoləho,
Boqçələhoj ən həili,
Və əri korsoxə zənhə
MisoXu xubə vəkili.

Əz ucebuik Ş. Pinxasova
və Solumova.

SƏBƏHMUNDƏ Ə LAGER.

I.

Vəxizit xubə pionerho vokunit cumhorə
Ofto əz mizroñ fyrsorəni rigazhorə
Partal çovohiləti vokurdi xori—
Parzə rafd toriki, dynjoh xəbər biri.

II.

Ə çəvqəvoz myrəho zu-zu par zərənyt
Tuzləj gylhorə həngəho vəcirənyt
Signal zə deçurnij əri kura soxdə işmurə
Vəxizit pionerho, vəssi ərişmu xisiyə.

III.

Ə lagerho nəhoq nə omorəjt
Zu vəxizit, boşit çunsoq.
Pionerhoj dihbən ə işmu dənışirət
Burajt guitə uho cynigə həq.

I Azarijov

QIRMIZINƏ KƏRVU(OBOZ)

Təxyl rasi.-

Kulak vəması.

Çofokəş vərası.

Bərası kolxəzə,

Brigadhoj bicinci,

Dəsdəhoj dərzci,

Əzir dəş rəhbər ci

Xərəho tojo zə!

Molotelkəho hazırut.-

Xərmənciho çəldyt.

Govolho pur-purut.

Hərəbəhorə jyk zə!

Zərblyjə rançbər,

Çəldə rəhbər,

Təxylə nigəh-dor!

Jod, dəş məzə!!!

Təxyl lov bisdo.

Nun bul bisdo,

Əl syroi bisdo,

Düşmən təm zə.

Qirmizinə bəjdoqho...

Vədovə hətlyho...

Purə hələbəho...

Həjki obozə!

FƏHLƏ VƏ RABI

(Antiriligiozni castuşka)

„Rabi“ ə hovoǝ lovo xosdairəvoz
„Fəhlə“ ə ǝəhrəvoz.

Rabi.

Xoş omori kipurləǝmə,
Cum ərəhtynym mə.
Imohoj kərgləho mykyşym,
Mirasy əmə „myzdləǝmə“.

Fəhlə.

Hic məgərdo kipurty,
Xunxur fəhləi ty,
Mənçinit kərghorə,
Pur misoxit kyfhorə.

Rabi.

„Zi həlipoti, zi kəporoti“.
Fykymət ən soveti.
Mə kərgləho mykyşym,
Ə numazləǝmə mynyşym.

Fəhlə.

Şəfdi tyrə danyşdəǝm,
Əz rəh numaz poisdəǝm.
Kərghorə də nivini,
Çofojmurəş nixuri.

Rabi.

„Oj ribyny şil hylom!“
Iho əjcy əqylmənd bisdo?!

Yşyqə əz çə omo.
Nofuqələjmərə vosdo.“

Fəhlə.

Hə-ħə sad salinə ondumho
Vomundət ə bazujmu,
Vəssi torik mundəjmho,
Rixdiho dijə xun imu

Rabi.

Ox, əçəjyt qəndilho,
Sə putə şəhmhoj mumi,
Sifirho ,numazho, şuforho,
Dijə iho mitərsyt mi?

Fəhlə.

Həməj ən uho zəralini,
Ə puci suxdət rixdət.
Xudoj tyş durguni
Nəhoq fəhləho səhmysdət.

Rabi.

„Gofləhojty rasdi balam,
Xudo hic nə biri.
Məllə əçə buram?
Sənihətmə ikor biri.“

Fəhlə.

Vədara əz hərəjmu,
Çofokəşə nədan məsox.
Mibəsdim numazhorəş,
Mohluqə kura məsox.

Rabi.

Jəkəmləjgəş migərdym.
Ə ovilxunələho.
Sərləjmərə midorum.
Əzu mol kyşdələho.

Fəhlə.

Duzə rəhty sibiri,
Əri hyzym vənçirə,
Ə muşəravoz muburi.
Əri soçin, dəcirə.

NƏNƏM NƏNUJ

Nənəm nənuj həilləjmə.
Sovet kuməg əriləjty.
Ruz dədəjty əkor dəri,
Soqə şəvho ə fikirty

Qəjqu məkəş həzizləjmə,
Ədəs miros tyrə nidym,
Girorugu hymyr həilimə,
Ələ, soqə həil mydym.

Səbəh munda əz toriki
Bijo buram ə çofojmə
Mokunum mə xələt həki
Çəld mipojum əsər kormə.

Əz qəd fabrik dəri ə dyl
Fikir xəjöl kor çəhməti,
Dərdhoj zənho, ən çenotdel,
Və klubhoj „kəm-milləti.

Ty kələ boş həzizləjmə,
Korlaj dədəj tyş suk mubu,
Fyrsym tyrə ə „boq-həili“
Əriləjtyş cy xub mubu.

Unço mofi hərməhləho,
Misoxi ty voziləho.
Pəsdə rəhty şkoləi
Əri xutə birə əqylho.

Mijov ruzho midaraj ty
Ə komi kələ qulluqho.
Miboşi ty ə vatanty
Xəjrlyjə korsox çəhmətho

Məgiri ty əqəd hylom
Rəsdə bəjdoq ən „dəsdərə“,
Migərđi urom bə urom
Azad misoxi xəsdərə.

Nənuj-nənəm balalajmə,
Sovet kuməg əriləjty,
Ruz dədəjty ə kor dəri
Soqə şəvho ə fikirty.

1931 sal.

Sər ixdilotho.

Pyşoj gofi	3
----------------------	---

Jə. Matatov.

1. Oktjabr	7
2. Maj	—
3. Xəbər boş pəs məmun	8
4. Vəsəl bolşeviki	9
5. Kolxozi	11
6. Varşavjanka	13
7. Internasional	15
8. Orur Homon nəh orur rabiho	17

M. Baxşijov.

9. Ovodunəjəti sulak	22
10. Kavkaz	24
11. Fərzənd sosializm	26
12. Dy nəxirci	27
13. Xumor	30
14. Ə birəgorə zindəguni	34
15. Balahoj çofokəşho	38
16. Dəgişi cihrət	39
17. Məhni duxdəru	42
18. Əri zən tati	43
19. Ə puşo rəhuj tozə zindəguni	46
20. Tikələho əz roman vətəqəciho	119

Tivijo Bəxşijov.

21. Symbyl kolxozi	144
22. Bəhər çofoj sosialisti	146
23. Hozurut ə vəsal	147
24. Zarbcihoj səhroho	149
25. Ə rəh vorlyjə zindəguni	151
26. Lampəj sosializm	154
27. Əri pedtexnikum Dərbənd	155
28. Tiçə jərəq	—
29. Kələ şori duxdərun doqi	157
30. Həton	160
31. Zənhə ə kolhoz	164
32. Bəsxuni komşəmol	171
33. Çovonə çobordə ləşgər	185
34. Ə rəh yşyqi	192

M. Xanukajov.

35. Giroşdə zəmonə və dəgişygihoju	199
36. Daqisdon	201

R. Ruvinov.

37. Jarajmu	205
38. Nədinçə Jovdo	209
39. Əri duxdərun Vartaşin	212

Boris Gavrilov.

40. Qlozijəj jə çohil	216
41. Əz mihid bəqdo	220
42. Vəsal	—
43. Bovorinə qərəul	221

Semendujov Ədynjo.

44. Celjuskinho	223
45. Pionerho	225
46. Dəvr imu	226

Өз учебникхој һ. D. Galilov.

47. Kirşə 229
48. Korsox nə rançbər —

Өз учебникхој һ.һ. M. Jevdejev M. Xanukajov və M. Xanuxova.

49. Imu fərdzəndhoј ən oktjabr 231
50. Məhni ən pionerho 232
51. Maj 233

Өз учебник „kollektiv.“

52. 8 myn mart 234
53. Delegatka —

Өз учебник Ş. Pinxasova və Şolumova.

54. Səbəhmundə ə lager 236

I Azariјov.

55. Qırmızınə kərvu 237
56. Fəhlə və rabi (antereligiozni) 238
57. Nənəm nənü 240
-

qimät 2 m.
Цена 2 р.

Татский язык.

**Сборник стихов и рассказов
татской литературы.**

Даггиз--Махач-Кала 1934.